

Leto XVIII. Stev. 151

DIREKTOR »BORBA«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 9. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVOBODILNO BORBO JE IZHAJALA KOT 14-DNEVNIK IN TEDNIK, OD OSVOBODITVE DO 1. JUL. 1951 KOT DNEVNIK, NATO PA KOT TEDNIK • OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA KOT BORBA ZA SLOVENIJO

DVE POMEMBNI OBLETNICI

Na Hitlerjevo intervencijo je bila decembra 1942 v Rastenburgu v Vzhodni Nemčiji sklicana italijansko-nemška konferenca. Na tej konferenci, na kateri sta sodelovala kot predstavnika Italije grof Ciano in maršal Cavallero, kot predstavnika Nemčije pa Hitler, Ribbentrop in feldmaršal Keitel, so sklenili začeti v Jugoslaviji velike skupne operacije proti »Titovi državi«, ker je bilo postalo novo in svobodno ozemlje za splošno vojskovanje osnih držav nevarno.

Način, kako naj bi to storili, je bil določen v operativnem načrtu, ki so ga sestavili januarja 1943 v Rimu Lehr, maršal Cavallero, general Ambrosio, Roatta, Birolli in drugi. Pri tem načrtu o uničenju narodnoosvobodilne vojske in osvobodilnih sil sploh je po svojem ministru Dražić Mihailoviću sodelovala tudi jugoslovanska emigrantska vlada.

Dne 20. januarja 1943 se je začela splošna ofenziva vseh nemških, italijanskih, ustaških in četniških sil proti narodnoosvobodilni vojski in osvobojenemu ozemlju v Jugoslaviji. V tem prodiranju pa je sovražnik najprej v Četrti ofenzivi doživel poraz in njegovi načrti so bili prekržani. A Peta ofenziva, ki se je začela malone takoj po Četrti, se je končala s prebojem sovražnega obroča na Sutjeski 13. junija 1943, s prebojem, katerega obletnico danes praznujemo.

Najusodnejši in najpretrstljivejši trenutki v narodnoosvobodilni borbi jugoslovanskih narodov so se odigravali na Sutjeski, ko je bil ta boj v najbolj kritičnem položaju in ko je preživljal hude trenutke. Proti 20.000 naših borec, izrpanih od lakote in bitk, je pognal sovražnik 15 divizij (sedem nemških, sedem italijanskih in eno ustaško) in dva bolgarska polka, skupaj kakih 120.000 moč. Razen tega so v manj važnih smereh in zaledju naših sil operirali rešeni ostanki na Neretvi razbite jugoslovanske emigrantske vlade.

Od 15. maja do 15. junija 1943, kolikor je trajala Peta ofenziva, smo noč in dan bili nepretrgane boje s številčno in tehnično neprimerno močnejšim sovražnikom. Borili smo se na življenje in smrt. Vsi, od Tita do zadnjega vojaka, smo vedeli, da se bljuje na Sutjeski odločilne bitke jugoslovanske revolucije, da gre za bodočnost Jugoslavije. Zato so se tudi na drugih bojiščih naše dežele bili srditelj. To so vedeli tudi naši sovražniki. Naše izgube so bile nenadomestljive. V nepretrganih bitkah na ozkem prostoru, v sovražnem obroču, smo izkubili malone polovico svojih sil. Dvomim, da bi bila katera koli druga vojska na svetu vzdržala te napore: kapitulirala bi, se vdala. Mi pa nismo dali sovražniku nobenega ujetnika.

Sutjeska bo ostala v zgodovini jugoslovanskih narodov eden najsvetlejših primerov osvobodilne vojne. Tu se je pomešala kri borec vseh narodov Jugoslavije. Tu se je pomešala kri vrhovnega komandanta Tita s krvjo njegovih borec. Tu so bili cementirani temelji nove Jugoslavije.

Na Sutjeski nismo prebili samo sovražnega obroča, nismo samo porazili sovražnih vojaških sil, na njej smo razbili tudi obroče laži in podlih zarot mednarodnih fašističnih in reakcionarnih imperialističnih krogov proti jugoslovanski ljudski revoluciji in proti Jugoslaviji kot državi. Narodnoosvobodilna vojska in osvobodilne sile v Jugoslaviji, edina moralna in politična avtoriteta v deželi, so dobile priznanje v mednarodnem demokratičnem svetu sploh, posebej pa pri zaveznikih. »Treba je bilo preliti potoke dragocene ljudske krvi, potrebno je bilo, da so desetisoči najboljših

Naša vojaška delegacija se je vrnila iz Aten

Djevdjelija, 13. junija. S simphon-expressom Atene-Pariz se je davi vrnila jugoslovanska vojaška delegacija z generalnim podpolkovnikom Ljubom Vučkovićem na čelu, ki se je zadnjih deset dni v Atenah razgovarjala z zastopniki grškega in turškega generalštaba o skupni obrambi pred morebitnim napadalcem.

MITAR BAKIĆ

sinov naših narodov dali življenja med dve leti trajajočo neenako borbo s sovražnikom, da si je na koncu resnica o dejanskem položaju v Jugoslaviji utrla pot pred svetovno javnost. Morda ni še nikoli noben mali narod tako drago prišel do tega, da bi pričal svetovno javnost, da je kri, ki je tekla v Jugoslaviji, njegova kri, ne pa kri podlih izdajalcev, katerih kolovodje uživajo gostoljubnost v zaveznikih državah. (Tito)

Bitke na Sutjeski pomenijo zgodovinsko prelomnico v naši ljudski revoluciji, ker so v njih, kakor v drugih bitkah, sile revolucije dosegle odločilne zmage

nad silami kontrarevolucije. K tem zmagam so pripomogle tudi zmage na drugih frontah, kakor tudi razvoj in krepitev demokratičnih sil na svetu.

Narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije je dobila po Sutjeski polno mednarodno avtoriteto in priznanje od zaveznikov. V vseh zaveznikih načrtih so računali z njo kot s pomembnim činiteljem vojne na Balkanu in pravilno so začeli ocenjevati njen prispevek k zaveznikim frontam — na Vzhodu, na Sredozemlju in pozneje pri upostavljanju druge fronte v Zahodni Evropi. Tako po Peti ofenzivi smo začeli dobivati pomoč od zaveznikov, ki

se je povečala tako po naših potrebah kakor tudi po pomenu in vlogi naše vojske v zaveznikih načrtih o operacijah proti hitlerjanski koaliciji.

Po teh zmagah nad združenimi sovražniki jugoslovanske države je naša socialistična revolucija delovala bolj avtoritativno v smeri krepitev osvobodilnih sil podjarmljenih evropskih narodov. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je osvobodilna borba narodov Jugoslavije odigrala velikansko zgodovinsko vlogo ne le v krepitev osvobodilnih gibanj, marveč tudi v pravilnejšem usmerjanju teh gibanj proti domačim reakcionarnim in kontrarevolucionarnim silam. Delovala je v smeri politike, naj sami narodi, bodi veliki ali mali, odločajo o svoji usodi in urejajo odnose v nacionalnih okvirih tako, kakor to ustreza deželam in njihovim pravam koristim. Načela te politike dominirajo zdaj v sodobnem človeštvu, čeprav bo potrebnih še mnogo naporov, da bodo popolnoma zmagala in se popolnoma uveljavila.

Na teh načelih je zgrajena nova Jugoslavija, socialistična skupnost enakopravnih narodov. Ta načela so temelj sedanje jugoslovanske politike. Mi se tem načelom in idejam nikoli ne bomo odpovedali, ker so to hkrati moralne in nacionalne obveznosti vseh naših narodov do neizmernih žrtev revolucije.

SEJA IZVRŠNEGA SVETA LRS

Izvršni svet je razpravljal o osnutkih zakonov, ki jih bo predložil skupščini

Ljubljana, 13. junija

Dne 12. junija se je vršila seja Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS pod vodstvom tov. Mihe Marinka. Izvršni svet je razpravljal o predlogu zakona o odpravi vimičarskih in podobnih razmerij, ki sta ga v smislu pooblastil zveznega zakona o zemljiškem skladu predložila republiška komisija za zemljiški sklad in Sekretariat za zakonodajo. Po razčiščenju nekaterih načelnih vprašanj je Izvršni svet sklenil, da predloži zakon skupščini na prihodnjem zasedanju in sicer potem, ko bo republiška komisija za zemljiški sklad v skladu z ugotovljenimi načeli dopolnila zakonski osnutek.

Izvršni svet je dalje razpravljal o ustanovitvi vodnogospodarskega sklada. Sprejet je bil sklep, da se prav tako predloži skupščini zakon o vodnogospodarskih skladih, ki bo določal način ustanovitve tega sklada, obveznike, ki morajo vanj plačevati, in namen, za katerega se lahko zbrana sredstva uporabljajo.

Gospodarska delegacija FLRJ v Grčiji

Atene, 12. junija. (Tanjug). Jugoslovanska gospodarska delegacija s članom Zveznega Izvršnega sveta Francem Leskoškom na čelu si je včeraj ogledala veliko grško jeklarno »Angelopolos«. Danes opoldne je jugoslovanski veleposlanik v Grčiji Radoš Jovanović priredil v počastitev naše delegacije kosilo.

Marie bo verjetno sestavil začasno vlado, ki bo opravljala le tekoče zadeve

Pariz, 13. julija. Radikal-socialistični prvak André Marie je nadaljeval svoja posvetovanja s predstavniki posameznih parlamentarnih skupin. Pričakujejo, da bo mandator André Marie nočoj dokončno odgovoril predsedniku republike, če sprejema mandat za sestavo vlade. Če bo mandat sprejel, ni izključeno, da bo v svoji misli uspel.

Redkokdaj so se novinarji znašli v tako nezavidljivem položaju, kot ga imajo spričo sedanje vladne krize, ko so ugibanja bodisi v tej ali oni smeri vnaprej obsojena na možnost, da jih bo demantiral razvoj dogodkov. Po neuspehu treh dosedanjih mandatorjev se je pokazalo, da razjedajo sedanji parlament težko rešljiva notranja nasprotja. Razen tega je tak razvoj krize povezan tudi z dejstvom, da bo imel novi predsednik vlade pravico razpustiti parlament. Očitno je, da večina v parlamentu ne želi njegove razpustitve, po drugi strani pa tudi ne, da bi dali novi vladi tako zahtevana »razširjena pooblastila«, čeprav bi obljubila, da ne bo uporabila pravice za razpust parlamenta.

Tako se številni tukajšnji opazovalci nagibajo k domnevi, da

je za sedaj edini izhod sestava prehodne začasne vlade, ki bi molče prevzela neke vrste parlamentarno upravo za čas letnih počitnic in za sedaj ne bi reševala tistih velikih spornih vprašanj, ki onemogočajo sestavo parlamentarne večine. Naloga te prehodne vlade bi torej bila opravljati tekoče zadeve, odgovarjati na dosepele finančne roke in hkrati omogočiti francosko udeležbo na bermudski konferenci. Ni izključeno, da bodo napori mandatorja Andréa Mariea usmerjeni prav k tem ciljem.

Na včerajšnjem sestanku vodstva radikal-socialistične stranke je predsednik parlamenta Herriot, ki je znan kot odlični govornik, naslovil več pozivov za čim hitrejšo rešitev krize in za popolno podporo Andréu Marieu. Toda del francoskega tiska ni popolnoma prepričan o iskrenosti patetike Eduarda Herriota, za katerega vedo, da ni bil preveč naklonjen programu Mendès-Francea, ki pripada isti stranki kot on sam.

»Če morda Herriot preveč ne dramatizira vse stvari?« se vprašuje »Franc Tireur«, nato pa nadaljuje: »Francija ne umira, nasprotno, Francija močno želi živeti, kar je tudi dokazala s svojim

odgovorom na poziv Mendès-Francea.

»Combat« gre še dalje in pravi, da pomeni poziv predsednika parlamenta »politično operacijo v korist sindikata poklicnih ministrov.

Socialistični »Populaire« ne izključuje možnosti, da bi André Marie uspel. »André Marie ima torej možnost in upanje, da sestavi počitniško vlado, ki bo počakala na vrnitev s plačanega letnega oddiha.«

M. Vitorović

Izjavi Papagosa in Stefanopulosa

Atene, 13. junija. (Atenska agencija). Predsednik grške vlade Papagosa je na sinočnji tiskovni konferenci izjavil, da je Grčija pripravljena izpolniti vse obveznosti, ki jih nalaga njeno sodelovanje v Atlantskem paktu. Hkrati upa, da ji bodo zavezniki pomagali, da veliki izdatki za oboroževanje ne bodo omajali gospodarske stabilnosti države.

Na isti konferenci je grški zunanji minister Stefanopulos de-

III. krajiška brigada na poti k Sutjeski 7. junija 1943. leta

PROSVETNIM DELAVCEM — KOMUNISTOM V PREMISLEK

FRANCE KIMOVEC-ZIGA

še v boj za osnovne pravice delovnega človeka in s tem tudi za smotre ljudske revolucije. Kaj pa danes, je tudi tako? Ugotoviti moramo, da za zdaj še ni.

Ce izhajamo kar od III. Plenuma CK KPJ, ki je konec leta 1949 prvič po zahrbtnem napadu Informbiroja na socialistično Jugoslavijo razkril socializmu tuje in škodljive birokratske vplive tudi na področju našega kmetstva, moramo reči, vsaj kolikor to zadeva komunistske-prosvetne delavce v Sloveniji, da tri leta in pol, ki nas ločijo od tega plenuma, še niso dala rezultatov, ki jih prav od njih pričakujemo naš delovni človek. Naloga sedva ni niti lahka niti enostavna.

Zdi se, da se je izvajanje Resolucije, ki je prosvetno naperjena proti birokratizmu, v praksi zbirkratizirala in da se je aktivna vloga prosvetnih delavcev marsikje omejila le na formuliranje zahtev po izboljšanju smotnih pogojev prosvetnih delavcev in šol, kar je sicer — gledano iz celote tega problema — pravilno, če pa ostane samo pri tem — in tako trenutno je, potem izpade enostransko, to je tako, kakor da nam gre le za neke izjemne pogoje oziroma za privilegije v družbi, ki se bori proti privilegijem.

Priznati je treba, da komunisti po šolah, v sindikalnih vodstvih pa tudi v Svetih za prosveto in kulturo na mnogo konkretnih vprašanj še niso odgovorili tako, kakor je treba, ker čisto te probleme podcenjujejo in to včasih do take mere, da v diskusiji o osnovnih, tako rekoč ključnih vprašanjih — kot so n. pr. odnos učiteljsko-učencev, družbeno upravljanje o prosveti in kulturi, politična ozgoja, približevanje

pouka današnjim žoljenjskim potrebam, formiranje poskusnih šol itd. — ne vodijo boja z ostanki stare miselnosti in z vplivi tujih ideologij med prosvetnimi delavci in sploh v javnosti, marveč prav komunisti postavljajo v bistvu malomeščanska stališča ter jih proglašajo za revolucionarna v odnosu do predstavniških organov oblasti in političnih organizacij.

Tako so n. pr. komunisti-prosvetni delavci komaj 7 let po osvoboditvi skoraj pozabili, da morejo biti nasprotniki socializma tudi strokovno dobri prosvetni delavci, ker samo kot taki politično kaj pomenijo, vendar pa v bistvu ozgajajo mladino proti smotrom socializma, približno tako, kakor smo v stari družbi progresivni prosvetni delavci kot entuziasti novega odnosa do človeka ozgajali progresivno in s tem pomagali pripravljalji ljudsko revolucijo. Suhi praktikizem, politična neobčutljivost, brezperspektivnost in neborbenost je mnoge komuniste pripeljala na pozicije čestokrat precej trhe stanovske solidarnosti za osako ceno, ki sem ter tja

(Nadaljevanje na 2. strani)

Bebler, Gregorič, Vilfan in Zemljak pri Stamatoviču

Koper, 13. junija. (Tanjug). Poveljnika vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STO v Koprju polkovnika Miloša Stamatoviča so včeraj obiskali državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler, pooblašteni ministri FLRJ v Rimu dr. Pavle Gregorič, generalni sekretar predsednika republike dr. Jože Vilfan in vodja gospodarske delegacije FLRJ v Trstu profesor Jože Zemljak. S polkovnikom Stamatovičem so ostali v daljšem razgovoru.

Mornariška delegacija odpotovala v Francijo

Beograd, 13. junija. Včeraj je odpotovala z zemunskega letališča v Francijo delegacija jugoslovanske vojne mornarice. Na čelu delegacije, ki bo na povabilo francoske vojne mornarice ostala v Franciji več dni, je vice-admiral Mate Jerković. V delegaciji so še kapetan bojnega broda Franjo Pustke in Cade Kapoani, kapitana fregate Mate Palaveršič in Rade Stjelja, kapitan korvete Zvonko Oštrič, podpolkovnik ing. Janez Rojnik, major ing. Josip Zimič in drugi. — (Tanjug)

PROSVETNIM DELAVCEM — komunistom v premislek

(Nadaljevanje s 1. strani.)

o imenu demokracije brani slehernega poedince pred nasiljem »burokracije«, ki je po njihovem utelešena v ljudskih odborih, v svetih za prosveto in kulturo in v njihovih uslužbenih. Res je, da ljudski odbori, sveti za prosveto in kulturo ter uslužbeni niso imuni za rjo birokratizma, toda v času, ko svetovna reakcija mobilizira vse sile proti zmagovitemu pohodu socializma, je skrajno nevarno in nedopustno, da gleda najzavrednejši del inteligence tako ravnodušno na oziročajno se belogardistične in informbirojske poskuse maliciozne socialistične demokracije o vrstah prosvetnih delavcev ter naše inteligence sploh.

Kaj so komunisti-prosvetni delavci pozabili? Pozabili so, da je šola bistveno važen instrument graditve socialistične družbe in je kot taka prizorišče vsestranskega političnega boja naprednih sil, katerega nosilci in aktivni borci bi morali biti prav komunisti proti vsemu, kar je staro in razvoju socializma škodljivo. Mislim, da je ena bistvenih slabosti komunistov na tem področju prav ta, da jemljejo šolo preozko, le kot prostor, kjer se odvijajo izobrazbeni procesi in le del vzgojnega procesa, vse ostalo življenje pa gre mimo nje. Vsaj iz prakse reakcionarnih sil pa bi se že lahko naučili, da je šola res vsestransko torišče političnega boja. Celo mnogo bolj je občudljiva kot ostali družbeni organizmi, ker ima opravka z mladino, ki ji nič — pa prav nič, kar se pri nas dogaja — ne uide in ne di nevažno.

Ko smo n. pr. ugotovili, da v nekaterih naših šolah še vedno uporabljajo telesno kazneni druge oblike poniževanja in šikaniranja učencev in dijakov, niso komunisti v prvi vrsti nastopili v obrambo učencev in dijakov pred takim postopanjem, marveč so se mnogi znašli na liniji opravičevanja takih primerov, čeprav so se o načelu ograževali od njih. Kaj je to objektivno politično pomenilo, je jasno. Komunisti so izgubili iz vida dejstvo, da je šola za spopad med revolucionarnimi in reakcionarnimi silami na konkretnem opravičanju humanih odnosov med ljudmi, neodvisno od tega, ali so bile zunanje forme tega boja popolnoma v skladu z njihovimi predstavami o demokraciji ali ne. Pozabili so, da so s tem tudi sami mnogo pripomo-

gli h krepitvi reakcionarnih, v bistvu klerikalnih in informbirojskih teženj v vrstah naših prosvetnih delavcev. Te težnje so ponekod pripeljale celo tako daleč, da je izgledalo, kot da so ljudski odbori in sploh predstavnika telesa nosilci nedemokratskih protiljudskih teženj, oni pa branilci demokracije. Komunisti so torej pozabili, da nam o revolucionarnem boju ne more biti zgolj za demokracijo, zlasti še ne za anarhično malomeščansko pojmovanje demokracije, temveč za socializem z demokratičnimi sredstvi, a to le v toliko, kolikor je subjektivni element, to je, kolikor so komunisti-prosvetni delavci sposobni s političnimi sredstvi v praksi, ne samo v načelu, zagarrantirati razvoj v duhu socializma.

Zato se z ozirom na dosedanje izkušnje slabega dela komunistov ne moremo strinjati s stališčem, ki ga predlagata CO Zdrženja učiteljev ter CO Zdrženja profesorjev in predmetnih učiteljev, da bi se ljudski odbori in republiški Izvršni sveti odrekli pravici, odkloniti poedine predlagane predstavnike družbenih organizacij v svetih za prosveto in kulturo. Bilo bi sicer idealno, če bi takih, v duhu demokracije manj popularnih ukrepov ne bilo treba, a vsakdanja praksa kaže, da se za zdaj vsaj le premojni komunisti-prosvetni delavci še čutijo v večji meri solidarni s svojimi stanovskimi kolegi, kakor pa odgovorne celotni družbi in še posebej delavskemu razredu. Jasno je torej, dokler se komunisti-prosvetni delavci, najprej oni na podstevnih položajih, ne bodo zavedali te svoje osonne dolžnosti, toliko časa bodo deležni ostre principialne in javne kritike, katere namen pa je, ozbuditi v njih revolucionarno vest in ne, kakor bi hotel očasih kdo razumeti, jemanje ugleda v očeh staršev in gojencev.

Treba je, da se komunisti čimprej zavedo, da revolucionarnega boja ni mogoče voditi z deklarativnim ponaoljanjem in s formalnim priznavanjem principov, temveč z revolucionarno prakso, ki bo v zapesti vseh poštenih, požrtvovalnih in patriotskih prosvetnih delavcev — in teh ni malo — najbolj uspešno utrjevala revolucionarne principe brez dogovornih deklaracij o njih.

France Kimovec

Ti ljudje ne bodo nikdar dovolili, da bi se povrnilo stari časi

PAZIN PRED PROSLAVO

Pazin, 13. junija
Danes popoldne bodo v Istri začeli s proslavo dveh najpomembnejših datumov v njeni novejši zgodovini, 24-letnice smrti Vladimira Gortana in 10-letnice njene dokončne združitve z Jugoslavijo. Svečanost bodo začeli okrog 3. popoldne s prenosom posmrtnih

ljudje, da Vladimir Gortan ni samo eden izmed istrskih rodoljubov, marveč je njegov patriotičnem postal simbol boja za ljudi, simbol žrtvovanja za narod.

Pazinski arhiv čuva še en dokument, ki je dandanes zlasti zanimiv. To je spomenica, ki so jo istrski duhovniki marca 1946. leta

Geslo izza italijanske okupacije »Smrt fašizmu — svoboda narodu«, zapisano na vseh spomenikih in spominskih ploščah padlih istrskih borcev, pomeni več kakor navadno geslo. V njem je izražena odločnost teh ljudi, da ne bodo nikdar dovolili, da bi se staro ponovilo.

Zdaj tudi Istra proslavlja desetletnico svoje ljudske vstaje. Naj bo ta zgodovinski sovpad slučajen ali ne, eno ni slučajno: da so naši bratje v Istri zgrabili za puške in začeli odkriti oborožen boj proti večletnim okupatorjem, italijanskim imperialistom in njihovim zaveznikom. Priljubili so se oboroženi borbi ostalih jugoslovanskih narodov in javno pred vsem svetom manifestirali svoje stopenje težnje in želje: da neboje več biti rimski sužnji, da bohoje živeti v skupnosti z ostalimi narodi Jugoslavije. Spregovorila je Istra, ki sta jo stoletja napajala znoj in kri naših bratov, ki so jo stoletja —

Benetke, Avstrija, Italija — tepali in nacionalno poniževali. Dva- inštrideset tisoč osem sto v narodnoosvobodilni vojni padlih, petindevetdeset tisoč aretiranih in interniranih, nesheto ropanja in ruševin v Juljski krajini in Istri, duh Vladimira Gortana in ostalih bazoviških žrtev obtožujejo bivše in sedanje italijanske imperialiste zločinov, storjenih v teh krajih v imenu rimske civilizacije.

Naše nacionalne zahteve niso v celoti izpolnjene. Na oni strani meje, do tako imenovane cone B, žive naši bratje še zmeraj izpostavljeni brezvestnemu nasilju in raznarodovanju. Mi se ne odpravimo svojim nacionalnim zahtevam, in nobeni argumenti vodilnih italijanskih politikov — nepretrgani etnični kontinuiteti, nobene blazne skomine italijanskih imperialistov in grožnje z vojaško silo nas ne bodo prisilile, da bi se odpovedali svojim upravičenim zgodovinskim in nacionalnim pravicam.

Pazin v Istri

ostankov Vladimira Gortana v njegov rodni kraj Beram pri Pazinu.

Pazinski arhiv ima številne dokumente o Gortanu ter o italijanskem terorju nad istrskim ljudstvom, ki se je najbolj pokazal na razpravi proti Gortanu. O tem govori izjava, ki jo je pred procesom dal predsednik italijanskega posebnega sodišča, češ da je bila krivda obtoženih popolnoma dokazana. »Preroki sodnike je že sedem dni pred začitkom razprave vedel, da bo izrečena smrtna obsodba, pa je na dan sodbe naročil oddelek vojakov, ki naj bi smrtno kazen izvršili.

Se pred razpravo so v Rimu vedeli, da bodo trije obtoženci, med njimi tudi Gortan, obsojeni na smrt, dva pa na 20 do 30 let ječe. In zato govore istrski

izročili medzavezniški komisiji. V njej so proučevali razmere, v katerih je živel istrska duhovščina pod italijansko okupacijo.

V šolah je bil prepovedan veerok v materinščini. Ze v prvih letih pod Italijo so odstranili tudi hrvaške sodnike. Takšen položaj, je bilo rečeno v spomenici, dokazuje upravičenost pritožb, ki so jih hrvaški in slovenski duhovniki pošiljali Vatikanu.

Takoj po priključitvi k Jugoslaviji je prenehalo preganjanje istrskih duhovnikov, ker je ljudska oblast Hrvatov, Slovencev in Italijanov dovolila polno prostost cerkvene dejavnosti.

Desettisoči ljudi iz vseh krajev naše države pridejo na to veliko svečanost. Posebno prisrčen sprejem pripravljajo delegaciji Trsta in Slov. Primorja. Pričakujejo prihod najuglednejših jugoslovanskih političnih delavcev. Glavni del svečanosti, na katerem bo govoril tov. Tito, bo jutri popoldne ob grobnici Vladimira Gortana. Med desettisoči, ki bodo prisostvovali proslavi, bodo tudi mnogi borci, ki so se borili v teh krajih proti Italijanom. V bojih je padlo 43.000 Istranov, nad 7000 jih je postalo invalidov, poslopj pa je bilo porušenih nad 20.000. Dvajset tisoč Istranov je med vojno trpelo po istrskih taboriščih.

POSMRTNI OSTANKI VLADIMIRJA GORTANA NA MRTVAŠKEM ODRU V PULJU

Pulj, 13. junija.

V lepo okrašenih prostorih Doma jugoslovanske ljudske armade v Pulju so davi položili na mrtvaški odru posmrtno ostanke ugledega istrskega borca in revolucionarja Vladimira Gortana, ki so ga Italijani 17. oktobra 1929 ustrelili in čigar grob so našli šele lani. Predstavniki družtev političnih organizacij, ljudske oblasti in JLA so položili na mrtvaški odru mnogo vencev. Vojaška godba je zaigrala posmrtno koračnice in vsakih 25 minut so se ob mrtvaškem odru menjale častne straže uglednih političnih in javnih delavcev Pulja in okoliških krajev.

Okrog dveh so krsto prenesli iz doma JA. Od posmrtnih ostankov Vladimirja Gortana se je poslovil tajnik ljudskega odbora mesta Pulja Josip Lazarčič. Govoril je o prvih dneh italijanske okupacije v Istri in poudaril, da je začel okupator pustošiti in pleniti po naših krajih, še preden je prišel fašizem na krmilo. Pod fašizmom pa je bila okupacija še žaljivejša. V juniju 1929 so zažgali Narodni dom v Trstu, malo pozneje pa Narodni dom v Pulju. Leta 1921 so požgali celo hrvaško vas Šegotič v puljskem okraju. Prepoved uporabe materinega jezika, ukinitvev hrvaških šol prepoved hrvaškega tiska, sprememba priimkov, množične internacije naših rodoljubov in gospodarsko uničevanje hrvaških vasi, vse to je bil samo del ukrepov, ki so jih Italijani uporab-

ljali proti našemu življu v teh krajih. Leta 1927 se dosegla fašistična gonja proti Hrvatom in Slovencev višek. Tisto leto so ustanovili naš v Trstu organizacijo »Trst-Istra-Gorica-Reka« z namenom boriti se za osvoboditev slovenskih krajev izpod Italije. Ta organizacija je imela podružnico v Bermu, majhni, toda bojeviti istrski vasi pri Pazinu. Tej organizaciji je načeloval Vladimir Gortan.

Pulj, 13. junija. — Danes popoldne so odkrili v Pulju spominsko ploščo na hiši, v kateri je bil Vladimir Gortan 1929 obsojen na smrt. Slavnostnega odkritja so se udeležili tudi Gortanovi sodelavci Viktor Mačaš, Zivko Gortan in Vjekoslav Ladavac, ki so bili takrat obsojeni na dolgoletno ječo.

Danes okrog šestih popoldne so pripeljali iz Pulja v Pazin posmrtno ostanke Vladimirja Gortana. Z železniške postaje je krenil sprevod s krsto proti vasi Beram. Na razpotju pred vasjo se je poslovil od Vladimirja Gortana Vjekoslav Ladavac, njegov sodelavec.

Pazin, 13. junija. — V okviru proslav desetletnice osvoboditve in priključitve Istre k socialistični Jugoslaviji so odkrili danes popoldne ob udeležbi velike množice državljanov spomenik sedemnajstim železničarjem, padlim v narodnoosvobodilnem boju. Na slavnosti so govorili zastopniki železniške direkcije iz Ljubljane ter istrskih železniških delavcev in nameščencev.

Sklepi predsedstva CSZSJ glede izvajanja uredbe o davku na sklad plač

Vsem sindikalnim organom in organizacijam.

Predsedstvo Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je razpravljalo na seji dne 12. junija v zvezi z uredbo o davku na sklad za plače nekaterih vprašanih tarifnih politike in o dejavnosti sindikatov na tem področju.

Ker je bilo v izvajanju uredbe doslej v vrsti podjetij doka nerazumevanja, napačnih razlag in nepopolnih analiz, ki naj bi baje pokazale, da je izvajanje določenih povprečij za podjetja ali panoge nemogoče, je Centralni svet na seji poudaril, da morajo sindikalne organizacije mnogo prizadevne razlagati določbe te uredbe, vzroke, zaradi katerih je nastala, in njen namen.

Predsedstvo je ugotovilo, da je bilo v dosedanjem obdobju precej nelogičnosti v razmerju med zasluzki v posameznih panogah in podjetjih, ki so neupravičeno večala zasluzke, pridobljene v mnogo primerih zaradi izjemnih razmer ali monopolnega položaja, ne pa zaradi resničnega prizadevanja, sposobnosti vodstva in uspešnega poslovanja. To je imelo pogosto negativne, škodljive posledice:

- a) nagrajevanje glede na udeležbo delavcev in nameščencev v dohodku podjetja — ki je v bistvu napredno, pozitivno in v skladu z delavskim upravljanjem — je povzročalo določene neupravičene razlike v zasluzkih in zbuvalo med posamezniki nezaupanje o opravičnosti in upravičenosti takega sistema nagrajevanja.
- b) Neupravičene razlike v zasluzkih zavirajo težnjo po strokovnem izobraževanju in po dosegu kvalifikacij ter negativno vplivajo na strnjeno in enotnost delavskega razreda.
- c) Stalno zviševanje zasluzkov v nekaterih gospodarskih panogah in posameznih podjetjih je povzročilo za-

radi suše in drugih objektivnih pogojev nesorazmerje med omejenimi količinami potrošnega blaga in med plačilnim skladom ter povečalo pritisk in ponudbo na trgu ter s tem tudi podražitev, kar je tudi negativno vplivalo na življenjsko raven.

d) Povečanje tarifnih postavk in delitev čisto neupravičeno doseženih presežkov plačilnih skladov (v posameznih podjetjih so delili lani celo 16, in več plač), kar je povzročilo nesorazmerje med zasluzki v gospodarstvu in plačami v državni upravi, kjer imajo uslužbeni iste kvalifikacije povprečno nižje plače.

Zato je bilo potrebno izdati uredbo o davku na plačni sklad oziroma najti rešitev, da bi se del dobička vrnil skupnosti. Ta del, ki bo dobljen z obdavčevanjem plačnega sklada, bo vrnjen krajevnim skupnostim za obče potrebe in bo zato posredno vplival na dvig življenjske ravni in zboljšanje komunalnih razmer in potreb. Zato predsedništvo znova poudarja najnost objave te uredbe, ki koristi našemu gospodarstvu in s tem konec koncev tudi celotnemu delavskemu razredu.

Zaradi vsega tega sodi predsedništvo CSZSJ, da je treba to uredbo uveljaviti v celoti v vseh gospodarskih podjetjih in panogah. Hkrati poziva sindikalne organizacije in njihova vodstva, naj odločneje kakor doslej pojasnjujejo bistvo te uredbe.

Obenem je predsedništvo obravnavalo posamezne pripombe sindikalnih vodstev in podjetij, ki menijo, da bi glede izjemnih primerov morali spreminiti oziroma dopolniti uredbo o davku na plačni sklad. Predsedništvo je upoštevalo nekatere zahteve in bo nekatere popravke predlagalo Zveznemu izvršnemu svetu.

Razen tega predsedništvo sodi, da morajo v bodoče sindikalna vodstva

in organizacije storiti vse, da bi rešili tri osnovne probleme na področju tarifne politike:

1. Glede nadaljnega razvoja novega gospodarskega sistema je treba predvsem pretrsti celotno tarifno politiko, zbrati in izdelati potrebne analize, da bi mogla biti ta naloga ob kar največji pomoči sindikatov z uspehom opravljena in da bila dosežena večja pravičnost in stabilnost pri nagrajevanju.
2. Razen zasluzkov v gospodarstvu je treba hkrati znova obravnavati sistem plač v državni upravi in v tistih službah, kjer so delavci in uslužbeni plačani iz proračuna, da bi bil tako dosežen potreben sklad med tarifnim sistemom v gospodarstvu in državni upravi.
3. Čimprej je treba utrditi sistem pridobivanja kvalifikacij in določanja kvalifikacij za posamezna delovna mesta, ker je to eden nujnih pogojev za pravilno in pravično izvajanje tarifnega sistema in za uspešno strokovno izobraževanje.

Obnovljeni solunski proces končan

Sodba bo izrečena v torek, 16. junija, opoldne

Beograd, 14. junija
Včeraj je bil po desetih dneh obravnave obnovljeni solunski proces končan. Predvčerajšnjim so govorili štirje zagovorniki obtoženih in na so-

vanovića Nedeljko Nedeljkiović. Našel je več dejstev iz dokaznega postopka, ki kažejo, da organizacija »Zdržitve ali smrti« ni bila prevratna, da je bil atentat na Aleksandra izmišljen in da sta bila Radenković in Milovanović obsojena zato, ker sta bila člani organizacije.

Podobno so zagovarjali v Solunu obtožene in obsojene tudi drugi njihovi zagovorniki, ki so se oprlali predvsem na izpovedne priče, na zapužne dokumente, prebrane pred sodiščem, in na obtožnico.

Končno je dalo sodišče besedo edinemu še živemu obtožencu, upokoženemu generalštabnemu polkovniku R. Laziču. Le-ta se je med govorom zjokal, zlasti ko je govoril o svojih tovariših s solunskega procesa. Rekel je, da si šteje v veliko čast, da lahko zastopa pred sodiščem ljudi, katerih kosti trohne nekje na solunski ravnini. Poudaril je, da je bil glavna osebnost na solunskem procesu Apis, na drugi strani pa Aleksander in njegov dvojničnik Petar Zivković, pravi genij v kovanju spletke.

In če je imel Apis pred sodiščem take nasprotnike, pač ni nikogar presenetila sodba, ki jo je izrekel solunsko sodišče v tistih časih.

Z zadnjo besedo obtoženega Laziča je bil obnovljeni solunski proces končan. Sodba bo izrečena v torek, 16. junija ob 12.

Obtoženi Radoje Lazic

Nasilje nad Slovenci v Trs'u

Tržaškimi Slovencev so onemogočili, da bi šli k odkritju spomenika Vladimiru Gortanu

Trst, 13. jun. (Tanjug)

Skupini kakih 300 tržaških Slovencev so onemogočili, da bi se jutri odpeljali k odkritju spomenika Vladimiru Gortanu v Beramu in na veliki ljudski zbor v Pazinu. Inšpektorat za promet, ki je pod zavezniško vojaško upravo in ki ga vodi neki Italijan, tržaškimi Slovencev ni dovolil, da bi se odpeljali z lokalnimi avtobusi, češ da to ne bo izlet, marveč »politična manifestacija«.

Spričo tega najnovejšega nasilja so se predstavniki IOOF na STO pritožili šefu oddelka za promet pri Zavezniški vojaški upravi Filipu Bettu, enemu izmed italijanskih funkcionarjev, ki so prišli v Trst na podlagi sklepa lanske londonske konference. Na

pritožbo niso dobili nobenega odgovora, pa tudi ne jamstva, da bo zahtevam tržaških Slovencev ustrezno in da jim bodo dovolili odpeljati se v Beram in Pazin.

Prepoved, da bi se tržaški Slovenci jutri odpeljali v Jugoslavijo na proslave v Beramu in Pazinu, je najnovejša diskriminacija tržaških oblasti proti slovenskemu prebivalstvu. Znano je na primer, da so celo tržaškimi irendentistom zmeraj dovolili, da so svoje pristaše z avtobusi odpeljali na proslave v razna italijanska mesta. Tako je bilo tudi konec maja, ko so tržaški demokratijski organizirali vožnjo v Vittorio Veneto, kjer je De Gasperi govoril za obletnico prve svetovne vojne.

Proslava na Sutjeski

Na velikem mitingu so tisoči počastili spomin padlih herojev

Foča, 13. junija.

Danes ob štirih zjutraj so v temeh Sutjeske odjeknile puške in strojnice. Enote Fočanskega garnizona jugoslovanske ljudske armade so prekorčale reko Sutjesko. Tako se je z improviziranim napadom začela svečana proslava desetletnice zgodovinskega proboja sovražnikovih

obročev v peti ofenzivi. To se je zgodilo 30. junija leta 1943.

Vsak kilanec vnska vzpetina in kamen imajo tod svojo zgodovino. V bližini tega kraja je bil ranjen tovariš Tito padl pa so Nurlja Podzardac, Veselin Masleša ter mnogi drugi naši voditelji in borci. Ob poti h grobu narodnega heroja Save Kovačevića se danes leže raztresene nemške čelade, drevesa ki so jih podirle topovske granate in ostanki vojaške opreme. To označuje kraje, kjer so bile najsrdečije borbe. Matere so danes znova poskušale nati kosti svojih sinov. Povpraševale so borce, ki so preživeli to bitko.

Grob heroja Save Kovačevića je danes obiskalo mnogo udeležencev sutjeskih slavnosti. Tu je padel veliki junak Sutjeske pred desetimi leti na čelu kolone svojih borcev.

Na današnji slavnosti so se našli preživeli udeleženci tega proboja. Sprečanje je bilo ganljivo. Za medsebojne razgovore in za objužanje skupnih spominov so imeli le malo časa, ker so morali pripovedovati zbranim ljudem zgodovino bojev na Sutjeski.

Uglješa Danilović, član Izvršnega sveta Bosne in Hercegovine, in Savo Brković iz Crne gore sta na mitingu obeležila pomen proboja skozi sovražnikove vrste v peti ofenzivi. Z mitinga, ki se ga je udeležilo na tisoče ljudi, so poslali pozdravne brojujke predsedniku republike, predsedniku izvršnega sveta BiH Džuru Pucarju in predsedniku Izvršnega sveta Crne gore Blažu Jovanoviću. H grobnici padlih borcev in k spomeniku IV Crnogorske proletarske brigade so danes ljudje prinesli mnogo vencev.

V okviru proslave je bilo danes tudi več fuzkulturalnih nastopov. Stralska reprezentanca BiH pa je premagala reprezentanco Crne gore.

Razstava otroških risb ljubljanskih srednjih šol

Včerašnjajo soboto ob enajstih popoldne je bila v Mali galeriji ter v Umetniški zadruzi odprta razstava otroških risb. Razstavo je otvoril tov. G. Birolin, predsednik Društva slovenskih upodabljajočih umetnikov, o njenem pomenu pa je spregovoril eden izmed prirediteljev, profesor Fr. Ferštn.

Zanimivost in umetniška kvaliteta razstavljenih del daleč presegaata ozki okvir običajne šolske razstave. Ravno tako ne more verjeti, da so razstavljalci v Mali galeriji izključno dijaki nižjih gimnazij, t. j. otroci od desetega do približno štirinajstega leta. Res je, da se skoraj pri vsakem delu pozna »moderni slikarski prijem«, nedvomno je, da je mlado roko vodil profesorjev svet, da je mlado roko pa daje sliki pravo umetniško tešo, je vendarle otroški delež. Preprostost, pristna navlnost, razgibana čustva, brava, kratka lastnost, katerih iskanje se pri marškatereim akademskem slikarju kaj rado sprevrže v obljajoč narejenost, so tu tako prepričljive in učinkovite, da ob teh delih tudi največji laik ne more ostati ravnodušen.

Motivika je pristno otroško-realistična. Najrazličnejši dogodki vsakdanjega življenja so razgibali mlade glave. Samo nekaj orbižnih naslovov: Kidričev pogreb, Nogometna tekma, Pustne šeme itd.

Prisrkevki, kot so v Mali galeriji: Ljubljana, Benška noč na Ljubljani, Pokrajina z rdečo ograjo, Pomlad, Pokrajina s taboriščem, ter v Umetniški zadruzi (ilustracije k Grimmovim pravilicam in neka) drugih so dela, ki dajejo razstavi nedvomljivo umetniško vrednost ter pomnjajo za ljubljano nevsakdanji kulturni dohodek.

Peto žrebanje obveznic drugega ljudskega posojila

Beograd, 13. junija. — Petnajstega junija ob petih popoldne (dne v Narodni banki FLR) (glavna centrala v Beogradu) peto žrebanje obveznic drugega ljudskega posojila. Amortiziranih bo nadaljnjih 5% obveznic v znesku 261.700.000 dinarjev. Na tem žrebanju bodo tile dobitki: dobitek za 100.000 dinarjev dva po 50.000, 487 dobitkov po 10.000 (skupno 4.870.000 dinarjev), 2617

dobitkov po 5000 (skupno 13.085.000), 26.170 dobitkov po 2000 din (skupno 52.340.000 din). Vseh dobitkov bo 29.277, v skupni vrednosti 70.495.000 dinarjev. Amortizirane obveznice in žrebanje dobitke bodo izplačevale od 1. julija dalje vse poslovavnice Narodne banke FLR. (Iz Narodne banke FLR), Glavna centrala)

I Z Ž I V L J E N J A N A Š I H M E S T

Mesto ob Paličkem jezeru

Dediščina in spremembe v Subotici

O nastanku Subotice nimamo zanesljivih podatkov. V minulosti je imela razna imena. V zgodovinskih virih naletimo po vrsti na Subatico, Subotico, Zabatko, Sabadko, Sabatko, dalje na Santa Maria in Toreziopolis. Leta 1349 je postala Subotica utrjeno mesto Sibirjanin Janka, leta 1848 pa je bila vključena v Srbsko Vojvodino. Najdlje je bila pod Avstro-Ogrsko. Veljala je za vojno pokrajino, za trgovinsko področje in za svobodno kraljevsko mesto. Njene prebivalce pa so po sistemu beneških dožev raznarodovali. Subotico je dobila Jugoslavija nazaj šele leta 1918. Toda znaten del njenega gospodarskega zaledja je po krivici ostal v mejah Madžarske.

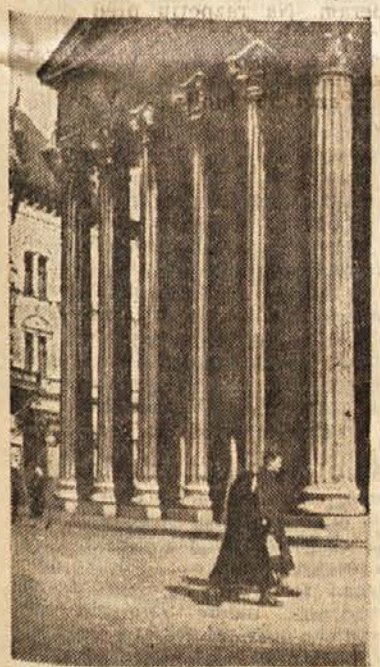
Med minulo vojno je živela Subotica pod pritiskom fašistične okupacije.

Pred sto leti je dobila Subotica prvo tiskarno in s tem je dobilo mesto prvo mestno lice. Prva tiskana knjiga v Subotici je bila »Darak Srpkinja«, ki jo je napisal Bogovoj Atanacković. Leta 1900 pa je izhajalo v mestu sedem dnevnikov s povprečno naklado 1500 izvodov.

Zdaj obsega Subotica vrsto naselij, skozi katera potujejo po več ur: Palič, Bački Vinogradi, Supljak, Bikovo, Zednik, Mala Bosna, Djudjin, Davankut in Bajmok. To je 50 km dolgo in kakih 30 km široko področje. Zadnji popis je pokazal, da ima mesto z naselji 115.402 prebivalca.

Škarje cen in komunalne perspektive

Subotica je mesto brez vodovoda in kanalizacije. Po mnenju predsednika MLO Marka Horvackega vodovod in kanalizacija ne sodita v skupne probleme naših mest. Oboje se nanaša samo na Novi Sad in Subotico. Skupni problem vseh mest so stanovanjski

Fasada Narodnega gledališča

problemi. Ta problem pa je začela Subotica letos uspešno reševati. Kako pa je z vodovodom in kanalizacijo, tem prečim problemom Subotice, katerega ostrino je čutili zlasti poleti? Ta problem, pravijo, ni od večeraj in ni čudno, da ga tudi danes še ne morejo takoj reševati.

Subotica je že od nekdanj povezana z okoljskimi naselji v upravno in teritorialno celoto. Zapravo in njeno zgodovino zmeta so bila v trenju med koristimi mesta in

Dva intervjuja o Paliću

»Kje ste bili te dni?« je vprašal novinarja nekli Subotičan, ki je zmeraj o vsem dobro obveščen.

»Zakaj me vprašujete?«
»Hm, veste, sproženo je zelo važno vprašanje. Zgradili naj bi prekop od Tise do Palića, saj vidite, ubogo jezero se je že povsem izgubilo. Razen tega pa bomo namakali tudi mnogo zemlje in to bo res bogastvo. O tem bi morali kaj lepega napisati, to je zelo hvaležno gradivo.«

Novinar ga je poslušal. To je bilo lansko zimo.

V maju pa sreča novinar direktorja nekega gostinskega podjetja. Ko da ga je že več let iskal:

»Kod pa hodite?« ga vpraša že od daleč.

»Tu sem,« odgovori novinar.

»Hent, je ze prepozno. Pišite, takoj napišite, da je turistična sezona na pragu in, saj že veste, ribolov, čolni krasno jezero, vsekakor krasno jezero, sicer pa, kaj bi vam pravil.«

okoljskih vasi. Mesto je nekaj časa uveljavljalo tudi zanimivo politiko: zbiralo je bogate ljudi z velikih kmetij in, da bi jih pridobilo za svoje koristi, jim je dajalo mesta v Mestnem svetu. Takšni bogati kmetje, predstavniki oblasti, so bili znani z imenom virilisti. Pa tudi z njihovo pomočjo niso ničesar dosegli.

Eden izmed znanih županov Subotice v minulosti Laza Mamužić je večkrat poskušal ta problem razvozlati.

»Vodovod,« je govoril.
»Ne, ceste,« so mu odgovarjali kmetje.

In Mamužić je privolil v »koncesije«. Zgradil je več cest, ki jih ima Subotica še zdaj, vodovoda pa ni mogel zgraditi.

Čedalje večje področje KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Jutri se bo začela v Subotici pomembna prireditve, festival vojvodinskih poklicnih gledališč, na katerem bo sodelovalo tudi Jugoslovansko dramsko gledališče iz Beograda. Subotičko gledališko glasilo »Naša pozornica« bo v posebni festivalski številki poročalo o uspehih vseh vojvodinskih gledališč. Po podatkih je subotičko gledališče s številom premier, predstav in obiskovalcev prekosilo vsa ostala gledališča.

Kakor je za kulturno življenje Subotice važno, da je z nedavnim sklepom postala stalno festivalsko mesto, tako so pomembni tudi podatki, ki govorijo o dosedanjih uspehih subotičkega gledališča. Oblasti v tem mestu so izpričale veliko razumevanje za kulturno življenje in letos je dobilo Narodno gledališče 27 milijonov dinarjev podpore. Približno polovica subotičkih odbornikov je iz vasi in naselij, ki nimajo dobrih cest. Zato je njihovo razumevanje kulturnih potreb tem zgovornejše. Med vsemi vojvodinskimi mesti ima Subotica največ gledaliških dvoran, razen tega pa zelo lepo letno gledališče na Paliću. Napačno pa bi bilo misliti, da je postala stalno festivalsko mesto samo spričo svojih odrov in Palića. Festivalne predstave zahtevajo ustrezno število gledalcev, ki jih ima Subotica največ.

Subotičani cenijo kulturne prireditve in festivale. Se dolgo se bodo spominjali zmage, ki so jo dosegli s svojim folklornim »Fantovskim kolom« na mednarodnem festivalu v Langelenu v Angliji. Kako zelo so razviti narodni plesi v tem mestu, kaže tudi predlog Zveze za prosveto in kulturo odbornikom, naj bi ustanovili centralni mestni ansambel, MLO pa se je postavil na stališče, da je treba najprej podpreti delavska kulturna društva. O predlogu pa še razpravljajo. V

Šlo pa je za nekaj drugega: Subotico je prej zmeraj kdo izkoriščal. Zato ni mogla napredovati v skladu s svojim bogastvom.

Zdaj je Subotica samostojno mesto — komuna. Kako bo zdaj razpoložljiva sredstva razdelila na objekte? Subotica ima 7 mestnih in 7 kmečkih občin. Čigave potrebe bodo važnejše? Že zdaj namreč lahko vidimo, da so potrebe mesta glede stanovanj v letošnji komunalni graditvi dobile prioriteten pomen. Toda to bi nas v domnevi, kakšna bo komunalna politika Subotice, utegnilo privedi na napačno pot. Imamo drug odgovor, ki kaže na perspektivo komunalne graditve.

Subotica je kmetijsko mesto, to je splošno znano. In njena kmetijska proizvodnja je v tehničnem oziru v naši državi na najvišji stopnji. Toda Subotica dobiva od kmetijstva manj kakor od svoje industrije, stare povprečno kakih 50 let, industrije, ki je v tehničnem oziru na zelo nizki stopnji. Za 100 din mezde industrijskega delavca, dobiš danes za 1580 din pridelkov, za 100 din mezde kmetijskega delavca pa jih dobiš samo za 283 din. Takšne so za Subotico nesrečne škarje cen.

Subotički ekonomisti menijo, da so cene industrijskih izdelkov v primerjavi s cenami kmetijskih pridelkov, s katerimi razpolaga Subotica, nesorazmerno visoke. To pa ne bo trajalo dolgo. Mesto že pripravlja načrte bodočega vodovoda in kanalizacije, vstevši načrt prekopa Tisa—Palič. Ko bodo uresničene te zamisli in reševanju komunalnih problemov, bo mesto trošilo skupna sredstva v skladu z najvažnejšimi potrebami.

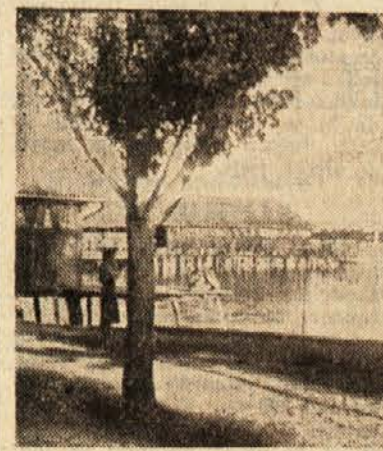
Kakšen pa bo temeljni zakon Subotice v bodoči komunalni graditvi?

»Vse, kar daje industrija, homo industriji vračati,« je odgovoril predsednik Marko Horvacki, »vse kar daje kmetijstvo, pa bo dobila vas. Stojimo na stališču, da je lahko ta zadeva urejena samo tako...«

Kadar Subotičani govorijo o graditvi, vidijo v njej izhod iz težavnega položaja, v katerem že dolgo žive. Prva gradbena dejavnost se je začela letos po dolgem presledku kakih 30 let. Zato je bil predlog Sveta za komunalne posle o izgraditvi in ureditvi mesta poln načrtov, s katerimi je bilo popisanih nad sto strani. Zato vsi z zanimanjem pričakujejo, kateri teh načrtov bodo najprej uresničeni.

mestu čisto pravijo: kulturna in umetniška društva po vaseh imajo svoje občinstvo, kar velja tudi za društva v mestu in za posamezne veje Narodnega gledališča. To dokazuje širina kulturne dejavnosti. Ljudje, ki vztrajajo na njej kot najpomembnejšem momentu, pa zaostajajo za dogodki. K predstavam Narodnega gledališča hodi čedalje več ljudi.

»Čemu bo Subotici Opera, saj je podeželsko mesto?« so govorili ljudje, ki so mislili, da se kmečko prebivalstvo za operne

Ob Paličkem jezeru

predstave ne zanima. Subotica pa je vzlic temu dobila Opero in že v prvi sezoni so jeli hoditi k predstavam tudi prebivalci bližnjih naselij. Prišli so poslušat prvo bunjevaško opero »Dužijanc«, slišal pa so tudi Mascagnijevo opero »Cavalleria Rusticana«. Tako polagoma izginja razlika v kulturni ravni in razvoju prebivalcev Subotice in vasi, in to je najvažnejši moment v kulturnem življenju Subotice.

Resnih ocen mnogih premier v subotičkem dnevnom tisku ne najdemo. Prej bi lahko govorili o »podeželskem« samozadovolj-

Mestno središče

SREDIŠČE IN NASELJA

Beseda o vprašanih političnega življenja v Subotici

Na prvi pogled bi človek dejal, da je politično življenje v Subotici živahno. Konference in sestanki SZDL imajo tu poseben pečat, kar je posledica doslednega spoštovanja pravic madžarske nacionalne manjšine. Na vsaki konferenci nastopi najprej poročevalec, ki govori v srbohrvatskem, za njim pa poročevalec, ki govori v madžarskem jeziku. Člani organizacije oba pazljivo poslušajo, čeprav znajo mnogi samo en jezik: le redki po prvem poročilu odidejo. Ne mogli bi reči, da med njimi ni tudi Madžarov. Toda tedaj vstane Bunjevac in zakliče za njimi: »Mislite, tovariši, da lahko tudi mi, Hrvati, poslušamo poročilo v madžarskem jeziku, kakor so Madžari poslušali poročilo v srbohrvatskem jeziku.« Vsi to odobradajo in nihče se ne čuti prizadetega. Takšen je prvi vtis, ki ga dobiš na konferencah in sestankih SZDL. To pa je le del političnega življenja Subotičanov.

Po novi uredbi o reorganizaciji zadrug in zakonu o zemljiški posesti je postalo politično življenje v Subotici zelo živahno, saj gre za koristi 70 % prebivalcev. Zaradi zemljepisnega položaja na severni meji in mešanega prebivalstva v mestu ter velike aktivnosti katoliških duhovnikov so

Subotičani politično zelo razgibani. Zato je malo čudno, da še zmeraj velja pravilo, da opravlja kakih 30 aktivistov, ki so jim zapuane najvažnejše naloge, kar po več poslov. Za vse in povsod morajo biti strokovnjaki: za politiko, zadrugištvo, zunanjo politiko, kulturo, šport, folkloro, za delo v Zvezi izvidnikov in planink itd.

Spričo tolikšne preobremenjenosti ni čudno, da njihovo delo trpi na kakovosti, hkrati pa je s tem omejena večja dejavnost drugih ljudi. V političnem življenju Subotice nahajamo Gordijski voz, ki ga spričo dosedanjih ozkih poskusov ni bilo moč razvozlati. Vsi aktivisti, zlasti tisti, ki delajo na kulturnem področju, zmeraj znova ugotavljajo, da se prosvetni delavci premalo zanimajo za družbeno in politično delo, marveč da mislijo bolj na svojo »preobremenjenost« in honorarje. V večini vasi in naseljih pridno pomagajo pri političnem in kulturnem delu, le v mestu se bolj navdušujejo za razne spletke. Kako pritegniti profesorje in učitelje k družbenemu in političnemu življenju, kako jih pripraviti do tega, da bodo prihajali vsaj v svoj klub, na to vprašanje člani SZDL še niso našli odgovora. Zato je politično življenje v mestu manj razgibano, kakor na podeželju. Mestni aktivisti pa pridno hodijo po vaseh, vsak ima svoj kraj, svoj zadrugo. Sadovi njihove pomoči vasi se kažejo zlasti po uveljavljanju uredbe o reorganizaciji zadrug. Zaradi politične zaspčnosti v mestu se še zmeraj dogaja, da ljudje raje z anonimnim pismom opozore oblasti na tega ali onega davkoplačevalca, ki že štiri leta ni plačal davkov, kakor da bi to povedali na konferenci ali na zboru volivcev.

V Subotici so sprožili tudi za-

nimivo vprašanje, ali lahko človeka za javno kritiko na konferenci organizacije SZDL ali na zboru volivcev, tožimo sodišču, ali moremo govoriti o razžaljenju časti, če komu javno očitamo, da je skrli žito na podstrešju? Razumljivo je, da mora biti tudi takšna kritika pravilna in utemeljena, toda zakaj bi se ljudje obračali na sodišče in tam iskali zadoščanja, ko pa lahko takoj odgovore na konferenci!

V mestu bi morali mnogo bolj računati s tovarniškimi kolektivi. V zadnjih šestih mesecih je bilo v subotičkih podjetjih več burnih dogodkov, ki so pomagali pojasniti mnoga vprašanja. Ne moremo pa trditi, da bi razne potrebne spremembe zmeraj našle pravo podporo ljudi, ki usmerjajo politično življenje. To je glavni vzrok, da delavski sveti in kolektivi v podjetjih niso ustrezna politična sila.

Občutek manjvrednosti

Zgodovina in legenda pripovedujeta: »Ko so začeli iz Srednje Evrope pritiskati v Subotico obrtniki, bežeči od razvijajoče se industrije, je Subotica zaprla vrata. V mesto so lahko prišli samo najboljši mojstri. Od takrat do nedavnega so subotički obrtniki sloveli. Zadnja leta, zlasti na pomlad, pa so začeli obrtniki izgubljati vero vase. Izenada se čutijo manjvredne, da svoj posel in naročila prikrivajo, da žalostno tarnajo...«

Človeku je hudo, da ugaša lepa obrtniška tradicija, in sicer prav na pomlad, ko vse naokrog cvete.

Toda na srečo to ne traja dolgo. Brž ko davčni uslužbenci končajo svoj posel, občutek »manjvrednosti« na poletnem soncu izhlapi.

DRUŽBENA KRONIKA

Grožnje staršev

O vzgoji otrok je napisanih mnogo knjig. V njih je tudi pojasnjeno, da grožnje in ustrahovanja pri vzgoji otrok več škodujejo kakor koristijo, zlasti če jih izrekajo starši, do katerih je ljubezen otrok pomešana s strahom.

Mnogi očete in matere često nepremišljeno izrečejo tudi zelo hude grožnje. Mar je malo slabih dijakov, katerim starši vztrajno ponavljajo: »Če ne izdešaš, se mi ne prikaži pred očmi!« Na srečo večina otrok takšnega pritiska ne jemlje resno. Vendar niso redki primeri, da s takšnimi grožnjami dosežejo nasprotni učinek, kakor so ga hoteli.

Večkrat prav takšne grožnje poženejo dečke v svet, da zbeže od doma. O tem pričajo včasih tudi oglasti v časnikih. Po nekaj prečutih nočeh starši največkrat zvedo veselo novice, da so sina našli in da lahko pridejo ponj.

Nepremišljene grožnje pa imajo včasih tudi tragične posledice.

1. junija se je v Smederevski Palanki zgodilo isto kakor pred dvema letoma. Dogodek je znova razburil

meščane. Neka učenka je skočila pod lokomotivo.

Kaj je Dragano Paunović, dijakinja IV. razreda gimnazije, poglavo v samomor? Starši, pravzaprav njihove grožnje.

Dragana je v šoli sicer dobro zdelovala. Toda doma so ji kar naprej grozili: »Ne pridi domov, če bi padla.« Prvega junija je dobila izpričevalo, v katerem je bilo rečeno, da bo morala razred ponavljati. Ni vedela, kaj bi storila. Solznih oči je gledala tovarišice in tovarišice, ki so hoteli domov obvestiti starše, da so dobro izdelali Zavidala je tudi tistim, ki se s pobešenimi glavami počasi odh...ali domov s slabimi izpričevali.

V spominu objokanega dekleta so zvenele besede: »Ne pridi domov, če boš ponavljala.« Kam naj greš? Strta, nesrečna, prepuščena sama sebi, se je odločila za najhujše. Odsla je proti železniškim tirom.

Ko se je vlak približal, ni razmišljala ne o sebi, ne o bolesti svojih staršev. Bolj se je bala groženj kakor smrti. Laže ji je bilo vreči se pod lokomotivo, kakor vrniti se domov.

Al. Kp.

KOLPORTERJE

s stalnim mesečnim zaslužkom 3000 dinarjev išče podružnica »Ljudske pravice-Borbe«, Celje

Skrivalnica

Kje tiči problem v pouku predmeta moralne vzgoje?

Neopaženi profesor se ustavi pred skupino dijakov.

»Zakaj me ne pozdravljate?« jih vpraša strogo.

»Ker nas tudi vi ne pozdravljate,« odgovore dijaki.

MEHIKA IN KANADA

Prvikrat prevažajo blago s kanadskimi ladjami. Boj proti kartelu, ki je v rokah velike ameriške družbe

New York, junija. Mehikanci in Kanadčani so zadnje čase precej svojih blagovnih menjav opravili po poti, ki se ZDA ogne. Menijo namreč, da je to tisto, kar je v njihovi novi trgovinski pogodbi prav najvažnejše in da se zdaj odpirajo nove možnosti za razširitev gospodarskih stikov med obema deželama. Malone vse v Kanado namenjeno blago je šlo doslej po železnici prek ZDA. Isto velja tudi za prevoz Kanadskega blaga v Mehiko. Zdaj pa so začeli velik del mehškega in kanadskega blaga prevažati s kanadskimi ladjami po morju, kar je seveda vneslo nov pomemben moment v gospodarske stike med tema dvema deželama. Prevoz blaga s kanadskimi ladjami je velikega obojestranskega pomena. S tem sta se Mehika in Kanada izognili velikim stroškom na ameriških železnicah in velikim tranzitnim tarifam.

INCIDENT S POMARANČAMI

Mehikanci pravijo, da je bil neposredni povod za to preusmeritev v prometu incident s pomarančami. Lani sta Mehika in Kanada izmenjali trgovinski delegaciji. Med drugim sta pri tem sklenili tudi trgovinsko pogodbo o dobavi večjih količin mehškega pomaranča Kanadi. Ko pa je bilo treba pomaranče prepeljati v Kanado, so začeli nekateri poslovni krogi v ZDA delati Mehiki vsakršne ovire. Gre predvsem za velike ameriške družbe za trgovino s sadjem. Le-te so bile nezadovoljne, ker je Kanada dobila pomaranče iz Mehike. Zato so od ameriške vlade zahtevale, naj Mehikancem prepove prevažati njihove pomaranče čez ameriško ozemlje. Računale so, da bodo Mehiki tako onemogočile izpolniti njene pogodbeno obveznost do Kanade. Da pa bi mogli tranzit prepovedati, je bilo treba najti opravičilo. In tako so si velike ameriške družbe za trgovino s sadjem izmislile, da »mehške pomaranče niso zdrave« in da je torej »nevarnost«, da bi okužile pomaranče in druge sadovnjake v Združenih državah Amerike.

Ta argument je ameriška vlada sprejela in pod krinko »zaščite pred škodljivci« prepovedala Mehiki prevažati pomaranče prek ZDA. Velike ameriške družbe za trgovino s sadjem, povezane še z nekaterimi drugimi družbami, so menile, da bodo tako zadale hud udarec mehško-kanadskim trgovinskim stikom, ki so se šele začeli širiti.

Mehika se je tedaj znašla v težavnem položaju. Svoje ladjevja nima in zato je šlo mehško blago v Kanado zmeraj po železnici. Zadeva pa je bila zadovoljivo urejena, in sicer po zaslugi kanadskih računov. Kanadi je kazalo kupovati pomaranče v Mehiki

se ti dve deželi, severni in južni sosed ZDA, ognili dragemu prevozu po ameriških železnicah in visokim tranzitnim tarifam. Nekateri poslovni krogi v ZDA prikazujejo zadevo kot sovražni korak Kanade in Mehike proti ZDA. O tem tudi del ameriškega tiska mnogo piše. Pojavili so se novi napadi na Mehiko in Kanado. V nekaterih člankih obtožujejo ti dve deželi, da uveljavljata »protiameriško politiko«. Listi pišejo o škodljivosti mehškega in kanadskega nacionalizma, o tem da ti dve deželi »nista odkritostni prijateljici ZDA« in podobno.

Značilno je na primer, da je znani čikaški časnik »Chicago Tribune« med obravnavo o imenovanju novega generalnega tajnika OZN uprizarjal ostro gonjo proti kanadskemu ministru za zunanje zadeve Leasteru Pearsonu, ki so ga predlagale zahodnoevropske dežele.

Vsi Mehikanci, s katerimi sem v OZN govoril o novi mehško-kanadski trgovinski pogodbi, so poudarjali, da je gola laž, ko nekateri krogi v ZDA prikazujejo zadevo kot nekaj, kar je naperjeno proti ZDA.

»Govorimo lahko edino o tem, da je naperjena proti nekaterim ameriškim družbam. Pa tudi to ni glavno, niti naš namen. Glavno je, da mi, Mehikanci, zahtevamo svojo gospodarsko emancipacijo. Do tega pa imamo pravico. Zakaj naj bi bila Mehika zmeraj gospodarsko odvisna od ZDA? Zakaj Mehika ne bi razvijala trgovinskih stikov z drugimi deželami,

nado petrolej, rude in druge surovine. Mehika pa bo uvažala iz Kanade industrijske izdelke, predvsem kmetijske stroje. To je v skladu s splošno gospodarsko politiko novega predsednika Mehike Cortinesa, ki si prizadeva prenesti težišče na mehanizacijo kmetijstva. Mehika lahko kupi v Kanadi kmetijske stroje ceneje kakor v ZDA. Ker je zdaj na nov način postavljeno tudi vprašanje prevoza — namreč, da se ameriškim železnicam in ameriškim tranzitnim tarifam ognejo — Mehiki tem bolj kaže kupovati kmetijske stroje v Kanadi.

BOJ MEHIKE IN KANADE PROTI KARTELU BOMBAŽA

Glede bombaža Mehika in Kanada nista sklenili pogodbe. Ne gre za to, da se ti dve deželi ne bi mogli sporazumeti. Krivo je nekaj čisto drugega. To pogodbo preprečuje velika ovira — kartel bombaža, ki je v rokah močne ameriške družbe — »Anderson Clayton & Comp.«.

Bivši predsednik Mehike Aleman je svoj čas privolil v zahtevo te ameriške družbe, da bi ji Mehika prodajala svoj dolgovlaknasti bombaž, in konkretno, da Kanada ne bi smela kupovati mehškega dolgovlaknatega bombaža neposredno v Mehiki, marveč edino od ameriške družbe »Anderson Clayton & Comp.«.

Novi predsednik Mehike Cortines ima v programu kot eno glavnih točk boj proti monopolom. Mehikanci v OZN so mi po-

Pristanišče v Veracruzu

in sicer na način, ki najbolje ustreza njenim gospodarskim koristim.

Tako pravijo Mehikanci. Mehikanci z velikimi nadami presojajo nadaljnji razvoj mehško-kanadskih gospodarskih stikov, ker vidijo v njih važen element v svojih naporih, da bi dosegli gospodarsko emancipacijo.

Nova trgovinska pogodba doleča, da bo Mehika izvažala v Ka-

jasnili, da je predsednik Cortines s tem med drugim mislil tudi na boj proti temu kartelu.

»To ne bo lahko,« pravijo Mehikanci, »Anderson Clayton & Comp. ima velika sredstva.«

Na poti k tesnejšemu gospodarskemu sodelovanju med Mehiko in Kanado so še mnoge ovire. Napori obel dežel, da bi jih odstranili, pa so čedalje večji.

Jože Smole

Vsako minuto zgrade novo stanovanje...

... toda več milijonov ljudi še vedno stanuje v barakah in bunkerjih

Bonn, junija. V Zahodni Nemčiji že četrto leto vsako pomlad število brezposelnih pade. Pozimj jih je po poldrugim milijon, že v marcu pa približno milijon. Od marca do novembra traja gradbena sezona, in ker mnogo grade, dobi na stavbišču vsaj začasno zaslužek več sto tisoč brezposelnih.

Relativno — glede na število prebivalcev — grade več kakor v Zahodni Nemčiji samo v Avstriji. Tam, ker na pol pusti kontinent naseljujejo. Tu, ker so bila mesta med vojno porušena. Nekatera — Köln, Berlin, Essen — tako zelo, da niti v desetih letih ne bodo zgradili vsega, kar je bilo porušeno med vojno v stoterih letalskih napadih.

STOPETDESET STANOVANJ NA URO

Po končani vojni je v Zahodni Nemčiji manjkalo približno pet in pol milijona stanovanj prvič zato, ker je bilo opustošenje med vojno ogromno, drugič pa zato, ker je na ozemlje sedanje Zvezne republike pritisnil val osem milijonov pregnanih Nemcev iz raznih evropskih dežel, največ iz krajev, ki so zdaj pod poljsko ali rusko upravo. V letih lakote, kakor imenujejo prva tri poveljna leta, so zgradili malo novih hiš. Takrat so v glavnem popravljali poškodovane hiše. Vendar pa je leta 1949 tako imenovani »stanovanjski primanjkljaj« znašal pet milijonov stanovanj. Zdaj znaša približno četr milijona.

V tem času so torej zgradili zelo mnogo. V letu 1950 nad 300 tisoč, 1951. blizu 400.000, lani pa nad 440.000 novih stanovanj. To pomeni, da so lani vsako uro zgradili 150 novih stanovanj, torej skoraj vsako minuto po eno stanovanje.

LJUDJE V BUNKERJIH

V Kölnu, v Elsaški ulici, stanuje v velikem bunkerju, ki je ostal iz vojnih dni v glavnem nepoškodovan, kakih 60 družin. — Takšne bunkerje vidiš še po vsej Nemčiji. V taboriščih, barakah v Ilzenu, Gissenju, Berlinu tudi stanuje na stotisoče ljudi. Računajo, da stanuje v bunkerjih še kakih 750.000, v barakah pa kakih 350 tisoč ljudi. Več milijonov ljudi čaka na stanovanja — mnogi že osmo leto. Stanovanjska stiska je torej zelo pereča družbeni problem poveljne Nemčije.

Če pa čaka nad milijon ljudi v bunkerjih in barakah na stanovanja zakaj znaša potem takem »stanovanjski primanjkljaj« po uradnih podatkih štirikrat več? Predvsem: zelo mnogo ljudi je res dobilo stanovanja, toda to so majhna prenatrpana in pretesna stanovanja. Na desetstotice družin so dobilo stanovanja šele, ko se bodo preselili iz teh stanovanj v nove hiše. Dalje, letnj prirastek gospodinjstev v Zvezni republiki

znaša kakih 200.000, in zanje morajo vsako leto zagotoviti toliko stanovanj. (Značilno je, da stanujejo v bunkerjih — torej v najslabših razmerah — skoraj sami novi zakonski pari in študenti.) In končno je treba računati tudi z znatnim dotokom begun-

ostalo do 70% ruševin. Ruševine so seveda izkoristili, kolikor so le mogli. V Ludwigs-hafenu in Augsburgu so na primer zgradili iz njih tribune za velike športne stadione. Na vsakem je prostora za dobrih 65.000 gledalcev. Dobro opeko so znova

Ruševine v središču Kölna (poleg znana katedrala)

cevi iz sovjetske okupacijske cone Nemčije. Še leta 1950 je stanovalo v Zahodni Nemčiji v taboriščih in bunkerjih približno 2.200.000 ljudi. Zdaj jih stanuje polovica manj, toda še zmeraj je to število zelo veliko.

ŠE VEDNO KUPI RUSEVIN

Leta 1945 so bila nemška mesta podobna kupom ruševin. Vseh ruševin je bilo 400 do 500 milijonov kubikov. Težko si je misliti, kaj to pomeni. Iz tega gradiva bi lahko zgradili 30 m širok, 20 m visok in 800 km dolg zid, ki bi segal po vsej Nemčiji od severa proti jugu, od Hamburga do Münchena. Odsraniti iz mesta te ruševine, da bi lahko gradili, že to je bilo velikansko delo, ki mu ni bilo videti konca. To delo še ni končano. V Kielu so odstranili blizu 90% ruševin, v Münchenu, Stuttgartu in Mannheimu dobro polovico. So pa še mesta, kjer je

uporabili za zidanje, razbito pa so zmelili in predelali v novo gradivo. Glavno vprašanje pa je bilo: kako in s čim pritegniti prebivalstvo, da bi sodelovalo pri popravilu hiš, odstranjevanju ruševin in graditvi novih stanovanj?

VZPODBUDA

Kakor povsod v Evropi je tudi v Zahodni Nemčiji veljalo odstranjevanje ruševin za časno dolžnost vsakega državljanca. Kakor pri nas, je tudi tam rodilo to prostovoljno delo bogate sadove. Čim bolj pa se je življenje vrátilo v normalni tir, zlasti čim bolj se je razvijala industrija, tem očitnejše je bilo, da samo tako ne bo moč delati, da ne kaže apelirati samo na zavest državljanov. Nastalo je vprašanje financiranja odstranjevanja ruševin, pozneje pa graditve novih stanovanj.

Poglejmo, kako je uredila to vprašanje občina poruškega industrijskega mesta Recklinghausen. Za določeno količino dela pri odstranjevanju ruševin je dobil vsak delavec tako imenovano »naseljenjsko točko«. Za vsako poldrugo točko mu je dala občina kvadratni meter zemljišča na mestnem področju. Z 900 točkami je imel torej vsak delavec pravico do 600 kv. m zemljišča, kolikor potrebuje za zgraditev hišice z vrtnikom. Učinek je bil velik in industrija v Recklinghausenu je med drugim tako rešila tudi problem stalnosti delavcev. Tisti, ki so si zgradili hišice, so ostali v mestu, in pretakanje delovne sile se je znatno skrajšalo.

Pa tudi davčni sistem vzpodbuja ljudi h graditvi stanovanj. To so izkoristila zlasti industrijska podjetja, kajti ves del dobrička, ki ga porabijo za zgraditev stanovanj, je davkov oproščen. Ker pa je obdavčenje progresivno, so podjetja tako tudi na splošno znižala davčna bremena. Vendar pa je najvažnejši element tak imenovana socialna graditev stanovanj, za katero gre denar iz javnih sredstev (samo iz sredstev Marshallovega načrta so dali v treh letih za zgraditev stanovanj 450 milijonov mark — nad 30 milijard din — in tako zgradili kakih 100 tisoč stanovanj za delavce in begunce).

Vzlic znatnim uspehom na področju graditve stanovanj pa je stanovanjska stiska v Nemčiji še vedno zelo huda. Če bodo nadaljevali graditev stanovanj tako, kakor so jih gradili doslej, bo minilo še več let, preden bodo vsi ljudje imeli stanovanja. Zato grade velike stanovanjske hiše izjemoma samo sredi mest. Večinoma grade zelo preprosta, tipizirana in skromna stanovanja. Glavni problem Nemčije je slej ko prej zgraditi toliko »reprostri cenčnih stanovanj, da bo imel stroho nad glavo vsak človek in vsaka družina. Dvigniti stanovanjski standard pa je stvar prihodnosti.

Slobodan Glumac

SPREHOD PO TOKIU (2)

In kdaj bo največje mesto sveta...

Tokio, junija

Od perila in narejenih oblek po konfekcijah do strujenih vrst ozkih sedežev v veliki koncertni dvorani »Hibija« je v Tokiu vse urejeno za ljudi zelo zmerne rasti, kar pomeni za povprečne Japonce in tiste tujece, ki so imeli srečo, da niso zrastle nad 1,60 m.

Američani, ki so si med okupacijo ves čas prizadevali prepričati Japonce, da se je treba oprijeti »ameriškega načina življenja«, se sploh niso vmešavali v krajevne nazore o normalnih človeških dimenzijah. Predvsem zato, ker so se bolj zanimali za nočne lokale, kakor za koncertne dvorane, pa tudi zato, ker imajo v Tokiu posebne trgovine, v katerih dobe tekstilno blago in obutev po svoji meri in po cenah, oproščenih uvozne takse.

NAJLAZJI ZASLUZEK

Ogledal sem si vse trgovine sredi Tokia in komaj sem našel eno, v kateri so imeli zame srajco z dovolj širokim ovratnikom in dovolj dolgimi rokavi. Plačal sem dvojno ceno. Ko pa sem odhajal, sem ugotovil, da se imenuje prodajalna »Nakaja« — trgovina za debele ljudi. To pomeni na Japonskem več kakor kaže. Ob nedavni zmagi japonskega in sovjetskega šampiona mušje kategorije Jošio Širija nad filipinskim nasprotnikom Kampom je neki športni komentator rekkel, da tega naslova Japoncem nikoli

nihče ne bo mogel vzeti, ker sodi ves japonski narod v mušjo kategorijo. Izjema so orjaški profesionalni rokoborci »sumo«, dalje posamezniki, ki so že po na-

Deklica s cvetjem

ravi nagnjeni k debelosti, in končno posamezniki, ki se jim hoče zrediti.

V enem najstarejših budističnih hramov stoji velikanski lesen

stebel s kvadratnim prerezom pri dnu, komaj pol metra širokim in visokim. Japonci verujejo, da je dober vsak človek, ki lahko zleze skozi ta prerez, grešen pa, kdor ne more. Drugače povedano: to pomeni, da so mršavi ljudje pošten, debeli pa nepošteni, kajti že stoletja se je na pošten način lahko zredil na Japonskem le malokdo. Riža nikoli ni bilo dovolj, da bi se ves narod nahranil, in samo bogati ljudje so ga mogli do sitega jesti.

NAJVIŠJE CENE

Dieta povprečnega tokijskega prebivalca obsega dve do štiri skodelice kuhanega riža ali rezancev, malo dušenega zelja in praženih, prekajenih ali surovih rib. Tako sestavljen obrok stane v skromni japonski kavarni, redko nad 200 jen. Kdor pa se hoče najesti v dobri restavraciji »po naše«, bo plačal najmanj 500 jen, ne da bi upoštevali pijačo.

Razen mestnega prometa, ki je zelo poceni — za 10 jen* se lahko s tramvajem pelješ v neskončnost — je vse drugo zelo drago, po mnenju ljudi, ki radi žive poceni, celo strašno drago. Blago je približno po 10.000 jen meter, čevlji po 5000 do 10.000 srajce po 1000 do 5000 itd. Opremljeno stanovanje stane mesečno kakih 40.000 jen in še več, najcenejša soba v evropskem hotelu pa 1500 jen dnevno (brez kopal-

* Jena ustreza približno našemu dinarju. Drži, da so lahko v Beogradu pelješ za 30 din kamor hočeš, toda Tokio je znatno večje mesto.

nice). Pravijo, da je Tokio zdaj najdražje mesto na svetu, celo dražje od New Yorka.

Resnici na ljubo je treba povedati, da sta dve vrsti cen. Japonci, ki zaslužijo na mesec od 10.000 do 15.000 jen, se prilagajajo položaju in žive po japonskih cenah. Tuji, katerih dohodek so redko manjši od 100.000 jen mesečno, žive na evropski ali ameriški način in potrošijo za japonske pojme pravilne vsote Kimono, riž in hišica v predmestju so relativno poceni. Nakaja — »trgovina za debele ljudi« restavracija »Flamingo« in soba v hotelu »Imperial« so fantastično drage. Kdor torej noče ali ne zna živeti po japonskem slogu, naj plača.

NAJBOLJ UMETNISKE NEONSKE REKLAME

Najbolj razkošne trgovine so na Ginzi, eni izmed številnih tokijskih ulic, ki imajo namesto črke ali številke pravo ime. Za Ginzi pravijo Japonci (nekateri s ponosom, drugi z zanikanjem), da je v najboljšem in najslabšem pomenu besede tokijski Broadway.

Na Ginzi in v njeni neposredni bližini je vse, kar utegne površnega turista zanimati: japonske starinarice, filipinski jazz-orkestri, francoske restavracije, angleško blago, kitajske beznice, japonsko gledališče »kabuki« in ameriške »stripp-tesee« (revije).

Cez dan je Ginze bučna vele-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Victoria Square v Montrealu

ki, ker so mehške pomaranče znatno cenejše od ameriških. Kanada je sklenila prevažati mehške pomaranče s svojimi ladjami.

To je sprožilo reakcijo velikih ameriških prevoznih družb, predvsem železnice. Zato so z različnimi sredstvi skušale prevoz s kanadskimi ladjami preprečiti, kar pa se jim ni posrečilo.

Mehikanci so sprito takšne rešitve »incidenta s pomarančami« izrazili željo, naj bi kanadske ladje prevažale tudi drugo blago. Kanadčani so bili tudi sami na tem zainteresirani. V takšni razširjeni gospodarskih stikov z Mehiko vidijo namreč novo možnost za razvoj trgovine in prevoznih storitev z deželami Latinske Amerike.

Kaže, da pojde po tej poti že letos večina blaga, ki ga izmenjavata Mehika in Kanada. Tako sta

* Glej 1. del v številki z dne 10. junija.

PO SPREMENBAH V VZHODNI NEMCIJI

Bonnska vlada določila pogoje za združitev Nemčije

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Ni še mogoče ugotoviti, koliko bodo novi ukrepi vzhodnonemških oblasti vplivali na zmanjšanje števila beguncev. Včeraj je pobegnilo v Zahodni Berlin nad 1800 ljudi. Računati je treba, da so to ljudje, ki so se na beg pripravili že pred nekaj dnevi, to je preden so objavili nove ukrepe. V Bonnu mislijo, da se bo že v prihodnjih dneh znatno zmanjšalo število beguncev.

NOBENE BESEDE VEČ O SOCIALIZMU

Z ulic Vzhodnega Berlina so izginili vsi letaki, gesla in transparenti o »socialistični graditvi nemške demokratične republike. Tudi v časopisih nič več ne govorijo o graditvi socializma, temveč le o demokraciji oziroma o »utrujanju antifasističnega demokratičnega režima«. Časopis so dobili nalogo, da prenehajo napadati na kanclerja Adenauerja in nič več ne pišejo o »desnih voditeljih«, dalje o voditeljih vzhodnonemške socialdemokracije, temveč o predsedstvu socialdemokratske stranke Nemčije. Tudi napade na Anglijo so ustavili, napade na Amerikance pa so znatno ublažili.

Izdali so tudi že navodila, da je treba popraviti vse krivice, storjene učiteljem, ki so jih odpustili iz služb, in učencem, ki so jih izključili iz šol.

V Zahodnem Berlinu krožijo govorice, da bo namestnik zunanjega ministra Sovjetske zveze Puškin v kratkem obiskal Vzhodni Berlin in pregledal, kako izvajajo nove ukrepe.

V Zahodni Nemčiji pričakujejo z velikim zanimanjem nove pozive sovjetskih oblasti za razgovore o nemškem vprašanju. Zahodnonemške politične stranke se že v naprej pripravljajo na sta-

lišče, ki ga nameravajo zavzeti pri morebitnih razgovorih. Tako je Adenauerjeva vlada poslala večeraj tistem zahodnim vesilcem naložbo o pogojih za nemško združitev. Ti pogoji so svobodne volitve v vsej Nemčiji, sestava svobodne vlade za vsa država, udeležba te vlade pri razgovorih o mirovni pogodbi, rešitev vseh ozemeljskih vprašanj za mirovno pogodbo in priznanje pravice vsenemški vladi, da sklepa pogodbe po načelih Ustanovne listine Združenih narodov.

V vladnih krogih v Bonnu mislijo, da bo Sovjetska zveza vnovič predlagala volitve v vsej Nemčiji, sestavo vsenemške vlade in ustanovitve nemške vojske, ki bi šela 100.000 vojakov. V tej zvezi pravijo v Bonnu, da bi bile

vsenemške volitve možne le, če bi spustili iz zaporov in koncentracijskih taborišč vse pripornike, če bi obnovili vse demokratične svoboščine (svoboda tiska, zborovanj) in če bi se volitev lahko udeležile vse politične stranke. Zahodnonemški socialdemokrati pa sodijo, da ne bi smeli postavljati zahtev in pogojev, ki bi bili popolnoma nesprejemljivi za udeležence razgovorov.

Kolikor bo ustvarjeno ugodno ozračje za razgovore, bo nedvomno najvažnejše vprašanje stvar prihodnjega položaja Nemčije. Sovjeti si namreč prizadevajo Nemčijo nevtiralizirati, zahodnonemške sile pa žele, da bi dobila Združena Nemčija možnost, da v okviru organizacije Združenih narodov razvija svojo dejavnost podobno kot vse druge države.

S. Glumac

Amnestije in nove aretacije

Berlin, 13. jun. (r). Na osnovi amnestijskega dekreta, ki ga je pred večerajšnjim izdala vlada Vzhodne Nemčije, je začela vzhodnonemška policija izpuščati iz zaporov ljudi, ki so bili obtoženi po zakonu o zaščiti države in naroda ter obojeni na zapore kazni do 3 let zaradi kakršnihkoli prestopov proti ljudskemu premoženju in ukrepom o preskrbi.

Se večjo pozornost pa je vzbudila vest, da so danes izpustili iz preiskovalnega zapora tudi bivšega ministra za trgovino in prebrano Naumanna, ki so ga obtožili sabotaže, ter bivšega zunanjega ministra Dertingerja, ki je bil obtožen vohunstva.

Visoki komisar Semjonov je celo zahteval, da mu predložijo vse akte, ki se nanašajo na ta dva politika, da jih osebno prouči.

Angliško glasilo v Berlinu »Thelegraph« poroča, da so na drugi strani arretirali celo vrsto članov nemške socialistične stranke, ker niso hoteli iz-

polnjevati novih ukrepov in so ostali zvesti prejšnji politični orientaciji. Tako je bilo aretiranih 84 predsednikov vzhodnonemških kmetičkih obdelovalnih združenj, nad 30 finančnih kontrolorjev in 161 političnih funkcionarjev, ki jim očitajo, da »namerno niso hoteli spoštovati najnovejših demokratičnih zakonov in odredb«.

Pri vsem tem je zanimivo, da so začeli tudi vzhodnonemški listi kritizirati ne le vzhodnonemške upravne in druge funkcionarje, marveč tudi sovjetske vladne in okupacijske funkcionarje, češ da so krivi položaja, ki je nastal v deželi. Tako pravi glasilo okupacijskih sil »Tägliche Rundschau«, da so tudi sovjetski upravni zagrešili vrsto napak, ki so izzvale hudo nezadovoljstvo med prebivalstvom. List posebej opozarja na bivšo sovjetsko kontrolno komisijo. Tudi »Neues Deutschland«, glasilo SED, ostro kritizira nemške in delno tudi sovjetske funkcionarje ter zahteva, da se njih vrste prečistijo.

ZASEDANJE DONAVSKE KOMISIJE

Posebni odbor proučuje jugoslovanski osnutek

Naša delegacija je predložila osnutek za razliko od dosejanega pravilnika, ki daje vse pravice eni članici, medtem ko koristi drugih zanemarljivo

Bukarešta, 13. jun. (Tanjug). Na včerajšnji seji posebnega odbora so nadaljevali razpravo o jugoslovanskem načrtu pravilnika Donavske komisije. Med razpravo je večina v posebnem odboru tudi danes 8 členov tega načrta v glavnem zavrnila, predvsem tiste določbe, ki zahtevajo odstranitev pomanjkljivosti sedanjega pravilnika in ki v glavnem govorijo o vlogi držav članic Donavske komisije.

Ker predstavniki večine nimajo resnih argumentov proti jugoslovanskemu načrtu, še nadalje trdijo, da določbe načrta ne soglašajo z donavsko konvencijo. Toda jugoslovanski načrt so izdelali v skladu s konvencijo, predvsem pa po določbah uvoda v konvencijo, ki pravi, da bodo koristi vseh obrežnih držav članic Donavske komisije ter njihove

pravice zavarovane. Jugoslovanski načrt je dejansko v popolnem nasprotju z dosejanjem pravilnikom, ki priznava vse pravice samo eni delegaciji oziroma le eni članici Donavske komisije, medtem ko koristi drugih članic zanemarljivo.

Jugoslovanska delegacija se v svojem načrtu zavzema za to, da bi v Donavski komisiji ustanovili posebno število organov ne glede na število držav članic. Češkoslovaški delegat je navajal »argumente« proti jugoslovanskemu načrtu in trdil, da načrt določa 6 organov samo zato, ker je komisija sestavljena iz šestih včlanjenih držav, pri čemer je vprašal, kaj bo, če bi se število članic komisije povečalo.

Vodja jugoslovanske delegacije Slavoljub Petrovič je v svojem govoru vprašal, zakaj ni bila Jugoslavija do lani zastopana v nobenem izmed enajstih organov Donavske komisije, čeprav je članica že od njene ustanovitve. Jugoslovanski načrt določa ustanovitve tolikošte števila organov, kolikor je to potrebno za pravilno delovanje komisije, ne glede na število držav, ki so v njej zastopane.

Nato se je vodja jugoslovanske delegacije Slavoljub Petrovič dotaknil vprašanja novih členov in poudaril, da si bo Jugoslavija še nadalje prizadevala, da bi bile določbe donavske konvencije uresničene, predvsem tiste, ki se nanašajo na Avstrijo. Jugoslovanska delegacija bi z zadovoljstvom pozdravila navzočnost Avstrije v Donavski komisiji, je končal Slavoljub Petrovič.

Razen madžarskega in češkoslovaškega delegata ter deloma bolgarskega in romunskega je včeraj sodeloval v razpravi tudi tajnik Donavske komisije, ki je sovjetski delegat. Ko so razpravljali o položaju in funkcijah tajnika, je prepustil predstavnikom večine, da so zagovarjali njegov nenormalni položaj v komisiji.

Poseben odbor mora proučiti še sedem členov jugoslovanskega načrta. Razprava o teh določbah se nadaljuje na današnji seji.

SEJA OSVOBODILNE FRONTE ZA STO Popolno soglasje s stališčem FLRJ

Govorili so tudi o enotni borbi proti italijanizaciji

Trst, 13. jun. (Tanjug). Danes je bila seja Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Med drugim so govorili tudi o enotni borbi proti italijanizaciji, ki se je v zadnjem času okrepila.

Na seji so s posebno pozornostjo razpravljali o govorih predsednika republike maršala Tita, v katerih se je dotaknil tržaškega problema, o izjavi državnega tajnika Koče Popoviča in o predavanju državnega podtajnika dr. Beblerja v Kopru. V razpravi so poudarili, da je članstvo v osnovnih organizacijah pozdravilo govore maršala

Tita in izrazilo popolno soglasje z jugoslovanskim stališčem, po katerem bi moral rešiti tržaško vprašanje s kondominijem ob najšarši samoupravi prebivalstva. Hkrati je bilo rečeno, da je predlog De Gasperija, naj bi to vprašanje rešili na temelju »etičnega načela«, nesmiseln.

Na koncu je Izvršni odbor sklenil, da bodo predavanje dr. Beblerja natisnili v slovensčini in italijanščini, da bi se lahko kar največ prebivalcev cone »A« STO seznanilo z resničnim stališčem Jugoslavije, ki ga italijanski in krajevni šovinistični tisk tolači lažno in zlonamerno.

Slovenskim šolnikom ne izplačujejo dodatka

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, 13. jun. — Slovenski profesorji in učitelji v angloameriški coni STO so poslali poveljniku Zavezniške vojaške uprave v Trstu generalu Wintertonu odprto pismo zaradi neenakopravnega položaja slovenskih profesorjev in učiteljev.

»Pred kratkim«, pišejo slovenski profesorji in učitelji, »je bilo sklenjeno, da bodo predavatelji državnih šol na tržaškem ozemlju prejeli vsak mesec dodatek k plači. Zaostanek tega dodatka so že izplačali, deloma pa ga še izplačujejo na vseh italijanskih šolah. Urad za višje šolske uprave je odgovoril na vprašanje, kaj je z dodatkom za proučanje, kaj je z dodatkom za proučanje in učitelje slovenskih šol, da za te šole še nimajo dodatkov in da so vsa stvar poslali v Rim.«

M. P.

Sprehod po Tokiu

(Nadaljevanje s 4. strani)

živalnim prometom in s tremi do štirimi prometnimi redarji na vsakem vogalu. Ponoči se spremeni iz ulice v pravljico za odrasle otroke. V vsej Jugoslaviji ni toliko neonskih cevi, kakor na Ginzi, in nikjer na svetu, razen morda na Broadwayju, niso neonske cevi tako pestre in bliščete, kakor na Ginzi. Neonske »girls« kažejo noge, črke skačejo in izginjajo, pestre spirale se vrtničajo, velikanske cigarete se prižigajo in ugašajo, japonski naslovi se spreminjajo v angleške, angleški pa v japonske. Sploh — zdaj ga vidiš — zdaj ga ne vidiš. Pravi ognjemet.

Neonske reklame na Ginzi in v Tokiu sploh pa odlikuje posebno navdahnjenost njihovih tvorcev. Nikjer na svetu, niti v Parizu, niso te bleščete cevi tako mojstrsko spremenjene v mojstrstvene uporabne umetnosti. Nekatere reklame, sestavljene iz zatokatih kitajskih »krempljev«, ideogramov in japonskih črk koničaste »katakan« ter vijugaste »hiragane« bi človek mirno lahko prekopiral postavil v okvir in obesil na steno kot vzorce abstraktnega slikarstva.

NAJBOLJ MNOŽIČNI SMISEL ZA LEPO

To si razlagamo tako da ima Japonska najstarejšo tradicijo »steiske vzgoje na svetu. Vsak telen gredu vse japonske šole na zlet v nacionalne parke in zgo-lovinska mesta, da se otroci na sledajo naravnih lepot in umet-niških tvorb in da se že v zgod-njih mladosti nauče ljubiti vse le-po. Pustimo ob strani japonsko-slikarstvo in keramiko. Ze po-tem, kako vam v postavljeni ser-virajo solato in plastenji ser-

jem, lahko spoznate, kako zelo je razvit estetski čut povprečnega Japonce, zlasti pa povprečnega Japonke.

Ce Japonka ne zna peti, igrati in razpostavljati cvetic, ni za nič. Evropski šopki se zde Japoncem ko metle ali v najboljšem primeru ko sveženj korenja. Ni vseeno, v kakšni posodi rože stoji, kako je ta ali ona nagnjena in povita, koliko zelenja in kam ga je treba zataktni. V Tokiu imajo več visokih šol za razpo-stavljanje rož.

IN SPLOH NAJ...

Pri vsem tem Tokio ni lepo mesto. Mnogi Japonci menijo, da je najgrše mesto na Japonskem nekateri pa v lovu za »naj« trdijo, da je najgrše na vsem svetu (kar ni res, ker sem na lastne oči videl še grša). Ameriški dopisnik, ki jih vsak dan vidim v novinarskem klubu, trdijo, da je Tokio najdolgečasnejše mesto na svetu (kar tudi ni res, ker je Pančevo še dolgočasnejše). Ko so mi rekli, koliko hiš je bilo med vojno porušenih, mi je neki protestantski misionar dejal, da je Tokio najbolj porušeno mesto na svetu (kar samo dokazuje, da o Hirošimi in Nagasakiju nikoli ni slišal). Bliže resnici je mnenje, da je Tokio med vsemi prizadetimi mesti najpočasnejše v obnovi in graditvi (pa tudi to ne drži, ker so namesto pogorelih hiš po vojni zgradili najmanj sto tisoč barak, če jih že ni več sto tisoč).

Izmed vsega najbolj drži, da je Tokio največje mesto v Aziji. Če pa se bo naraščanje prebivalstva nadaljevalo tako, kakor doslej in ko bo Tokio dokončno postal Jokohamo, leikavo in ostala okoliska mesta, in ko bo to tudi upravno potrjeno, bo postal največje mesto na svetu.

Z VSEH STRANI SVETA

AVSTRIJA

Sovjetsko nadzorstvo na mejah

Dunaj, 13. junija (AFP). Avstrijska policija je sporočila, da so sovjetski vojniki danes jutraj vnovič zasedli svoja stražarska mesta na avstrijsko-bavarski meji in začeli nadzorovati obmejni promet. Pred nekaj dnevi so prav tako nepričakovano to obmejno nadzorstvo med sovjetsko okupacijsko cono v Avstriji in Bavarsko ukinali.

DANSKA

Bolgarska državljanka zaprosila za politično zavetišče

Kopenhagen, 13. jun. (AFP). Bolgarska študentka Sofija Ivanenko, ki se je pred kratkim udeležila tako imenovanega »svetovnega kongresa žena za mir« v Kopenhagenu, se je sinoči prijavila danskim oblastem in izjavila, da se nocoj vrni v Bolgarijo. Zaprlošila je za politično zavetišče.

UNESCO

Neredno plačevanje letnih prispevkov

Pariz, 13. jun. (Reuter). Organizacija združenih narodov za splošno znanost in kulturo je sinoči sporočila, da ni do 1. junija 18 držav članic te organizacije plačalo svojega prispevka v skupnem znesku 1 milijona 137.000 dolarjev. Med temi državami je 7 latinskoameriških držav, dalje tri države sovjetske bloka in Italija. Belgija, Turčija, Irak, Perzija, Izrael in kuomantanska vlada. Letošnji proračun te organizacije, ki ima 45 članov, znaša 8,7 milijona dolarjev. Poročilo UNESCO pravi, da bo neredno plačevanje prispevkov zelo slabo vplivalo na delo te organizacije in onemogočilo izpolnitev nekaterih pripravljenih načrtov.

TURCIJA

Prijeta bolgarska vohuna

Carigrad, 13. jun. (AFP). Turški oblasti so aretirale in izročile sodišču dva bolgarska vohuna, ki sta prišla v Turčijo kot begunca. Aretirali so ju, ko sta bila v avtomobilu bolgarskega vicekonzula v Carigradu v neposredni bližini turško-bolgarske meje. Turška vlada je zaradi tega protestirala pri bolgarski vladi in v protestu poudarila, da je stališče bolgarske konzula vse obojne vredno.

KANADA

Parlamentarne volitve bodo v avgustu

Ottawa, 13. jun. (AFP). Kanadska vlada je razpisala parlamentarne volitve za 10. avgust. V sedanjih volitvah, ki so se odvijajo od leta 1949, je od 257 poslancev 171 bil berlinec, 48 konservativcev, 13 socialistov, 10 članov stranke socialne demokracije in 6 neodvisnih. Sodijo da bo liberalna stranka ministrskega

ZDA

Zaplenjena iranska nafta

Sanpedra (Kalifornija), 13. junija (UP). Urad ameriškega državnega tožilstva je sporočil, da bo vlada za plenila iransko cisterno, ki bo jutri pristala v San Pedru s 16.000 tonami iranske nafte. To bodo storili zato, ker iranska posadka lažno trdi, da je ladja ameriška. Cisterno bodo za plenili hrč ko bo skušala zapustiti pristanišče. Zastopnik ameriškega pravosodnega ministrstva je rekel, da so obisti dovolj iz istih virov, da za plenje v raznih ameriških pristaniščih iz drugih ladij. Ladije je bilo lastnika neke tuje tvrde, ki je v grških rokah.

Me Carthy zlorabil pravice

Washington, 13. junija (Reuter). Ameriški minister za vošče je zahteval podrobno poročilo glede obtožbe, da je senator Me Carthy zlorabil svoje pravice glede proste postojane. Nedavno je demokratični senator Le-mann v Senatu obtožil Me Carthya, da je na veliko zlorabil pravice, ko je imel vsek ameriški senator, da namreč za pisma ne plača poštnine. Delal je, da je Me Carthy zlorabil to pravico, ker je poslal po poštni mnogo politovnih oglasov za nek-svojega konzulov.

„Pobuda“ Moskve

Prejšnji teden je Moskva napravila tele najpomembnejše zunanje-politične korake: odpravila je stalno nadzorstvo na svoji demarkacijski črti v Avstriji; imenovala je veleposlanika v Avstriji, ki bo zamenjal dose-danjega vojaškega predstavnika; ublažila je nekatere represivne ukrepe v Vzhodni coni Nemčije; Turčiji je poslala noto, s katero se odpoveduje ozemeljskim zahtevam.

Večina svetovne javnosti je vse to sprejela kot senzacijo. Morda največ zaradi tega, ker je prišlo nepričakovano. Če pa vse te korake, ki jih je treba samo pozdraviti, nekoliko pozornije pogledamo, bomo videli, da jim čestokrat pripisujemo večji pomen, kot ga dejansko imajo.

Nadzorstvo na demarkacijski črti v Avstriji so francoske, ameriške in britanske okupacijske oblasti odpravile že leta 1947. Zapolneli ukrep sovjetske vlade na istem področju, čeprav ni popoln nadzorstvo, bo ostalo tudi v prihodnje »po potrebi in uvidenosti sovjetskih oblasti«, je vendar razveselila Avstrije. Tudi imenovanje veleposlanika namesto komisarja je bodrilno, vendar le kot za-

četek na poti za skienitev pogodbe o Avstriji.

»Samokritika« kominformistične partije v Vzh. Nemčiji in opustitev nekaterih gospodarskih in političnih ukrepov v vzhodni coni Nemčije, ki so pripeljali do gospodarskega in političnega poloma, sta sicer znamenje, da želi Sovjetska zveza razgovore, ne pomenita pa tudi pripravljenost Moskve, da se loti reševanja nemškega vprašanja s stališča stališča.

Opustitev ozemeljskih zahtev do Turčije, kolikor so ti glasovi sploh točni, tudi verjetno ne pomeni nič več kot odpoved nečemu, do česar ni bila Sovjetska zveza nikoli upravičena. Ze leta 1945 je Moskva zahtevala od Turčije da prepusti Sovjetski zvezi nekatere okraje, ki meje na Armenijo in Gruzijo; da odstopi Sovjetski zvezi oporišča v morskih ožinah; da pristane na spremembo montreuške konvencije tako, da bi sovjetske ladje imele v morskih ožinah večje pravice; da odstopi Turčija nekatere dele Trakije Bolgariji.

Rovarjenje škofa Santina

Nekatere osnoone organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva o jugoslovanski coni STO so pred nekaj dnevi predlagale, naj bi se jugoslovanski zakon o odnosih med cerkvo in državo ter o verskih skupnostih razširil tudi na cono B. Cim-centralnega komiteja ljudske mladine Jugoslavije. Tov. Colakovič je v dvehurnem razgovoru seznanil predstavnike socialistične mladine Nemčije s problemi našega šolstva in ljudske prosvete v naši državi, s pomenom komunistov pri kreipitvi socialistične demokracije pri nas in odgovoril na mnogo vprašanj, ki so zanimala goste.

Popoldne je delegacija socialistične mladine Nemčije obiskala tudi centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije, kjer se je dalj časa razgovarjala s članom Centralnega sveta Milanom Slanim.

Doslej ni bilo iredentistične akcije v coni B, pri kateri ne bi igral svoje peč ali manj skrivne vloge škof Santin. Santin je bil tisti, ki je lani o aprilu soveloval tržaškemu CLN. naj organizira množični odhod italijanskih učiteljev iz cone B. Petnajst slovenskih, hrvaških in tudi nekaj italijanskih duhovnikov je lani o maju s svojo izjavo in podpisani demantiralo Santina, ki je trdil, da se izvaja v coni B diskriminacija proti cerkvi. Pred nekaj meseci so vsi duhovniki puljskega okraja poslali prav tako pismo Vatikanu, o katerem zahtevajo naj odstrani Santina iz Trsta. V pismu poudarjajo, da je Santin fašistični škof in da se že zdaj poslužuje fašističnih načel.

V zvezi s predlogom množičnih organizacij cone B za razširitev jugoslovanskega verskega zakona na to cono, so se oglasili nekateri tržaški iredentistični listi, ki pravijo, da je cilj tega predloga o tem, da se oddoljijo cerkve o coni B od nadrejenih cerkvenih oblasti o Trstu. Za osem tem tiči škof Santin, ki se je pozeal z organizacijo »ameriške legije« (katoliška akcija) ter priporočil, naj pošlje tudi o cono B del propagandnega materiala, ki

Tako je Moskva v preteklem tednu kot tudi v zadnjem tromesečju, odkar vladajo Stalnovi nasledniki, napravila nekaj korakov v smeri zmanjšanja mednarodne napetosti — kar nam predvsem dokazuje, da je to odvisno od Sovjetske zveze. Toda za bistvenejše zmanjšanje mednarodne napetosti je potrebno nekaj več — odpovedati se je treba napadnim politiki, ki je tudi pripeljala do sedanje mednarodne napetosti.

Glade na naravo teh korakov in čas v katerem jih je Moskva napravila, ni težko sklepati, da si utira Moskva zraven nekaterih drugih post-trških ciljev, ki jih zasleduje pot k četvernemu sestanku. Nedvomno se Sovjetska zveza skrbno pripravlja na ta sestanek. Toda veliko je vprašanje kaj bo Moskva ponudila na tem sestanku. Tisti, ki poznajo njene ponudbe na prejšnjih podobnih sestankih, upravičeno dvomijo, da bi bila Moskva brez nadaljnje pripravljenosti zapustiti svoje postojanke. Kajti če bi imela drugačne namene, bi lahko zahtevala rešitev teh prečnih mednarodnih vprašanj tudi na drugačen način.

V. T.

ga »ameriška legija« pošilja sedaj o Italijo. Tako je nekaj predsednikov občin v coni B prejelo pisma te »ameriške legije«, v katerih pozivajo meščane, naj dajo svoj glas za demokratsko stranko, kakor da bi bile v coni B italijanske volitve. Značilno je, da so pisma naslovljena tako, kakor da so mesta cone B o Italiji. Na kuverti piše na primer: »Predsedniku občine Koper, Italija.«

Vmešavanje tržaške škofije pod vodstvom Santina o notranje zadeve cone B je že preseglo vse meje in ozbuja upravičeno ogorčenost prebivalstva kopskega okraja.

Maršal Tito sprejel poslanika Gregorića

Brioni, 13. jun. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel izrednega poslanika in pooblaščenega ministra FLRJ v Rimu dr. Pavla Gregorića. Sprejema sta se udeležila tudi podtajnik Sekretariata za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler in vodja Jugoslovanske gospodarske delegacije v Trstu Jože Zemljak.

KOREJA Sestanek zveznih častnikov

Pan Mun Jom, 13. jun. (AFP). Zvezni častniki Združenega poveljstva in kitajskosovjetskega poveljstva so imeli danes v Pan Mun Jomu še nekaj sestankov. Zvezni častniki razpravljajo v dveh skupinah.

V dobro obveščenih krogih mislijo, da se bosta glavni delegaciji sestali čez nekaj dni in podpisali premirje.

Navodila generalu Clarku

Washington, 13. junija. (United Press). Iz dobro obveščenih krogov poročajo, da so poslali poveljniku čet Združenih narodov na Koreji generalu Clarku navodila za primer, če bi se skušali južnokorejski s silo upreti sklenitvi premirja na Koreji. Isti krogi dodajajo, da je dobil Clark nalogo, naj poskrbi za ohranitev reda v Južni Koreji.

V Washingtonu pripominjajo »pričo tega, da so južnokorejske čete konec koncev še vedno pod poveljstvom generala Clarka in da torej ne morejo pričeti operacij brez njegove privolitve.

Demonstracije v Južni Koreji

Fusan, 13. jun. (Reuter). United Press) Razjarjena skupina invalidov, ki je demonstrirala proti sklenitvi premirja na Koreji, je ušpadla avtomobil, v katerem sta se vozila dva južnokorejska ministra. Južnokorejska policija je postavila barikade z bodečo žico okoli poslopja ameriškega veleposlaništva. Pred poslopjem se je zbralo 900 invalidov, ki so ustavili promet in protestirali proti premirju na Koreji. Razen invalidov so sodelovali v demonstracijah tudi študentje, ki so vdrali v restavracije in zahtevali od gostov, naj se jim priključijo.

Proti premirju so demonstrirale tudi ženske. V Fusanu se je zbralo čez 30.000 žena na velikem sestanku, na katerem so govorili proti sklenitvi premirja.

Po sklenitvi miru na Koreji bo priznala pekinška vlada

Ottawa, 13. junija. (United Press) Kanadski ministrski predsednik Saint Laurent je sinoči objavil, da bo Kanada priznala sedanjo pekinško vlado, če bo na Koreji mirovno rešen sedanji spopad. Na tiskovni konferenci je izjavil: »Moramo biti realistični, ne smemo obračati hrbtna narodu, ki predstavlja največji del azijskega prebivalstva.«

Odgovornost in krivda

Redkokateri dogodek je sprožil v Ljubljani toliko govorice kot nepravilnosti, ki so bile odkrite v zvezi s preiskavo proti bivšemu načelniku gospodarskega oddelka MLO Ljubljana Ediju Stefanu. Menda ni bilo sestanka, da ne bi ljudje prikrito ali naravnost zahtevali pojasnila, kaj je z govoricami o njegovih nepoštenostih. Tu in tam je skozi usta poštenih ljudi spregovoril tudi razredni sovražnik, ki je zavedo spretno izkoristil.

Zadeva »Stefan« se je začela razvijati lani in je dosegla svoj vrh letos spomladi. Ker ljudje na vprašanja niso dobivali nobenih jasnih pojasnil, so govorice o teh nepoštenostih rasle in se prelivalo tudi v odkrita ali prikrita namigavanja, da s celotnim mestnim gospodarstvom in nekaterimi funkcionarji ni vse v redu. Na sestankih Socialistične zveze so nekateri skušali na ta vprašanja odgovoriti, češ da so vse te govorice le plod rovarjenja malomeščanskih elementov, ki se naslanjajo ob raznih majhnih osebnih aferah in afericah.

Ko se je konec lanskega leta raznesla zadeva okoli nezakonitnega uvažanja neonske razsvetljave, so se govorice še bolj razplamtele. Zdej teh govoric ni bilo mogoče zavreči z raznimi posplošenimi odgovori. Ko je spomladi prišla na vrsto Mestna klavnica in kasneje, ko je temu sledila aretacija Edija Stefana, so vprašanja, kaj se dogaja na gospodarskem oddelku MLO Ljubljana, postala še bolj pogosta.

Ljudje so pričakovali, da bo Mestni ljudski odbor v kakršnikoli obliki odgovoril in prikazal, koliko resnice je na tej stvari in tako napravil konec raznim ugibanjem ter onemogočil, da bi to zadevo izkoristili naši sovražniki. Na tako pojasnilo pa so ljubljanski volivci zastojali čakali.

Celotna zadeva je že zdavnaj prerasla tak okvir, da bi smeli o njej razpravljati samo na raznih sejah, in to tembolj, ker je postala političen problem in ker napake in krivde posameznikov zdaj razni, nam nasprotni elementi izkoriščajo za klevetanje oblasti. Težko se je strinjati z mnenjem enega izmed odbornikov na zadnjem zasedanju Mestnega ljudskega odbora, ki je dejal, da je zadeva »Stefan« stvar njega samega in ne Mestnega ljudskega odbora. Kadar je na tehtnici vprašanje škodljivega delovanja enega izmed vodilnih uslužbencev Mestnega ljudskega odbora, kadar to škodljivo delovanje povzroči posredno tudi vrsto zlorab in nepravilnosti, kot je zadeva z Mestno klavnico, in kadar je odmev teh nepravilnosti tako množičen, kot je zdaj v Ljubljani, potem je vsako razpravljanje o tem zgolj med štirimi stenami lahko le najboljše netivo za nova, upravičena in neupravičena govorčenja, ki škodujejo ugledu Ljudskega odbora. Edino sredstvo, s katerim se dá zaveziti govorice na škodo ljudske oblasti, je kritična in odločna beseda, s katero mora biti jasno povedano, da se proti takim napakam borimo. Take kritične in odločne besede pa doslej Mestni ljudski odbor ni dal, čeprav je zadeva take narave, da volitci upravičeno terjajo odgovor, kako je v resnici s to zadevo.

Gustav Guzej

PREUREDITEV NEKDANJE KAVARNE »EMONA«

Po enomesečnem sortiranju inventarja in bivši kavarni »Emona« v Ljubljani, so imeli nedavno razprodajo vsega, kar je bilo še uporabno. Težko je bilo najti kupeca za stare, rjaste, umazane in zažgane lonce, za vse odkrhanene, skrhane in potrpane nože, vilice in žlice, kakor tudi za vse drugo, kakor pokvarjene miline za kavo, sesalce za prah, aparate za črno kavo, lestenec, naslonjala, itnolnje, itd. Od vse lepe kavarne v Emoni je ostalo prav malo uporabnega, ostalo je le zidovje, posnenažena soba, krišem krazem razne pokvarjene stvari. Itd. Zato ni čudno, da je bilo dobro v lokal povabiti Centralni higijenski zavod. Zaradi vse te zamenjalnosti se zelo čudimo, kako je mogla kavarna se obratovati valjo nehiigijenski ureditvi prostorov, kjer so pripravljali hrano ozir. pihače. Ves inventar je bil zelo zamenjarjen, ventilacija je bila pokvarjena, vsi vodi plina zarjavili in slabo zaprti, tako da je plin uhajal in se je smrad družil s dimem cigarete. Ogromen prostor kavarne so zračila le vhodna vrata.

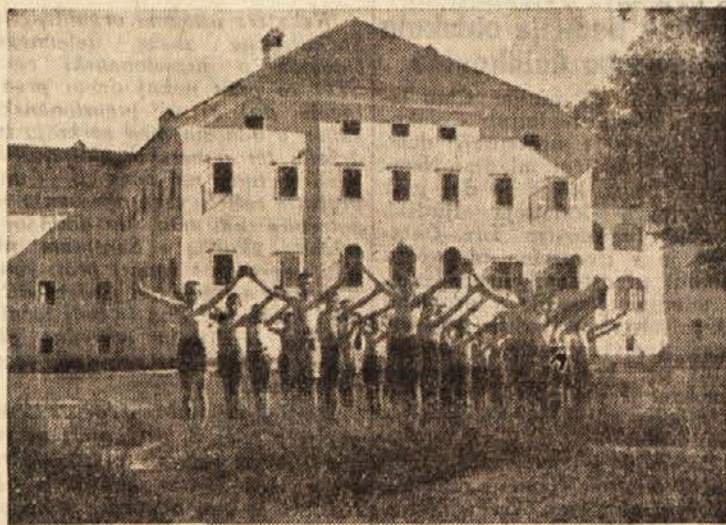
Zdej so bivšo kavarno »Emona« v glavnem pospravili in v tem prostoru nameravajo odpreti nov lokal, ki bo odprl dan in noč. To bo nekaj bar, kjer bodo goste postregli po tekočem traku z vsem, kar si bodo želeli: a pijačo in jedila. Za vse tiste goste ki bodo imeli časa bo pripravljena galerija, kjer bodo lahko mirno počili naroceno in kramljali ali pa prebrali ilustracije in časopise. Lokal bo opremljen z najmodernejšimi električnimi ventilacijami, hladilniki, ekspresji za kavo, turmix-stroj, itd. V spodnjih prostorih bivše Emona pa bo urejena lepa restavracija. E.

ZAKAJ UNICITI, kar so s trudom in ljubeznijo ustvarili?

Od 1946. leta dalje je šola v Smedniku prebivala dvojni led. Iz neurejenih, praznih prostorov nekdanje Lazarinijeve graščine je bilo treba urediti bivališče za dečke, ki jih je že goltala ulica — v glavnem za popolne in delne sirote, tudi za take, ki sicer imajo starše, pa so iz raznih nagibov zašli na kriva pota. Dati dom tem otrokom ter najti načine in pota do njihovih src, da jih skrbna vzgojiteljeva roka popelje v pravo življenje — to je bila prva naloga.

BILI SO »BARABICE«...

Druga naloga ni bila nič lažja. Kdo bi zameril okoliškim kmetom, da so jim bile »graščinske barabice« trn v peti! Ptčki brez gnezda so se zbrali

Otroci pri telesnih vajah v Smedniku

z vseh koncev Slovenije, največ iz vinorodnih štajerskih predelov; za junaška dejanja so šteli vdore na tuja dvorišča in kleti, uhajanje iz šole in zoperstavljanje učiteljem. Skoraj knjigo bi lahko napisali, kako so postopni uspehi vzgojiteljev pri otrokih počasi podirali pregrade, ki so njihove gojence in šolo ločile od družbe, v tem primeru od okolice. Toda poglejmo raje sedanje stanje, lahko bi rekli srečni epilog k tej knjigi, preden obrnemo strani, ki ne obetajo šoli v Smedniku nič dobrega.

Prostori graščine v resnici niso nazprimernejši, toda spalnice, ambulanta, jedilnice in ostalo je vse vzorno čisto in skrbno, dasi preprosto opremljeno. Igralne sobe in telovadnica niso velike toda polne orodja in igrač, ki veselijo mladino. Prostorno grajsko dvorišče je majhen stadion s prostorom za nogomet in košarko. To kar je največ vredno in največji uspeh pa vidimo v razredih — svetle oči, navihane, toda že samozavestne obrazke 12 do 15 let starih fantov. V albumu pa imajo za zgodovino šole ohranjene slike tistih, ki so že začeli samostojno pot, ki jih vodi k poštenemu poklicu in življenju.

SEDAJ JIH BLIŽNJA IN DALJNA OKOLICA SPOŠTUJE

Ko so prva najtežavnejša leta minila, se je spremenil tudi odnos okolice do šole. Vaščani so gledali: kako, da so gojenci iz Smednika na vaški proslavi državnega praznika pripravili lepši nastop kot otroci njihove šole? Namesto raznih »junaških« podvigov, ki so cefrali živce vaščanom, se iznenada znajde skupina fantov, ki pomagajo tu pokrivati streho, tam odmetavati sneg, in za noveletno jelko je postalo že tradicija, da se vaški otroci vesele obiska pri tovariših v smledniški graščini. Nad vse pa je dvignilo spoštovanje in v obeh vaščanom vzorno gospodarstvo ekonomije, ki ima z uvidenim pomočjo okraja že 53 ha zemlje. Z malo zemlje, parom konj, nekaj telicami in eno svinjno — vse najčistejše pasme, ki jih je s prvim denarjem nabavil

200 let babiške šole v Ljubljani

Ljubljana, 13. junija. V prostorih Državne babiške šole v Ljubljani je bila danes izredna svečanost, posvečena 200-letnici šole. Jubilejni proslavi je prisostvoval tudi podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine Slovenije dr. Marjan Breclj, organizacijski sekretar CK ZK Slovenije Vida Tomšič, dekan medicinske fakultete dr. Pavel Lunaček, upravnik babiške šole dr. Vito Lavrič, predsednik sveta za zdravstvo in socialno politiko Slovenije Alojz Piškur, tajnik Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije Mavrič Bore in mnogi drugi. Na proslavi je bilo tudi okoli 250 babc iz vse Slovenije, ki so imele večeraj v Ljubljani svoj letni občni zbor. Dr. Marjan Breclj, ki je v imenu Izvršnega sveta pozdravil navzoče, je poudaril, da ta dan ne pomeni le izrednega dogodek v zgodovini razvoja babiške šole, ampak da ta jubilej spominja na važen korak k razvoju celotnega zdravstva. Ta skrb je prav danes naša velikega odzra v naši socialni politiki in pri delu za za-

pravnik, so dosegli, da se sedaj večina umnih kmetovalcev leto za letom oglasa na graščini, da iz polnih hlevov plemenske govede, svinjakov in perutninskih dvorišč izberejo mladiče za rejo na svojih gospodarstvih in da dobijo najboljše seme iz ekonomije za svoja polja.

KMETIJSKA ŠOLA — SVETLA PERSPEKTIVA

Nič čudnega, da so po teh uspehih začeli tako okraj kot kmetje, ki poznajo ekonomijo, kmetikati, naj bi tu ustanovili prvo kmetijsko šolo na Gorenjskem. Lahko bi dobili še nekaj zemlje, okraj pa namerava dati potreben denar za novo šolsko poslopje. Kdo je bil teh svetlih načrtov bolj vesel od vodstva

šole. Kolikokrat so bili v skrbeh — kam z otroki, ki s 14, 15 letom končajo peti razred osnovne šole? Večina se ne vneema za gimnazijo, za obrt nimajo dovolj šol, vzgojitelji pa se zraven še boje, da ne bi tuja okolica otrok spet vrnila poti, kateri so jih s tolikim trudom iztrgali. Kmetijska šola bi bila za mnoge najbolj posrečena izbira, nihče pa se tudi ne upira, da ne bi ostali gojenci kmetijske šole skupno s temi obiskovalci iste šole.

Šole. Kolikokrat so bili v skrbeh — kam z otroki, ki s 14, 15 letom končajo peti razred osnovne šole? Večina se ne vneema za gimnazijo, za obrt nimajo dovolj šol, vzgojitelji pa se zraven še boje, da ne bi tuja okolica otrok spet vrnila poti, kateri so jih s tolikim trudom iztrgali. Kmetijska šola bi bila za mnoge najbolj posrečena izbira, nihče pa se tudi ne upira, da ne bi ostali gojenci kmetijske šole skupno s temi obiskovalci iste šole.

Vedno več odkupljenih obveznic mestnega posojila

Iz dneva v dan je število Ljubljančanov, ki vpišujejo mesto posojilo, večje. Med drugim smo zvedeli, da so člani sind. podružnice »Cementina« doslej sklenili, da odkupijo za 56.000 dinarjev obveznic. Čeprav dela na Mestnem projektivnem biroju samo 30 tovarišev, so tu že podpisali za 60.000 din ljudskega posojila. Člani kolektiva Slovenija-projekt pa so odkupili za 100.000 dinarjev obveznic. Njihov sindikat in delavski svet sta sklenila, da podpišeta 300.000 din posojila, sami pa nameravajo še poleg tega graditi štiristanovanjsko hišo. Čeprav delajo pri podjetju Slovenija-cesta — Litostroj večinoma delavci iz drugih republik, so vendar sklenili, da bo ves kolektivni delar tri tednje, pripadajočo plačo pa so namenili za posojilo. Pri sindikalni podružnici Elektro-železnice delavnice v Ljubljani so posamezniki vpisali do 4.000 din posojila.

Bratstvo, ki nas je družilo med vojno, nas družijo tudi sedaj

Polkovnik JLA Petar Brajović iz Kumanovega je poslal MLO Ljubljana tole zanimivo pismo: »Ko sem čital časopis, sem videl, da je vaša šola sklenila, da razpiše brezobrestno posojilo za zgraditev stanovanjskih in šolskih poslopj.

Čeprav je posojilo razpisano samo za vaše mesto, mislim, da vaše mesto le ni samo od Ljub-

ščito matere in otroka. Potrebe pa so danes mnogo večje od obstoječih materialnih možnosti. Navedel je med ostalih tudi nekaj ukrepov izvršnega sveta, ki jih je sprejel na včerajšnji seji v korist babcam in babiški službi v Sloveniji.

Zatem so govorili predsednik sveta za zdravstvo in socialno politiko Alojz Piškur ter predstavniki sorodne zdravstvene stroke iz Zagreba, Beograda, Splita, Reke, Zadra in drugih krajev Jugoslavije.

Tajnik GO ZS Slovenije Mavrič Bore je pred zaključkom proslave podelil tudi 12 nagrad med najstarejše in najzastupljenjše babcice.

Gojenke babiške šole so po zaključku svečanega dela izvedle uspešno akademijo.

Gostje, kakor tudi babcice, ki so prisostvovali proslavi, so si v popolnanski urah ogledali nekaj kulturnih pomembnosti v Ljubljani. Jutri pa bodo obiskali ginekološko kliniko, nakar bodo skupno šli na Bled.

K. M.

Sto let šole na Ledinj

V tem šolskem letu poteka 100 let, odkar je začela v Ljubljani živeti I. mestna deška osnovna šola.

Do leta 1852 je bila v Ljubljani ena sama javna deška šola: c. kr. normalka, ki je imela svoje prostore v licejskem poslopiju na današnjem Vodnikovem trgu. Ta je bila leta 1852 že tako prenapolnjena, da je magistrat ustanovil paralelele pri I. razredu normalke. To paralelelo je vzdrževal magistrat iz svojih lastnih sredstev in je delala v celoti samostojno. V letu 1855 se je ta vzporednica osamosvojila v celoti in je v šolskem letu 1855/56 dobila prostore v II. nadstropju magistrata, dobila pa je tudi uraden naziv: I. mestna deška šola.

Solski okoliš je bil prilično obsežen. Zajemal je ves teren fare sv. Jakoba, Kurjo vas, Karloško predmestje in faro Marijinega oznanjenja.

Razvijajoči se kapitalizem je zahteval vsaj pismenega človeka. Interes staršev za šolo je v skrbi za otroke postajal vedno večji. Šola je 1857 postala dvo-razredna, čez dvajset let, 1875, pa že petrazredna.

Dne 27. septembra 1886 je dr. Friderik Keeshbacher (vladni svetovalec in deželni zdravniški poročevalec) ogledal šolske prostore na Liceju in ugotovil, da za pouk niso več primerni. Mestna občina je res kimala za tem začela z gradnjo novega šolskega poslopja v tako imenovanih Poljskih ulicah. Kraju samemu pa so ljudje rekli Ledine — pač radi ledin. V prvih dneh septembra 1889 se je šola že preselila v nove prostore. Število učencev je neprestano raslo in v letu 1912 postane šola s 634 učenci šestrazrednica.

Vse obdobje prve svetovne vojne šola ni redno delala. Podoželjski učenci so skoraj v celoti odpadli, v prvem vojnem letu se jih je vpisalo le 486. Do novembra je bila v poslopiju vojska, otroci so hodili v I. deklško šolo k sv. Jakobu. Naslednja tri leta je bila domača šola prosta, vendar je bil pouk skrajno skrčen. Poučevali so v glavnem le jezikovni pouk, računstvo in pisanje.

Kot v prvi tako tudi v drugi svetovni vojni ni bilo delo na šoli normalno. Nimam namena tu govoriti o raznih raznarodovalnih in fašističnih akcijah. Omenil bi

Kar danes gradi Ljubljana in kar gradimo v vsej državi, je rezultat politike našega vodstva in dokaz, da gradimo v socialistični Jugoslaviji pod vodstvom tovariša Tita lepše življenje naših narodov.

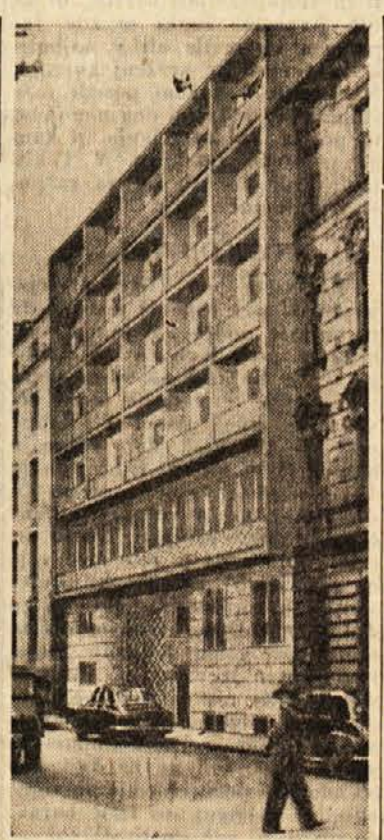
Poslal sem 5000 din, v predvidenem roku pa pošljem še 10.000 dinarjev. To posojilo je sicer majhno in žal mi je, da ne morem poslati več, kajti Ljubljana je tako svetel primer, kako se je moč upreti okupatorju v samem mestu, da bi zaslužila več.

Moderne hladilnice so Ljubljani nujno potrebne

To vprašanje bo rešilo podjetje »Prehrana«

V Ljubljani ni pereče samo vprašanje stanovanj, marveč enako tudi vprašanje skladišč. Blagovni promet se je po vojni močno povečal, skladišč pa je manj, pri čemer se najbolj občuti izguba železnih in carskih skladišč zaradi eksplozije na kolodvoru leta 1945, saj smo s tem izgubili skladišni prostor za 250 vagonov blaga. Zdej imajo podjetja vskladnično svoje blago v raznih manjših skladiščih in provizorijih, kar pa ne zadošča in vrhu tega povzroča prevozne stroške. Zato je Trgovska zbornica prejšnji mesec sklicala široko konferenco, ki je potrdila nujno potrebo graditve skladišč. Pri tem bo treba upoštevati velik napredek sodobne tehnike hlajenja, ki omogoča nakup in vskladničenje raznih pokvarljivih živil v dobi največje ponudbe ter brezhibno hranjenje za poznejši letni čas, ko blaga ni na trgu.

Nekatera naša podjetja so se že lotila tega vprašanja. Tako se je veletrgovsko podjetje »Prehrana« odločilo hkrati rešiti pomanjkanje skladišč za svoje potrebe in stanovanj za svoje delavce in uslužbence. Svoja skladišča v dvoriščnem traktu za kavarno »Evropa« bo razširilo v smeri proti bližnji Kersnikovi ulici, kjer bo postavilo petnadstropno ulično zgradbo. Tu bo nad poslovnimi in skladiščnimi prostori (prilije in prvo nadstropje) tudi osem modernih stanovanj in 18 garsonier. Za skladišča je podjetje namenilo ves prostor med obstoječim skladiščem in Kersnikovo ulico, in sicer v prtilije ter v dveh kletnih etažah, tako da bo pridobilo okrog 1100 kvadr. metrov skladiščnega prostora za okrog 40 vagonov blaga. Najnižja, to je druga klet, bo kot hladilnica za vskladničenje južnega sadja, subega mesa in soljene slanice, surovega masla in masti,

Takšno bo skladiščno in stanovanjsko poslopje »Prehrane« v Kersnikovi ulici, gledano z Gossposvetske ceste (po načrtu arhitekta Jožeta Mesarja, vrisano v fotografijo)

le, da se je v šol. letu 1941/42 vpisalo od 287 učencev za tečaje v italijansčini 133 učencev. O počitnicah je bila šola zasadena od italijanskega železniškega osebja. Pouk se je začel šele 3. novembra na učiteljski, seveda prilično okrajnen. Ledina je postala zavetišče in prehodni dom beguncev in internirancev (tudi sredincev), ki so se vračali iz taborišč. Mesto italijansčine je bila 1943 uvedena nemščina kot obvezen predmet. Leto 1944/45 je potekalo v znamenju neprestanih alarmov, nered se stopnjeval in nekateri učenci sploh niso več hodili v šolo. Razkroj fašizma se je naglo bližal svojemu koncu.

Po osvoboditvi se stanje ni takoj normaliziralo. Šola je bila še nekaj časa zasadena po vojski, istočasno pa tudi precej poškodovana po junijski eksploziji na kolodvoru. Pouk se je vršil v Marijanišču in šele 24. aprila 1946. leta je šola začela v celoti s poukom na Ledinj. Sedaj je komaj šola v polni meri zaživela v novih pogojih dela in ustvarjalnosti. V tem letu je šola prevzela tudi funkcijo hospitacijske šole — poleg Vadbice. V ogromnem skoku se dvigne število učencev na 731 v 18 oddelkih. V letu 1949/50 je bilo vpisanih 737 učencev, naslednje leto 798, v letu 1951/52 pa doseže šola 833 učencev v 21 oddelkih. To leto so se tudi vadbniški razredi preselili v prostore na Ledinjo, ki opravlja v celoti funkcijo hospitacijske šole. V tekočem letu pa se je šola razbrezmenila z odhodom štirih paralelek na Učiteljski, kjer tvorijo Vadbico pod upravo Učiteljskega.

To je bežna slika v glavnem organizacijskega razvoja šole v 100 letih njenega obstoja. -op-

IZPRED SODIŠČA

Študentom je kradel suknje

»Kdo nam krađe v študentski menzi plaščev?« so se letos vpraševali študentje. »Kdo?« — Ni bilo dneva, da ne bi izginil iz obehainikov zimski plašč, povrhniki ali usnenj suknjič. Zaman so študentje ugibali, kontrolirali in pazili. Dne 20. februarja ob 19. uri pa so opazili, da se sprehaja v prostoru menze nek neznanec. Tisti študentje, ki jim je izgnila suknja, so ga obstopili, kot da bi stihljal, da je prav ta možki tisti, ki jim je zimo pripravil še bolj mrzlo, kot jim je že bila. Vprašali so ga, kaj išče. Dejal je, nekoliko v strahu, da čaka študenta Francisa Sušnika, ki mu je došel 300 din. Z odgovorom priznati študentje niso bili zadovoljni. Poglejali so seznam abonementov in ker ime Sušnik niso našli, so poklicali organa LM. Neznanec so pridržali v zaporu, v preiskavi pa so ugotovili, da se študentje niso motili.

Neznanec se piše Jakob Omovšek, po poklicu je kovač, star pa je 31 let. Zaradi tatvin je bil že podrgno leto v zaporu. Preteklo zimsko je bila njegova »specialiteta« kraja zimskih plaščev. Na »piko« pa je vzol študente. Tako je iz študentske menze ukradel šest plaščev v vrednosti 104.000 din. Plačale pa je kradel tudi iz garderobe fakultete za arhitekturo, iz garderobe Geografskega inštituta, Zoološkega inštituta, iz garderobe dijaškega doma »Ivana Cankarja«. Obiskoval pa je tudi gostilne, kavarne in vedno odšel z drugo suknjo. Skupno pa je prisvojevil 17 plaščev v vrednosti 232.000 din.

Te ukradene suknje pa ni potreboval zase, temveč jih je prodajal. Pri tem poslu sta mu pomagala I. K. in S. L. Pred sodniki so vsi trije dejanje priznali in sprejeli kazen: Jakob Omovšek 4 leta zapore, I. K. in S. L. pa po 2 meseca zapore.

Nesreče

Na stopnicah se je spodrsnilo mehaniku *Filipa Ročnarja*, Cesta na Rujo 31. Zlomil si je levo roko in hudo poškodoval prani koš.

Pri umivanju oken se je hudo urezala s šipo v levo roko *Mira Gabrijelečič*, Povšetova 8.

Martino Ristarič, Studentovska 13, je pretepel mož. Ima pretes možganov, poškodovan prani koš in hude poškodbe po telesu.

Triletna hči tehnika, *Darja Janjuže* 52, je padla z balkona in si hudo poškodovala glavo. Kmalu po nesreči je umrla.

TO IN ONO IZ NAŠEGA GOSPODARSKEGA IN POLITIČNEGA ŽIVLJENJA

Seznam »nezaželenih«

Podjetje »Tunelogradnja« je nedavno prebilo predor »Bele vode« na progi Ripanj—Sarajevo (del železnice Beograd—Bar).

Dne 15. aprila je na licitaciji do delo dobilo Železniško gradbeno podjetje št. 8, ker je investitorju ponudilo boljše pogoje.

Med delavci je nastalo vznemirjenje, negotovost. Prišla je bodrilna vest: »Ne skrbite, ne odlagajte krampov, kar naprej prizigajte mine, osmici so potrebni vsi delavci.«

Toda... Kako se pišeš? »Nikola Tadić.« Šef splošne službe železniškega podjetja št. 8 se je nekoliko odmaknil od mize, odprl predalček in ne da bi vstal potegnil iz njega nekakšen seznam.

»Tadić! Nisi nam potreben...« »Zakaj ne?« »Ker si nezaželen.«

S podobnimi besedami je potem odklonil Jova Orlića in Dimitara Nikolajevića, oba borca iz leta 1941. Bude Stankovića, sekretarja organizacije ZK na gradbišču predora, Alijo Barjaktarevića, ki ima red in medaljo dela, in še 40 delavcev, od katerih je polovica članov ZK, glavnih delavcev — udarnikov.

Vsi so se vpraševali, kdo je sestavil seznam nezaželenih? Pred dvema dnevoma smo v Ripnju ob vzhodu v predor našli skupaj nad 200 delavcev. Med njimi so bili predstavniki CK Zveze komunistov Srbije, republiškega odbora sindikatov in »šeta« novinarjev.

Konferenca se je začela. Brez posebnega truda so izvolili delovno predsedstvo, toda z zapisnikarjem ni šlo tako lahko. »Našega človeka hočemo,« so zahtevali delavci, ker se seznam »nezaželenih« nekako čudno ujema s seznamom govornikov, ki so na konferenci kritizirali to ali ono, kar v podjetju ni bilo dobro. Izvolili so delavca Djordjevića.

Delavci so po vrsti vstajali in govorili. Dragan Čopić: »Vsi mi, ki smo želeli podjetju dobro in zato govorili proti raznim nepravilnostim, smo zdaj na cesti. Vse po vrsti, od direktorja do nadzornika, sem vprašal, kdo je sestavil seznam, pa nihče ne ve, ali pa se dela, da ne ve.«

Mladinec Vladimir Marković se je od razburjenja kar tresel: »Prepričan sem, da so seznam sestavili poslovodja in predsednik upravnega odbora Vlada Božanić, Nikola Mark in sekretar družnice Biljan, ker so nam vse živce zamorili.«

Ker so tudi ostali podvomili o Božaniću in drugih, je vstal še splošne službe »osmice«, ki je delavce sprejemal, in dejal: »Drži, seznam »nezaželenih« sta mi dala Laza in vsa personalec.«

Med delavci negotovanje. Takšno ravnanje predsednika upravnega odbora in ostalih jih je zrevoltiralo tembolj, ker so leti z

dosedanjim vedenjem pokazali, da so pripravljani na vse. Od vseh strani je bilo slišati klice: »Laza na konferenco! Kje je Laza? Ni ga. Ni prišel, ker se boji, ker je kriv.«

»Vsi svatje so tu, samo botra ni,« je pripomnil neki delavec izzviyajoče. Navzoči so počili v smeh.

Iz nadaljnje razprave si dobil vtis, da je seznam botrovat tudi nekdo iz železniškega podjetja št. 8, ki mu je bilo tudi ležeče na tem, da bi se »duhovi« v podjetju pomirili. (Na nekem gradbišču tega podjetja, v Ostružnici, so nedavno odpustili 16 delavcev.)

Neki delavec je povedal, da mu je neki voditelj »osmice«, ko ga je vprašal, zakaj ga nič sprejeti, odgovoril: »Ko bi bilo malo razpravljaj...«

Očitno: Birokracija prvega in drugega podjetja sta kljub konkurenčnemu boju ubirali isto pot in bili solidarni.

Zadeva s seznamom »nezaželenih« je pojasnjena. Nje tvorci Božanić, Nikola Mark in ostali so bili na konferenci razkrinkani.

Manjši del krivde zadene tudi ves delavski svet in direktorja Tosića. V svojem govoru na konferenci je potem, ko je opozoril, da bo govoril kratko, ker se mu mudi na neko konferenco (!) rekel, da o tem famoznem seznamu ni imel niti pojma, da je poznal Božanića kot dobrega strokovnjaka, čeprav so na vseh sestankih komunistov govorili o Božanićevem brutalnem odnosu do delavcev.

Skrb za ljudi je menda bila v načrtih in ukrepih vodstva »Tunelogradnje« na zadnjem mestu. Kako bi se moglo drugače zgoditi, da žive delavci, ki klopjajo pred, v zelo težavnih higienskih razmerah, v barakah brez oken, da prejajajo mezde po 15 dni prepozno itd.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

B. Dečernić

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

Seznam »nezaželenih« je bil samo povod, resda najtehtnejši, da je kolektiv odločno nastopil proti vsem nesocialnim in samovoljnim ukrepom uprave podjetja.

Sodobno urejeni in opremljeni mlekarski obrati so eden izmed temeljnih pogojev za razvoj in napredek mlekarstva, kakor tudi za redno preskrbo potrošnikov z zdravim in kakovostnim mlekom ter dobrih mlekarskih izdelki. Zo pred leti smo v tej smeri napravili prve resne korake: V Murški Soboti se je leta 1947 začela gradnja velike mlekarne, prav tako v Sežani leta 1949. V Ljubljani pa smo začeli graditi moderno konsumno mlekarno leta 1951. Zaradi pomanjkanja sredstev pa so dela kmalu zastala. Šele lani, ko so bili v ta na-

Gradnja nove ljubljanske mlekarne

Pet velikih mlekarskih obratov v Sloveniji

men zagotovljeni primerni krediti in je začete objekte prevzela Glavna zadruga zveza Slovenije, je stvar naglo krenila naprej. Oba velika obrata v Murški Soboti in Sežani bosta izročena svojemu namenu že letos v zgodnji jeseni, nova ljubljanska konsumna mlekarna pa bo verjetno začela obratovati v maju prihodnjega leta.

prav bo imela mlekarna po dve strojni garnituri za poljenje steklenic, za pranje steklenic in za pranje zabojev za steklenice, kar bo zadostovalo za dnevno oddajo 60.000 liter-skih steklenic mleka (zdaj oddaja Zadruga mlekarna na dan 8000 litrov mleka v steklenicah). Za takšne količine mleka so zgrajeni tudi hladilni prostori. V kleti bodo še naprave za predelavo presežkov mleka v maslo in sir s potrebnimi skladišči in hladilnicami, ter prostori za prirejanje jogurta, sladkih mlečnih pišaj in za higiensko izdelovanje sladoleda. Samo vrednost gradbenih del bo znašala okrog 150 milijonov din.

PRED DOVRŠITVJO MODERNI MLEKARN V MURŠKI SOBOTI IN SEŽANI

Za veliki mlekarski obrat v Murški Soboti je bilo sprva določeno, da bo opremljen s stroji, ki bi jih dobavila Madžarska na račun reparacij. Prišla pa je resolucija Informbiroja in delo se je ustavilo. Po deloma spreminjenih načrtih se je lani gradnja nadaljevala in so zdaj montažna dela v zaključni fazi. Tako bomo dobili v Sloveniji prvo tovarno mleka v prahu. Obrat v Murški Soboti bo na leto lahko predelal 30.000 litrov mleka, predvsem suho mleko (zlasti poleti, ko je mleka preveč), po potrebi pa tudi maslo in sir, kakor bo to pač narekoval trg.

V končni fazi je prav tako gradnja velike mlekarne v Sežani, ki bo imela zmogljivost 20.000 do 25.000 litrov mleka na dan. Tu čakajo le še, da dobe iz tujine nekatere stroje. Sežanska mlekarna bo predvsem konsumna mlekarna, ki bo znaten del mleka, pripravljenega že v steklenicah, dnevno pošiljala v Trst, presežke pa bo predelovala v sir in maslo.

NOVA MLEKARNA V LJUBLJANI BO ZADOSČALA VSEM POTREBAM

Največja izmed novih mlekarn bo mlekarna v Ljubljani, ki bo na dan lahko sprejela do 80.000 litrov, to je štirikrat več, kakor znaša zdaj dovoz. Gradnja tega velikega obrata zdaj naglo napreduje. Glavni objekt s priključeno stavbo za garderobo in kopalnice je v surovem stanju že zgrajen. Zdj klopjajo temelje stavbe za laboratorij, v kratkem pa bodo začeli graditi še garaže, kotlarno za paro in upravno poslopje. Tudi oprema za mlekarno je že zagotovljena. Poleg sodobnih pasterezacijskih na-

GRADNJA MLEKARSKIH OBRATOV V NOVI MESTU IN KOBARIDU

Kakor smo že omenili, so pred tedni začeli graditi temelje za veliki konsumno mlekarno v Novem mestu z zmogljivostjo do 20.000 litrov na dan. Ta mlekarna bo prirejela mleko za potrošnjo in ga bo tudi predelovala v maslo in sir. Prav tako lepo napreduje v Kobaridu gradnja velike sodobne urejene sirarne, ki bo predelovala mleko predvsem v polnomastni ementalški sir in pozneje tudi v parmezan. Gornja Soška dolina pa bo dobila še drugo veliko sirarno za ementalški sir, in sicer v Tolminu. Za to sirarno že pripravljajo načrte. Tu je zamišljena tudi predelava sirokve iz obeh sirarn v mlečni sladkor, ki ga v naši državi še ne izdelujemo in je potreben zlasti v medicinski industriji.

ZOBNI ZDRAVNIKI SO ZBOROVALI

Ljubljana, 14. jun. Prejšernjšnjim dopoldne so se zbrali člani Društva zobozdravstvenih delavcev LRS v predavalnici interne klinike v Ljubljani na strokovni sestanki. Zborovanje je trajalo ves dan in se danes še nadaljuje. Predsednik društva prof. dr. Rant je v uvodu pozdravil vse navzoče člane in goste, med njimi zastopnika Sveta za zdravstvo in socialno politiko dr. Ravnikarja, predsednik zdravniškega društva LR Slovenije dr. Novaka, zastopnika fakultetnega sveta dr. Hribarja in dr. Milčinskega, zastopnike zdravstvenih delavcev iz Trsta, iz ostalih republik in Avstrije ter zastopnike JLA.

Sestanek in navzoče je nato pozdravil in zaželel zborovanju poln uspeh dr. Ravnikar, za njim pa dr. Novak. Nekaj zelo toplih besed je na zbrane naslovil tudi sekretar Društva zobozdravstvenih delavcev iz Zagreba, ki je dejal, da so najboljša republiška organizacija zobozdravstvene službe, dalje najboljši strokovni časopis in visok nivo zobozdravstvenih sol v Sloveniji viden odraz skupnih naporov in lepega sodelovanja vseh članov slovenskega zobozdravstvenega društva. Prav tako so pozdravili zborovanje že zastopniki iz Srbije, Makedonije in prof. dr. Groha z Dunaja. Delovni del sestanka je začel ob 10. uri dopoldne z vrsto predavanj. Tudi danes so na sporedu razna strokovna predavanja, posebno pa za instrumentarke in zobotehničke. Zvčer bo v Unionski dvorani družabni večer, jutri pa priredijo udeleženci sestanka skupni izlet na Bled.

Kdo je bil nekoč gospodar slovenske zemlje

Kako je oblast v stari Jugoslaviji slepomišla z agrarno reformo — Od 1918. do 1941 leta je prišlo nad 15.000 slovenskih kmetij na boben — Geslo »Zemljo tistemu, ki jo obdeluje« je uresničeno šele v novi Jugoslaviji

Pred kratkim smo dobili Zakon o zemljiškem fondu splošne ljudske imovine ki zmanjšuje zemljiški maksimum na 10 ha obdelovalne površine in ustvarja nove pogoje za krepitev socialističnih sil na vasi. Pri nas v Sloveniji sicer s tem zakonom ne bomo pridobili kdove kako obsežnega zemljiškega fonda, ker pač na našem večidel hribovitem in z gozdovi poraščenem ozemlju — po izvedbi agrarne reforme l. 1945 — ni mnogo zasebnih kmečkih gospodarstev z nad 10 ha obdelovalne površine. Posestev, ki jih novi zakon zadeva je v Sloveniji največ na Stajerskem, zlasti v nariborski okolici. Toda vedeti moramo — kar je dejal tovariš Veselinov na zadnjem zasedanju Ljudske skupščine FLRj — da »pomena tega zakona ni mogoče meriti samo s številami o količini zemlje, ki bo prešla po njem v splošno ljudsko zemljišče, marveč ga je treba predvsem ocenjevati s stališča bodočega razvoja družbeno-ekonomskih odnosov na tasi, ker daje v mnogostih določeno ekonomsko podlago za ta razvoj. Zakon pravi, da mora zemljiški maksimum tako sedaj kakor v bodoče znašati 10 ha obdelovalne površine.«

kapitalističnih ekonomskih odnosov s sedanjimi socialističnimi, bomo znali še bolj ceniti našo revolucionarno zakonodajo. V kateri sodita Zakon o agrarni reformi in Zakon o zemljiškem fondu splošne ljudske imovine med najpomembnejše akte. Ni se nam treba ozirati daleč nazaj. Zastojuje, če posežemo v prva leta stare Jugoslavije. Takrat je nešteto revnih kmečkih ljudi mislilo, da je prišel čas, ko bodo dobili v last velepsestniško zemljo in zaživeli nove življenje kot svobodni in trdni kmečki gospodarji. Toda bridko so se varali.

Po podatkih ob napovedi agrarne reforme l. 1919 je bilo v Sloveniji nekaj nad 200 velepsestev (med velepsestva so šteli gospodarstva z nad 75 ha obdelovalne zemlje, ali pa z nad 200 ha skupne površine). Razdelimo jih lahko v 4 skupine: fevdalna, cerkvena ter kapitalistična velepsestva in velike kmetije. Fevdalna velepsestva so bila last potomcev nekdanjega plemstva, ki so bili vsi tujega veščidel nemškega rodu. Najvidnejši med njimi so bili: knez Karel Aueršperg na Kočevskem, ki je imel

23.505 ha zemlje, knez Hudo Windischgractz (9.445 ha), grofa Vincenc Thurn (6.704 ha) in Douglas Thurn (4.952 ha), oba na Korškem (v jugoslovanskem delu), grof Nikolaj Esterhazy v Prekmurju (8.754 ha zemlje, od tega 4.978 obdelovalne), grofica Marija Zichy v Prekmurju (2.965 ha obdelovalne zemlje) in grof Attems v Slovenski Bistrici (6.329 ha zemlje).

Cerkvena velepsestva so se, kakor fevdalna, razprostirala v vseh delih Slovenije, obsegala pa so veščidel gozdove. Tako n pr je imel ljubljanski škof nekaj nad 12.000 ha zemlje (od tega 6.604 ha gozdov), Nemški viteški red 1.218 ha, Viteška komenda križevniškega reda 461 ha, minoritski samostan v Ptujju 401 ha, magdala — ki samostan 409 ha, benediktinski samostan 497 ha, trapistovski samostan 384 ha, kartuzijanski samostan 1.360 ha, mariborski škof 297 ha itd.

Konec prejšnjega in v začetku tega stoletja so začela nastajati tako imenovana kapitalistična velepsestva. Kapitalistična jim pravimo zato, ker so jih pridobili kapitalisti s svobodnim nakupom. Tudi med kapitalističnimi vele-

posestniki (oziroma med solastnički velepsestvi — člani raznih industrijskih družb) so bili skoraj sami tujci. Med domačimi so bili najmočnejši Milan Lenarčič (1.260 ha), Josip Lenarčič (693 ha) in Franc Dolenc (1.260 ha).

Velikih kmetij, ki so že imele značaj velepsestev, je bilo največ v severnem delu republike, zlasti v alpskem področju. Obsegale so veščidel planinske pašnike in gozdove.

Skupaj je bilo 201.447 ha, to je osmina slovenske zemlje, last nekaj nad 200 velepsestnikov. To je bila najboljša zemlja, najplodnejši travniki, njive in vinogradi, najlepši gozdovi. (V navedene številke pa seveda ni všeta velepsestniška zemlja na Primorskem, kjer so takrat zagospodovali Italijani.) Velepsestniki so bili veščidel tujci, zakleti sovražniki vsega, kar je bilo slovensko, leglo pete kolone.

Agrarna reforma, ki jo je napovedala oblast po prvi svetovni vojni, je bila pravzaprav le pesek v oči ljudskim množicam. Spričo revolucionarnega razpoloženja ljudstva jo je pač morala napovedati, izvedla je pa ni nikoli.

Slika o tem, v čigavih rokah je bila slovenska zemlja, pa bi bila nepopolna, če ne bi vedeli, da je bilo zaradi slabih gospodarskih razmer in visokih davkov (v Sloveniji so bili davki najvišji) od l. 1918 do 1941 prodanih na dražbah nad 15.000 slovenskih kmetij (desetina), okrog 48.000 pa jih je bilo prezadolženih. Kupci kmetij, ki so prišli na boben, so bili veščidel trgovci, nekmečki ljudje, med katerimi so zlasti na severni meji prevladovali Nemci. Kapitalistom so bila na stežaj odprta vrata na podeželje, kmečke prihranke pa so požirale banke. Tako n. pr. je zloglasna Zadruga gospodarska banka, ki je bila v rokah klerikalnih voditeljev ogrožljala slovenskega kmeta najmanj za 100 milijonov dinarjev. Leta 1936 je kmečke dolgove prevzela Privilegirana agrarna banka in tako postala upnik-izkoriščevalec kmečkega ljudstva čeprav je bila ustanovljena zato, da »reši kmeta težkega bremena«.

Spričo vsega navedenega ni čudno da je večina slovenskih kmetov z dušo in telesom sodelovala v narodnoosvobodilni borbi, saj je bilo med poglavitnimi revolucionarnimi cilji tudi geslo »Zemljo tistemu, ki jo obdeluje!«. Zakon o agrarni reformi in Zakon o zemljiškem fondu ljudske imovine sta to geslo dosledno uresničila.

F. Susteršič

Turjaški grad, ki je dolga stoletjapl kri velikemu delu slovenskega ljudstva.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Veselo na pot!

Ko bo konec šolskega leta, pojdemo vsi skupaj veselo na pot. Pozabili bomo na nešččnosti, ki smo jih imeli. Kar je bilo, je bilo. Sedaj ne gre tugovati, če ni bilo spričevalo najboljši. Naj bo v naslednjem letu boljše. To je naša beseda in nič drugače.

Pred nami so dnevi veselja, dnevi kopanja, izletov, taborjenj, pohodov in odhodov v gore. Prepričan sem da ste že odločili, kje boste preživel počitnice. Želim

vam da jih preživite prav tako kakor ste si sami zamislili in kakor si sami želite.

Da ne bo dolgčas ne vam ne meni, se spomnite tudi Jurčka od časa do časa in mu pošljite kakršenkoli prispevek. Gledal bom, da bom ose po ursti objavil in vam tudi osebno odgovoril na vaš naslov. Ko pišete meni, ne pozabite naslovu dodati tudi to, da je za Jurčka. Tako bo vaša pošta prav gotovo prispela v moje roke.

Za najbolj redne dopisovalce in za najboljše dopise pa pripravljam lepe knjižne nagrade.

Vaš Jurček

ZGODBA O NAJDENČKU

Na cesti so našli otročička. Bil je zavrt v cunje. Mišo se je jokal. Ker niso vedeli, kdo mu je oče in kdo mu je mati, so ga poslali v sirotišnico. Tam so skrbeli zanj in mu dali vsega, česar je potreboval. Ko je dorasel, so ga poslali v šolo. Sošolci so mu rekli: »Najdenček.« In radi so ga imeli.

Nekega dne pa so se v šoli pogovarjali o starših. Najdenček dvigne roko in vpraša:

»Kaj pa je to mamica?«

Sošolci so se začudili, da Najdenček še tega ne ve.

Glasno so se začeli smejati. Najdenček se nasloni na klopi in zajoče.

Skulj Majda iz lške vasi

Ali ste vedeli...

... da nekatere rastline love in jedo žuželke. Najbolj znana je neka rastlina z dolgimi listi na suhih planinskih tleh južne Španije in Severne Afrike. Njeno listje je posuto s kapljicami, na katere se žuželke prilepijo. Ko poginejo, izloča rastlina posebno kislino, ki razkroji žuželke. Nato rastlina izsrka iz nje hranilne sestavine.

... da poznamo ribo, katere predniki so živeli v tropskih morjih že pred 50 milijoni let. Dolga je okrog 90 cm, imenuje pa se avoana. Doslej so znane samo tri take ribe.

... da živi najmanjša ptica v Južni Ameriki. Imenuje se kolibri. Nekateri ptički te vrste niso prav nič večji od renclja. Kolibri zamahne s krili osemdesetkrat v sekundi.

... da porabi kolesar, ki vozi s hitrostjo 40 km na uro, zaradi zračnega pritiska osemkrat več moči kot kolesar, ki vozi s hitrostjo 20 km, in devetnajstkrat več kot tisti, ki vozi samo 15 km na uro?

Šaljivo vprašanje

Kako petelin kikirika?

Svojim prijateljem lahko zastavite takole vprašanje:

»Zakaj petelin zapre oči, kadar kikirika?«

Med različnimi odgovori, ki jih boste dobili, bo tale prav gotovo najboljši:

»Zato, ker zna že na pamet kikirikati.«

Ob morju

Manica:

NEKAJ O KUKAVICI

Kukavica je zletela na njivo in tam začela pripravljati gnezdo. Pa jo zapazi prepelica in neprijazno zagrlji: »Kaj hočeš v pšenici? Tu že od nekdanj gnezdim jaz. Pojdi in napravi gnezdo v drevju!«

Kukavica, neprijetno presenečena, takoj zapusti pšenico in zleti na visoko smreko. A že je za njo črni kos:

»Kukavica, kaj nameravaš?«

»Spletla bom gnezdo.«

»Ampak ne tu na smreki,« se upre kos. »Tu gori vedno gnezdim jaz. Dovolj je eno gnezdo. Poišči si pripraven prostor kje drugod!«

Kukavica vsa žalostna zleti na bližnje kmetško dvorišče in pokuka v hlev.

»Kaj pa ti tu,« jo ustavi lastovka.

»Rada bi se vgnezdila tukaj,« plaho kukne kukavica.

»O norica,« trdno čvknje lastovka, »ali ne vidiš, da je že pet lastovčjih gnezd pripetih na hlevni strop. Kam hočeš še s šestim?! Napravi si gnezdo na kakšnem bolj pripravnem kraju!«

»Kuku, kuku, o jaz revica,« obupno zakuka kukavica. »Če za moje gnezdo ni mesta ne na tleh, ne v drevju in ne v poslopju, tedaj moram izročiti svoja neobjeljena jajčka v skrb vam, ki imate gnezda.«

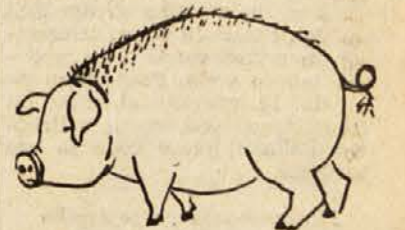
Odslej kukavica odlaga svoja jajčeca vedno v tuja gnezda, kjer potem drugi ptiči izvalijo in pitajo njen zarod.

Tinčkov grad

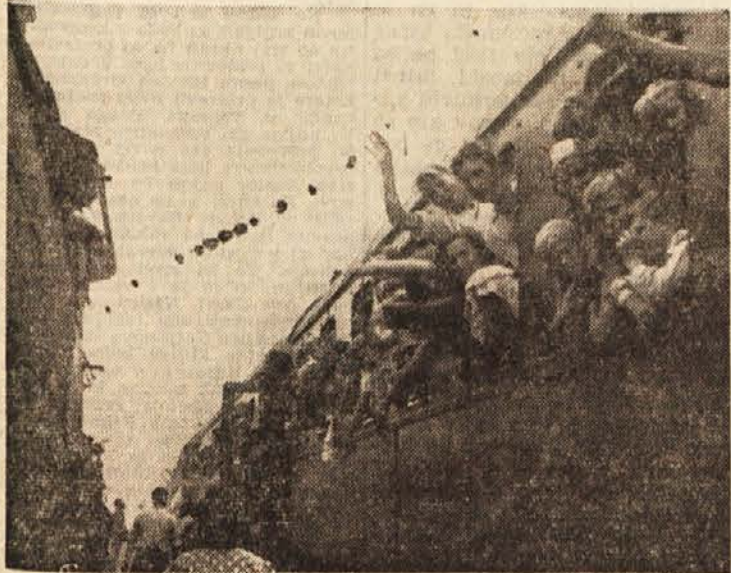
Kocko h kocki — stolp postavi, brž mu streho še napravi, kocko h kocki mesto vrat, bums!.. podri se je grad!

DRUŽABNA IGRA »PUJSEK«

Vzemite majhno kocko, narejeno iz kartona, in na vsako ploskev na njej napišite po eno teh

črk: »G« za glavo, »T« za trup, »N« za nogo, »L« za lice, »U« za uho in »R« za rep. Vrzite kocko, da se bo kotalila. Če se bo obrnila tako, da bo na vrhnji ploskvi »G«, narišite na poseben list papirja pujskovo glavo. Isti igralce meče kocko tako dolgo, dokler se ne obrne spet ista črka. (Ob vsaki črki narišite tisti del pujskovega telesa, ki ga črka označuje.) Igralci se tako vrstijo drug za drugim. Zmaga tisti, ki prvi nariše celega pujska.

Se zadnji pozdrav

Palček skakalček

Nekoč je živel v gozdu palček Skakalček. Bil je zelo majhen. Stanoval je v votlem hrastu.

KMETIJSKO VPRAŠANJE

Neki kmet je dal svoje- mu sinu 16 grmičev maline in dejal: »Posadi jih tako, da boš imel deset vrst. v vsaki vrsti pa po štiri grmiče.«

Fantku se je to sprva zdelo nemogoče, nato pa je vzel v roke svinčnik in papir ter brž rešil nalogo. Kako je to napravil, vam za sedaj še ne bomo povedali. Sami si narišite na papir načrt, po katerem je deček posadil grmiče. Če se vam ne bo posrečilo, si ogledite rešitev na mladinski strani prihodnje nedelje. Videli boste, da ni prav nič težko.

Notri je imel prav lepo urejeno. V votlini je imel veliko mizo in par stolov. Za mizo mu je služila velika goba, za stole pa manjše. Za posteljo mu je spletel pajek Marko lepo pajčevino. Kresnice so mu služile za razsvetljavo tako, da se je lesketala votlina, kot bi bila posuta z biseri.

Zelo je bil prijatelj z mravljami, s katerimi je bil sosed. Vsak večer je hodil z njimi na lov.

Neke deževne noči, ko je bil na lovu, so mu v hišo vdrli polži Lazarji. Požrlji so mu mizo in stole. Ko je prišel domov, se jih ni mogel ubraniti. Hitro je poslal pajka Marka, naj sporoči mravljam, da je v nevarnosti. Mravlje so urno prihiteli in napadle Lazarje. Po dolgem boju so mravlje le premagale Lazarje in jih nagnale domov.

Tako je spet palček Skakalček mirno živel v svojem domu.

Mertelj Emil, iz Soštanja

KAJETAN KOVIČ

Mihec kašopihec

Tam za sedmimi gorami in za sedmimi vasmimi Mihec-kihec-kašopihec sedmo leto že živi.

Potlej Mihec-kašopihec pojde prav zares na pot, da poišče nove paše, sladke kaše si drugod.

Potlej pride v naše kraje Mihec-kihec požeruh. Vse bo snedel, vse pojedel ta prešmentani lenuh.

Ej, ta Mihec-kašopihec je posebne sorte tič: malo kiba, malo piha, dosti je, a dela nič!

Kaša se mu sama kuha, ogenj se mu kuri sam, žlica sama nosi v usta, Mihec dela samo: ham!

Pa na svetu se kaj rado vse mogoče dogodi: Kaj če neha vreti kaša? Kaj če ogenj dogori?

Mihec-kihec-kašopihec meni pa tako se zdi, da lenuhasta lenoba sladke kaše ne dobi!

Ej, če prideš Mihec-pihec, moral boš korenje plet, sicer boš ob sami vodi stradal sedem dolgih let.

In še ta »najboljši« odgovor ni pravičen. (Petelin kikirika z odprtimi očmi.)

Mehmed Sokolovič, kasneje znameniti veliki vezir, je že v mladih letih postal čuvaj orožja. Kadarkoli je car odhajal na lov ali na sprehod, ga je Sokolovič spremljal ter mu dodajal orožje, če je car zaželel ustreliti ptico ali zver. Pameten pošten, veselo narave, je kaj hitro postal sultanov najbolj priljubljen spremljevalec. Le njegov starešina, glavni orožar Abdula, ga ni maral. Bal se je, da bo Sokolovič nekega dne prevzel skrb za vso orožarno. Zaradi tega ga je ob vsaki priložnosti za hrbtom opravljal, kdaj pa kdaj se je tudi kar v priložnosti njeval.

Nekoč je sultan ukazal glavnemu orožarju, naj med carskim premoženjem izbere dragoceno škaflo za tobak, naj jo okraši z dragim kamenjem in naj jo v carjevem imenu podari čuvaju orožja za nagrado. Abdula je izbral carjev ukaz. Izbral je najlepše afire, da bi jih vdelal v pokrov in vogale škafle. Tedaj pa mu je padlo na misel, da bi se ponorčeval z mladim carjevim ljubljencem. Poiskal je veliko škaflo za tobak, na njo pokrovu je bil narisana velik, močan osel.

BOZIDAR KOVAČEVIČ:

DUHOVITO MAŠČEVANJE

ki je privzdignjene glave rigal v nebo.

Sokolovič je sprejel darilo in ni rekel nič. Še več, v znak hvalečnosti je poslal glavnemu orožarju sto vrečic grošev kot povračilo — takšen je bil običaj tistih časov. Ko ga je car vprašal, če je zadovoljen z darilom, je pokleknil preden in se mu lepo zahvalil. Povedal pa je tudi, da je na pokrovu škafle oslova slika.

Car se je razjezil in jo hotel videti. Ko je zagledal osla, se je tako raztogotil da je pri prič poklical rablja. Ukazal mu je, da nemudoma odseka glavo glavnemu orožarju, ki si je drznil tako izmaličiti ukaz svojega velikega carja. Toda Sokolovič vedno plemenit, je vzel glavnega orožarja v zaščito:

»Spoštovani car« je zaklical

»Abdula se mi je hotel maščevati, zato dovolj, da se mu sam oddolžim, kakor vem in znam.«

Sultan je zapazil hudomušen nasmeh na licu svojega čuvaja

orožja, nasmejal se je še sam in pristal na njegovo prošnjo:

»Izročam ti gal Stori z njim, kar te je volja, kot da je tvoj suženj.«

Čez nekaj dni, ko je bil car dobre volje, je Sokolovič dobil priložnost, da se je znašel z njim na samem. Vzel je iz žepa tobaknico in jo pokazal carju. Na njej je bil prav tisti osel le da je imel zdaj Abdulovo glavo in dolga oslovskata ušesa.

Car se je od srca nasmejal, da se mu je kar trebul stresal. Nazadnje je vprašal Sokoloviča, če je to sliko pokazal glavnemu orožarju.

»Ni sem, spoštovani car,« je odgovoril Sokolovič »ke, bo moje maščevanje še bolj sladko.«

Carja je zanimalo kaj namerava Sokolovič in ta mu je povedal svojo nakano.

V petek se je car, kakor običajno podal za svečan sprehod. Z njim so šli vsi dvorjani in tudi orožar in čuvaj orožja. Potem so se vrnili v grad in poročali carju o delu za ves teden nazaj. Ker so

bili carju najbližji, so se obnašali bolj svobodno kot ostali podaniki. Pod večer so zagorele bakle, sužnji so začeli prinašati skodelice s kavo, a Sokolovič je potegnil iz žepa svojo tobaknico in začel njuhati tobak.

Vsi so opazili prekrasno škaflo, ki je bila okrašena z dragim kamenjem in niso mogli strpeti, da ne bi svojega začudenja na ves glas izražali. Ko je škafla začela krožiti iz rok v roke, se je razlegel gromozanski smeh. Tudi glavni orožar se je smejal na ves glas, ker je mislil, da je njegova norčija tako uspeša. A kako je bil zaprepasčen, ko je škafla prišla v roke carju in se mu je car zagledal v lice ter dejal:

»Tole si najbrž ti, ali pa je tvoj oče na sliki, na katero je neki spretni tujec tako dobro prenesel tvoj spoštovani lik, o moj slavni orožar! Zares, prav tak si...« je končal sultan in se obrnil k dvorjanom: »Poglejte, prav tak je naš gospod Abdula.«

Vsi so se nato še močneje zasmejali; le orožar se je obračal z gaj sem zdaj tja in ni vedel za kaj gre. Ko pa je nazadnje prišla tobaknica tudi do njega, mu je postalo jasno, da se mu je Sokolovič pošteno maščeval.

Prireditve v vrtcu

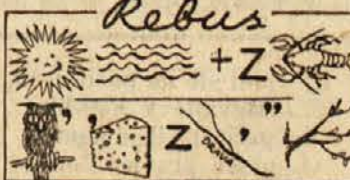
UGANKI

I. Kdo bo tole razvoziljal: Je žival in ni žival. Vedno sama, brez soseda iz višine okrog gleda. Gleda, a ne vidi nič. Kakšen neki je to ptič?

(Leseni petelin na strehi)

II. Nima glave, nima rok, nima repa, nima nog. Na drogu zelenem ta revež visi, mladice rumene na sebi drži.

(Koruzni stozg)

Križanka TRDNJAVA

Vodoravno: 6 država v Afriki, 11 stavba, 12 bodeča rastlina, 13 mesto v Vojvodini, 15 števil, 16 začetni priimka in imena našega državnika, 17 domača žival, 19 trinog, 21 mednarodni znak za pomoč, 23 kraljica za opus, 25 pritrilnica, 26 točaj, 29 števil, 30 enota za merjenje električnega »pora« (množina fonetično), 31 pogojnik, 32 lopna za motorna vozila, 33 nedolga, 37 znak za kovins, 38 domača žival (množina), 39 nakazila.

Napišeno: 1. igre 2 pomešan, 3 oziralni zaimke, 4 ni nizek, 5 šahovski izraz 7. dragocenost školjke, 8 osamljen, 9 narodno-vobodilna borba, 10 volavska vprega, 14 estament, 17 otok v Jadransko, 8. poznanja na glavi, 20 ime splava s katerim so prepluli Tih oceani, 22 prebivalec Pariza, 24 dvojica, 25 šahovske figura, 27 živja žival (množina), 28 pokorje, 29 makedonija, 31 širočnica, 33 samoglasnik in soglasnik, 34 veznik, 36 kraljica za sokolie.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11			12	
	13		14	
	15		16	
		17	18	
	19			
20	21		22	
23	24		25	
26	27		28	
29			30	
31	32	33		34
35	36			37
38				39

IZ NAŠIH KRATKOV

KRANJČANI IN Njihove TEŽAVE

Prebivalstvo se je množilo hitreje, kot je utegnilo mesto rasti

Prebivalstvo v Kranju se je v 25 letih podvojilo, skorajda potrojilo. Samo mesto je pa ostalo skoraj ravno tako, kot je bilo takrat, ko je bil Kranj še maloštevilno podeželsko mesto.

Kranjska industrija zaposluje okrog 9500 ljudi, izmed teh se jih vozi kakih 3000 iz okolice, povprečno več kot 5 km oddaljene. Skoda, zaradi izgubljenega časa in voznine znaša približno 70 do 90 milijonov. To bi bilo znatno olajšano, če bi stanovanjski urad lahko ustregel tistim 700 do 800 proslcem, ki čakajo na stanovanje. Če bi jim hotela občina zgraditi nova stanovanja, bi stala ta gradnja nad dve milijardi dinarjev. Kranj prav zaradi stanovanjske stiske ne more dobiti ne inženirjev, ne zdravnikov. Letos bo sicer okoli štirideset družin spravljenih pod novo streho, — vsega skupaj je sedaj še v delu okoli 100 stanovanj, to je 14 blokov, — toda to je še vedno le kaplja v morje proti 800 proslcem.

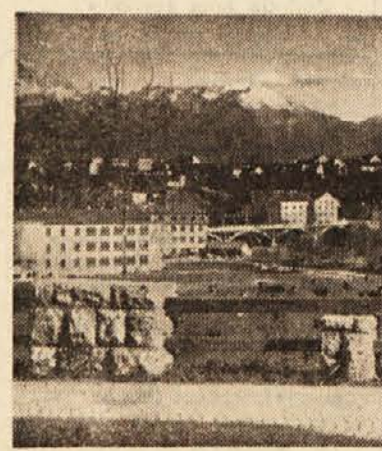
Več kot tretjina mesta brez vodovoda

Kranj ima zelo slabo cestno omrežje, kolikor toliko urejeno kanalizacijo ima samo center, periferija je pa brez nje, ali pa samo s površinsko kanalizacijo. Desni breg, Stražišče, kjer žive večinoma samo delavci, je ves brez vodovoda. Mestni občinski odbor se je z veliko skrbjo lotil teh del. Stražišče bo po tridesetletnem prizadevanju letos le dobilo tekočo vodo. Predvideno pa je, da bi združili stražiški in kranjski vodovod, ker je v Predvdoru dovolj pitne vode za vse Stražišče.

Paberkovanje po zapisniku s sestanka volivcev

Kranjčani se predvsem zanimajo za komunalno ureditev me-

sta. Kako je s stanovanjskimi bloki, kaj z vodovodom v Stražišču in Kranju, kako s šolami, odluk o uvedbi mestnih taks, to in še marsikaj drugega so bila glavna vprašanja, ki so jih zbori volivcev pred nedavnim prebrali. Vendar je Kranjčane še

marsikaj zanimalo. Skrbni jih predvsem mladina, ki rada ponočuje in pijančuje. Resda je marsikdo zaskrbljen, ker motijo njegov nočni počitek, toda večini

DVE PREMIERI V KRANJU

»Tramvaj Poželenje«

Po »Stekleni menažeriji« v ljubljanskem Mestnem gledališču je tudi Prešernovo gledališče v Kranju uprizorilo sodobnega ameriškega dramatika Tennesseeja Williamsa. Za premiero je gledališče izbralo njegovo zadnjo najbolj znano dramo »Tramvaj Poželenje« (The Streetcar Named Desire).

»Tramvaj Poželenje« ni drama v klasičnem smislu besede; napisana je v 11 prizorih, ki sledijo naglo drug drugemu ter spominja po formi na način pisanja filmskih scenarijev. Razmeroma maloštevilna zasedba vlog je avtorju omogočila koncentracijo dogajanj na štiri glavne osebe, od katerih sta dve v silovitem dramskem konfliktu. To sta Blanche in Stanley, drugi dve osebi pa se po življenjski zakonitosti človeškega lota me silovitim bojem teh dveh. Ti tragični osebi sta Stella, Stanleyeva žena in Mitch, Stanleyev prijatelj in oboževalec prostitutke Blanche, Stellanin sestra. Protagonista, prostitutka in degeneriranka Blanche iz stare hugenotske družine du Bois in Stanley Kowalski, zdrav, nasilen, močan in elementaren človek, ki nosi v sebi nedegenerirano in svežo kri Slovanov, nasteta v tej drami v dva simbola: v simbol propadajočih, umirajočih in naveličane Evrope in simbol agresivne, primitivne in zdrave Azije. Zato je tudi Blanchein konec, ko jo odvedejo v umobolnico, kot simbolizem zaključek atlantske civilizacije in kulture v degenerirani agoniji. Med spopadom teh dveh svetov, načinom mišljenja, običajem in čustvovanja pa tavata in se lomita Stella, ki blazno ljubi Stanleya, in Mitch, ki si je v lužljah z Blanche zgradil v oblikih svoje bodoče sreče in življenja. Če si zamislimo še nastrojeno ameriškega juga, glasbeno spremljavo, drveče vlake in džunglske glasove, ki jih avtor predpisuje, ter retrogradne psihične reminiscence, potem občutimo, da leži nad celotnim delom težka atmosfera dveh svetov, od katerih eden še ne more umreti, drugi pa ne zmagati.

Režiser Andrej Hieng je ponovno dokazal, da mu leži predvsem prioseba in konvencionalna drama in se je lotil svoje naloge s poslušam za avtorjev dialog, znal je dati dogajanju potrebni tempo in s temeljitim, vztrajnim delom z igralci izvelkel iz njih njihove skrajne kvalitete. Z domiselnimi svetlobnimi efekti v vseh barvah spektra je znal izsto prizorišče, ki ga vidimo vseh 11 prizorov sceno in vsebinsko poglobiti in oživiti ter s tem še bolj podčrtati avtorjeva hotenja in simbole. Hkrati pa je z velikim čutom za mero in okus ublažil nekatero naravnost brutalne in naturalistične prizore, četudi jih avtor sama natančno predpisuje.

Najtežjo vlogo, vlogo Blanche, je z nenavadno prodornostjo in impresivnostjo odigrala Mava Cernetova. Tudi Stanley (Jože Pristov) je bil še dober antagonist Blanchei v svojo primitivnostjo in surovo zadržanostjo, četudi je daleč zaostajal za vlogo Cernetove. Stella (Klio Maverjeva) pa je s toplim občutkom

je le do tega, da naši mladi ljudje ne bi zašli na kriva pota. Zato se LO mestne občine predlagali marsikaj pametnega: gostinski obrati, ki podaljšajo obratovni čas, naj plačujejo višje takse; organi Ljudske milice naj bodo strožji s pijanimi in razgrajajočimi ponočnjaki. Zelo koristen in

upoštevaven vreden pa je predlog, naj LOMO podpre akcijo za ustanovitev vajeiškega doma in naj poostri disciplino v samskih domovih.

»Zasajana punčka«

Prešernovo gledališče v Kranju je uprizorilo dne 5. junija kot svojo deveto letošnjo premiero jugoslovnsko prizvedbo sodobne ameriške komedije »Zasajana punčka« (Dream Girl) pri nas doslej neznanega, dasi v ZDA dokaj uglednega avtorja Elmera Ricea. Režiral je Dino Radjenović, sceno zasnovala Sveta Jovanović, kostume Mija Jarčeva, izvorne glasbene vložke je komponiral Bojan Adamčič, v vidnejših vlogah pa so nastopili: Nada Bavdazeva, Janez Eržen, Mirko Cegnar, Jože Kovačič, France Trefala in Vera Blanč-Kalanova. Z domiselno organizacijo odrskega osebja se je posrečilo tudi na najtesnejših razmerah kranjskega odra in brez vseh tehničnih pripomočkov uresničiti zahtevne scene spremembe (25 slik se mora z enim samim odmorom zvrstiti v poltreh urah).

Nad vse vedra in duhovito pisana zgodba o dekletu, ki živi v oblikih in se nepeptano opaja s sanjarjami v stilu otroškega ško bi bil kralj, dokler je eden njenih oboževalcev, stvarjen, bister dečko, ne privede na trdna zemljska tla in v zakonsko posteljo — je v prisrčni interpretaciji doživela pri občinstvu, ki si je že želelo bolj sproščene razpoloženja v teatru, docela pozitiven in simpatičen odmev. Pokazalo se je pri dosedanjih predstavah, da posebnosti moderne dramaturgije (časovni preskoki, več istočasni prizorišči itd.) publiki ne delajo nič več težav, nasprotno. Z zanimanjem in dedalje rastočim navdušenjem sledi občinstvo avtorjevim zapletenim premikom.

Prešernovo gledališče v Kranju pripravlja zdaj še Zveigovega »Volpona«, s katerim bo zaključilo svojo tretjo sezono.

Komu je še potrebna poslovainca za zaposlovanje, če je tako...

»Sporočamo vam, da smo v mesecu maju 1953 sprejeli 19 tovarših na delo. Spodaj navajamo rojstne podatke ter kraj bivanja.« Kratko in jedrnat je sporočila 9. t. m. Gorenjska predilnica v Škofji Loki posredovalnici za delo v Kranju svoj korak.

Vse bi bilo lepo in prav, če posredovalnica ne bi imela med 505 registriranimi brezposelnimi 379 žensk. Med sprejetimi pa je bila samo ena registrirana, ki je tudi prejela oskrbovalnico. Res je, da večina kranjskih podjetij išče nove delovne moči na posredovalnici, toda čudno je, da Gorenjska predilnica ni upoštevala njenega pomena in vloge. Kaj bodo dejale proslilke, ki jih vodi posredovalnica v svojem spisku, saj iščejo zaposlitev povprečno že po 7 mesecev, nekateri pa že tudi leto in še delj.

Na Pungartu v Kranju iščejo naselbino starih Slovanov

Pri urejanju Titovega trga v Kranju so našli bogato staroslovnsko grobišče. Do sedaj so odkopali še okrog 180 grobov in našli v njih veliko različnih predmetov, največ okraških. Poleg najdb iz 9. in 10. stoletja zadevajo tudi na najdbe — do bro obranljive in zelo raznolike — iz 7. in 8. stoletja.

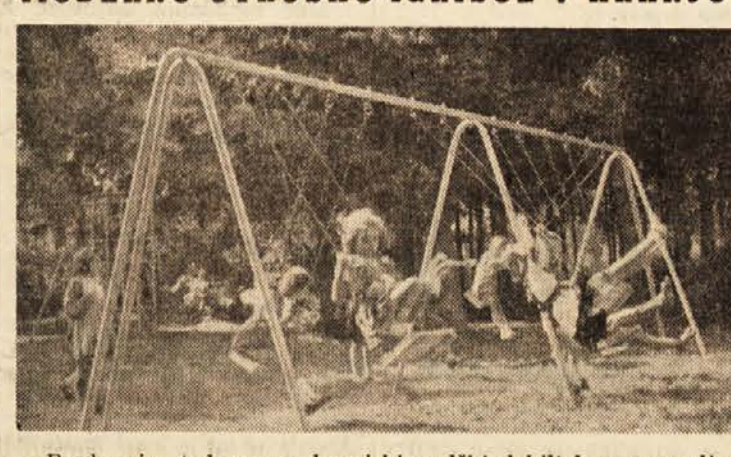
Oni dan so začeli kopati na južnem robu mesta, na Pungartu. Ta kraj je bil za obrambo najbolj primeren, zato upajo, da bodo tukaj morda našli tudi naselbino nekdanjih prebivalcev Kranja.

Mestna občina je delo materialno podprla in z velikim zanimanjem spremlja raziskovanje, ki ga vodi tovariš dr. Jože Kastelic.

V bližini Kranja so našli mamutovega prednika

Prejšnjo soboto je strojniki na bageru v opekarni Bobovci pri Kranju našli na čudno velike kosti. O zanimivi najdbi je takoj obvestil direktorja opekarnice, ta pa Mestni muzej v Kranju. Najprej so našli kos okla, nekaj reber in nekaj manjših kosti. Vendar še ni bilo tipičnih ostankov, po katerih bi najdbo opredelili. O vsem je bil obveščen tudi profesor Srečko Brodar, predsednik inštituta za raz-

MODERNO OTROŠKO IGRISČE V KRANJU

Pred enim tednom so kranjski malčki dobili lepo opremljeno in moderno urejeno igrišče; to je prvo igrišče v Sloveniji, kjer je vsaka naprava za igranje hkrati tudi telovadno orodje. Opremo je izdelalo podjetje »Elan« po načrtih, ki jih je prinesel direktor tega podjetja tovariš Rudi Finžgar z Norveške.

Ob tem deževju je močno narasla Dravinja ter poplavila velike površine njiv in travnikov vse od Loča naprej in napravila ogromno škodo. Veliko škode je napravila tudi Oplotnica, ki priteče iz Pohorja. Zaradi močnega naliva je odnesla s seboj precejšnje količine lesa, ki je bil zložen ob cestah, ki so bile poplavljene. Odnesla je tudi večino mostov od Oplotnice do Loča, ki jih je v vodi plavajoč les kar potegnil seboj. Porušila je več manjših jezov, kmečkih žag in mlinov. Na Pohorju ogrešajo tudi nekega pastirja, ki je med nevihti spriču naraščajoče vode šel odpirat zatvornice pri jezcu. Na mnogih mestih je voda vdrila v hleve in v stanovanjske hiše. Skoda sicer še ni ocenjena, gotovo pa bo znašala lepe milijone.

Višjo gimnazijo v Idriji bodo imenovali po Juriju Vegi

V okviru šolskega tedna, ki ga pripravljajo mladinski aktivni vseh šol v Idriji in Cerknem od 24. do 30. junija v Idriji, je predvideno tudi imenovanje višje gimnazije v Idriji po znamenitem znanstveniku — matematiku in slovenskem rojaku Juriju Vegi.

Veliki znanstvenik dolgo ni dobil primerne spomenika. Leta 1865 so mu postavili le neznatni spominski plošči v rojstni vasi. Prvi dostojni spomenik pa je postavila Vega naša rudarska Idrija. Na pobudo prvega ravnatelja idrijske realke Karla Pirca so odkrili 18. septembra 1903 nad vhodom novega realnega poslopja doprnski Vegov kip, ki ga je izdelal iz belega marmorja kipar Martin Blizjak. Leta 1932 pa so Italijani odnesli v Italijo, ga postavili v Vidmu v nekem parku in ga pokrili z vojaško čelado. Leta 1951, ob proslavi 50. obletnice idrijske realke, se je kip

vrnil na svoje prvotno mesto v Idriji, kjer stoji še zdaj. Vega ima spominsko ploščo na rojstni hiši in doprnski kip v nadnaravni velikosti v Moravčah.

Idrija se je torej prva oddolžila svetovnemu znanstveniku s tem, da mu je postavila kip na pročelje prve slovenske realke, zdaj pa bo imenovala gimnazijo po njem.

Kaj bo dala Primorska založba na trg

Člani odbora Primorske založbe v Kopru so na zadnji seji sklenili, da bodo razpisali med umetniki koprskega okraja nagradni natečaj za izdelavo osnutka za knjižni založniški znak.

Na zadnji seji so razpravljali o novih knjigah, ki bodo v kratkem prišle na trg, hkrati pa so postavili tudi načrt za prihodnje leto. V tisku so že izbrane pesmi Simona Gregorčiča, Z. Trkateja je pripravil uvod profesor Z. Saksida. To bo zgodba o morskem konjaku, ki jo je v verzih napisala prof. Ada Škerl. Nastlednja knjiga je poljudno-znanstvena razprava ameriške pisateljice Garsonove »Morje okoli nas«. Vse te knjige bodo dobili v kratkem v Kopru in v vseh poslovalnicah primorske založbe, ki je v dveh letih svojega obstoja razširila svojo mrežo na vse kraje Primorske. Podružnice te založbe so v Postojni, Sežani, Novi Gorici in Tolmini. Doslej je Primorska založba izdala že devet knjig, od katerih so bile nekatere že popolnoma razprodane.

V jesenski program je sprejel odbor založbe izdajo pesmi Maričke Zidaršičeve ter roman iz razslike Slovanov na naši zemlji »Bratstvo«, ki ga je napisala Mimi Malenčova. Pevnik Alojz Gradnik bo pripravil za Primorsko založbo v Kopru prevod zbranih pesmi Petrarke. Daleč bo izšel jeseni roman hrvatskega pisatelja Djalskega »Djurđica Agićeva«. In končno nas bo Primorska založba zanimala še z deli primorskih pisateljev, ki niso toliko znani. Letos bo objavila dela naših ožjih rojakov Vovka in Drekonje.

12.000 ljudi bo fluorografiranih v Trbovljah

Zvezni inštitut za fluorografsko slikanje na Golniku je organiziral množični pregled Trbovljanov. V ta namen je bil v sredo sestanek, kateremu so prisostvovali predstavniki OLO in MLO Trbovlje. Dr. Kramberger je obrazložil, da bodo vsi prebivalci od 14. leta naprej slikani.

V Trbovljah in bližnji okolici bo slikanih okoli 12.000, v vsem okraju pa približno 35.000 ljudi. Akcija se bo začela prihodnji mesec in bo trajala približno 14 dni. Predvidevajo, da bo dnevno pregledanih okoli 2000 ljudi. Občina Trbovlje se resno pripravlja za to akcijo in upamo, da bo uspeh zadovoljiv.

Ob 10-letnici zbora odposlancev bo v Kočevju razstava

V maju je bil ustanovni občni zbor okrajnega Muzejskega društva v Kočevju. Osnovne temelje Muzejskemu društvu in Okrajnemu muzeju je postavila zgodovinska komisija pri Okrajnem komiteju ZKS, ki je v začetku štela 15 članov. Najprej so predvidevali, da bo Muzejsko društvo zbiralo le gradivo iz NOV, ven-

dar so dogodki dokazali, da so povezani z zgodovino Komunistične partije in delavskega gibanja na Kočevskem v predvojnih letih.

Muzejsko društvo je že začelo zbirati in urejati najrazličnejše gradivo iz zgodovine, zemljepisja, prirodopisa, kulture in tudi gradivo vojaške vsebine. Zlasti pa so je zavzelo za zbiranje in ohranitev vseh pismenih in drugih spomenikov ter dokumentov iz NOV, v katerih se je okraj Kočevje častno izkazal. Precej bogate zbirke najrazličnejše literature in dokumentacije iz časa NOV sta ohranila in izročila društvu tov. Rudi Podlogar iz Koprivnika in Nada Vreček učiteljica s Trave. Upamo, da bo Muzejskemu društvu uspelo zbrati in urediti vse pomembnejše gradivo, ki je kjerkoli v okraju Kočevje še ohranjeno. Največja naloga društva je ta, da bo za deseto obletnico prvega zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda priredilo razstavo Takrat pa bo tudi otvoritev muzeja.

Lastno elektrarno bodo zgradili

Usnarji v naši največji tovarni usnja »Konus« v Slovenskih Konjicah so sklenili urediti strojni sistem tako, da ne bo v proizvodnem postopku nobene zastoje. Najpomembnejše delo bo vsekakor osamosvojitev s preskrbi električne energije. Zgradili bodo lastno elektrarno, zjroma postavili agregat, ki bo zadoščal za domače potrebe. Za pogon tovarne potrebujejo tudi dosti pare, ta se v obratih dokončno ne izrablji in je uhajala neizrabljena. Zdjaj jo bodo uporabljali za pogon generatorja, ki jim bo dajal električno energijo.

V Domžalah zatirajo koloradarja!

Tovariš J. K. iz Domžal je v »Borbi« in Slovenskem poročevalcu priobčil 9. junija dopis, kjer navaja, da v Domžalah ni zanimanja za zatiranje koloradskega hrošča.

Navedbo so izmišljene in jih lahko označim kot kleveto. Ljudski odbor Mestne občine Domžale se je z zatiranjem koloradskega hrošča zelo zavzel in sklenil, da morajo obvezno škropiti vse krompirjeve nasade v občini ne glede na to ali so ukuženi ali ne. V vsako hišo so dostavili pismena obvestila Ljudski odbor Mestne občine Domžale je predlagal Okrajnemu ljudskemu odboru, naj obvezno škropilne nje uvede v vseh ogroženih področjih. Pa tako je predlagal tudi sedmim občinam. Odgovor je dobil že od občinskega odbora Kamnik in Lj. koviča.

Konec maja so začeli škropiti najbolj okužene krompirjeve nasade in obodo škropilne nadaljevali tako, da bodo vse njive poškropile vsaj dvakrat. V Domžalah škropi krompirjeve nasade posebna skupina z motorno škropilnico, takoj ko pa bo vreme ugodno, bosta na delu dve skupini Ljudski odbor je razen stevalnih vodnj skupin določil tudi plačane občinske vodje, ki delajo po navodilih ljudskega odbora.

Zato je zgoraj omenjeni kritika bila povsem neutemeljena. Slavko Zule, predsednik LOMO Domžal

CLANI SZDL SO GOVORILI

V teh dneh so bile na vseh središčih občinskih ljudskih odborov na Kočevskem razširjene seje občinskih odborov Socialistične zveze in občinskih komitejev Zveze komunistov.

V Dolenji vasi pri Ribnici so odborniki, in to velja za večji del, morali priznati, da zaupane jim dolžnosti odbornikov niso najbolje izvrševali, saj se ni občinski odbor SZDL v Dolenji vasi niti enkrat sestel k seji. Zato je razumljivo, da delo SZDL v tem kraju ni bilo in tudi ni moglo biti uspešno. Na seji so kritizirali tudi delo komunistov v Dolenji vasi.

V Velikih Laščah so na seji

Kjerkoli ste na počitnicah, zahtevajte v hotelih in počitniških domovih »Ljudsko pravico-Borbo«

med drugim ugotovili, da delo davčnih komisij v nekaterih predelih občine ni bilo najboljšo, zlasti ne v Velikih Laščah. Kritizirali so tudi delo tamkajšnjega zdravnika in zahtevali, naj se ga čimprej premesti v drug kraj.

Glede političnega dela Socialistične zveze v velikolaški občini je bilo izrečeno, da bi bilo lahko veliko bolj uspešno, če ga ne bi opravljali samo nekateri ljudje.

Na seji je bil sprejet tudi predlog, o končni potrditvi bo razpravljal še občinski ljudski odbor, da se proglasi 16. septembra za občinski ljudski praznik v spomin na veliko zmago partizanske vojske v letu 1943, ko je bila zavzeta znana sovražnikova postojanka — Turjaški grad.

V Kočevju so ljudje na množičnem sestanku članov SZDL predlagali marsikaj glede urbanistične preureditve mesta Kočevje. Kakor nam je znano, se Kočevje in z njim vsa Kočevska pripravljata na velike dni v okto-

bru ko bo to slovesna proslava 10. obletnice Zbora odposlancev slovenskega naroda. Do takrat mora biti Kočevje obnovljeno in preurejeno.

Člani ZB so bili zastopani

Preteklo nedeljo je na Ljubnem zborovala ZB ob veliki udeležbi članstva. Organizacija v preteklem letu zaradi raznih vzrokov ni bila tako aktivna kot bi morala biti. Le tako je mogoče razumeti, da je prišlo do tega, da je uspelo raznim reakcionarnim elementom v podjetjih na Ljubnem, da so bili člani ZB zastopani v podjetjih oziroma da so jih odpustili iz službe. Tudi za vojne sirote je organizacija v preteklem letu vse premalo skrbelo.

Novo izvoljeni odbor ima izredno velike naloge in bo moral biti mnogo bolj delaven kot je bil prejšnji, da bo zmogel to delo.

V konfekciji želimo kakovostne izdelke

V slovenski izdaji »Borbe« z dne 9. junija je bil objavljen članek pod naslovom »Trgovci očitajo industriji slabo kakovost tekstilnega blaga«. Ta članek me je napotil, da nakažem še drugo nepravilnost v tekstilni industriji, in to v konfekciji moškega perila.

Zaradi velike konkurence v konfekciji moškega perila so se podjetja začela posluževati vseh mogočih prijemov, da bi čim lažje prodala. Toda v tej konkurenciji v boju za trg, se je pojavilo nekaj, kar je nezdavno in se v socialističnem gospodarstvu nikakor ne bi smelo pojavljati. Vsa podjetja, brez izjeme, so začela »varčevati« z blagom tako, da imamo danes na trgu moške srajce od 68 cm do 82 cm dolžine. Sodim, da je to nepravilno. Res je, da je zaradi tega izdelek cenejši, bolj dostopen potrošniku, toda to je na račun kakovosti izdelka. Moramo še upoštevati, da se blago pri pranju precej skrči, posebno oksford in kreton in da je potem velikost take moške srajce tako majhna, da jo lahko nosi kvečjemu otrok. Zato sodim, da je to nepravilno. Da je goljufanje potrošnikov. Da pa je prišlo do tega, so delno krive tudi trgovine, ki gledajo bolj na ceno izdelka, ne pa na kakovost.

Z uredbo predsednika zvezne planske komisije, št. 2503 z dne 1. novembra 1949, je bil izdan predpis o izdelavi moškega perila, toda te uredbe se več nihče ne drži. Sama uredba pa ima to pomanjkljivost, da dovoljuje odstopanje, če se proizvajalec in kupec sporazumeta za drugo kakovost izdelka. Zato sodim, da bi bilo potrebno to uredbo dopolniti še bolj je pa bilo da bi bila izdana nova uredba o standardizaciji in tipizaciji konfekcije. S tem ne mislim, da bi se naj diktirala moda in da naj bi se ljudi uniformirali, morali pa bi točno predpisati dolžino srajce in rokavov ter širino srajce. Res je, da so podjetja samostojna in da naj se upravni organi ne vmešavajo v podjetje, toda v takih primerih, ko gre za oškodovanje potrošnika, je pa neopbežno potrebno, da organi posežejo vmes.

Klanišek Ciril

Od vsepovsod

Koroški festival v Slovenjem Gradcu

Pogovor med štirimi očmi

OB ZAKLJUČKU BO GOVORIL FRANC KIMOVEC-ZIGA

Učenci Metalurške industrijske šole Zelenarjeve jesenje v teh dneh zaključujejo letošnje šolsko leto. Šolskim letom pa je zaključila tudi dramska skupina. Doštudijalka Gogoljeva kot voditeljica je pod vodstvom tov. Janeza Svobode razen skoraj dnevnih vseh, so izdelali po načrtu tehnične učitelja tov. Suštarja tudi kulise. Minulo soboto so se predstavili na Mestnem odru na Jesenicah.

Na Jesenicah deluje pevski zbor uslužbenec mestne občine, ki se je zaradi malostevnosti združil s pevskim zborom SKUD »Slavko Černe« iz Kranjske gore. Združeni pevski zbor prireja koncerte po večjih krajih Gorenjske. Tako je sledil nekaterim interesnim nastopom koncert v Kranjski gori in na Javornici ter minulo soboto na Jesenicah. Nastopili so: mešani moški in ženski zbor ter ženski trio, ki so izvajali program narodnih in umetnih pesmi. V skupnem je nastopilo 50 pevcev in pevke, ki so bili oblozenci v gorenjske narodne noče.

Na novem Državnem posestvu v Petrovčah, ki so ga ustanovili z reorganizacijo KDZ Petrovče in Arja žbica, je bil nedavno ustanovljen občni zbor sindikalne organizacije, v katero so se vključili vsi delavci posestva. Bivši zadržniki so na občnem zboru največ razpravljali o delavskem samoupravljanju, bodočem delavskem svetu posestva, vzgoji mladega kadra v kmetijski stroki, socialnem zavarovanju in sodelovanju v Socialistični zvezi delovnega ljudstva. Da bi pravilno zaposlili delovno silo in povečali kmetijsko proizvodnjo, bodo pregledali vsa delovna mesta, na prvem sindikalnem sestanku pa bodo razpisali volitve v delavski svet.

V Soštanskem okraju skušajo letošnji zamenjati vse boljše krave s plemenito živino sivo-rjave pasme in tako izboljšati živinorejo, ki ima v tem okraju vse pogoje za uspešen razvoj. Doslej se zadržuje za nabavljanje več glav plemenite živine, v Soštanju in Velenju pa so začeli krave umetno osemenjevati.

Igralci KUD »Svoboda« v Konjicah so nedavno dali na oder igro »Za stanovanje gre«. Pri obeh predstavah je bila dvoterna polna ljudi. Zdi se, da so konjski igralci v zadnjih mesecih postali zelo delavni, saj so dali na oder že več iger in drugih prireditev.

Elektrifikacija vasi Stranice pri Konjicah počasi napreduje. Razen transformatorja so nedavno zaključili dela pri napeljavi daljnovidne izkopnice, ki se bo blizu Zreče odcepil še na Skomerje. Precej hišnih lastnikov na Stranicah in okoliških naseljih ima že gotove notranje napeljave, tako da je potrebna le še napeljava lokalnega omrežja.

Za elektrifikacijo so začeli pripravljati tudi v vasi Bezina ter bližnjih okoliških naseljih. Kmetje so v ta namen zbrali že precej lesa in tudi nekaj denarnih sredstev.

Te dni zaključujejo v Konjicah šolsko leto vajenci različnih strok na obrtni šoli. Ob zaključku leta opravljajo izpite iz posameznih predmetov, tako iz strokovnih kot tudi iz teoretičnih.

L. V. Pred okrajnim sodiščem v Ptujju je bila v ponedeljek sodna razprava proti direktorju in sobotožencema. Zaradi različnih nepravilnosti: kakor nakupovanje dolarjev in utaja prometnega davka so bili obsojeni na denarne kazni 13.000, 8000 in 3000 din. Javni tožilec in obsojenec se še lahko pritožijo proti obsodi.

V Ormožu so letos ustanovili samostojno občinsko podjetje »Kmetijsko gospodarstvo«, ki se bavi s kmetijsko proizvodnjo in prodajo ter goji najrazličnejše zdravilne rastline. Na površini 6 ha vrta goje: meliso, meto, žafran, ržene rožičke, korijander, janež, kumino, benedikto, grško seno in borago. Za sušenje zdravilnih rastlin kakor tudi za sušenje sadja, plodov imajo posebno uravnoteženo sušilnico v kmetijsku v največ bavišo s pridobitvenim sušenim žitaric in krompirja, kakor tudi krmilnih rastlin.

V Ljutomerškem okraju je tekmovalo 18 traktoristov v točnosti prihoda na tekmovalni prostor, kakovosti in času pranja ter v tehnični oskrbi traktorja. V skupini traktorjev »Unimog« je zmagal Stane Čeh iz Zepove, v skupini traktorjev »Deutz« pa Erjavc iz Stročje vasi, v skupini traktorjev »Steyrer« pa Elemir Lebar s kmetijskega gospodarstva Črnči-Apače. Lebar je razen denarne nagrade prejel tudi diplomu Avtomoto zveze Slovenije.

V Ljutomerškem okraju bodo poleti prirejali »kmečke razstave« s tekmovalni koscev, žanjic in traktoristov ter razstave. V jeseni pa bodo na Okrajnem kmečkem festivalu v Ljutomeru prikazali vsesplošen razvoj in napredek gospodarstva tega okraja.

V Kostanju v Ljutomerškem okraju bodo ob dnevu ljudske vstaje prižgali elektriko, ki jo bodo dobili tudi v Desjaku, Stari česti in drugih naseljih. Drogove za elektriko so pripeljali vasičan in jih tudi sami vklopavali za nabavo materiala, za jim je precej prispevala ljudska oblast. Zgradili so že obe transformatorski postaji ter postavili drogove v dolžini 9 km.

V Prekmurju umetno osemenjujejo živino. Do konca aprila so v osemenjevalni postaji v Murski Soboti umetno osemnili nad tisoč, pregledali in ozdravili pa 2200 krav. Osemenjujejo že v 65 krajih Prekmurja, seme pa pošiljajo v Maribor in Lendava v Slovenskih goricah. Predvsem se jima bo kmalu Lendava, kjer bo kmetijska zadruga uredila z lastnimi sredstvi osemenjevalnico.

Kmetijska zadruga v Slovenski Bistrici je kupila traktor in druge kmetijske stroje ter tovorni avtomobil. Na Primorskem so nabavili 49 glav govoda montafonske pasme. Zadruga je lani kupila in prodala podrug vagon umetnih gnojil, letos jih je pa do konca aprila razdelila 9 vagonov oziroma 120 ton. Raznih semen pa so nabavili za nad milijon dinarjev. Uredili bodo zadržni dom s poslovnimi prostori, sejno dvorano in kmetijsko strokovno knjižnico.

Na občinski konferenci v Medvodah so kritično pregledali delo občinske organizacije SZDL po IV. kongresu in izvrševanje dosedanjih nalog. Konferenca je ugotovila, da naloge niso bile izvršene, razen v nekaterih vaseh odborih kakor n. pr. Studence, Zlebi, Trnovce, Zg. in Sp. Senica, Ladja, Golo brdo, Topolji in Sp. Pirnice. B. L.

Ze dolgo je dramska skupina na Celju pod vodstvom učitelja Danila Sirka pripravljala igro »Matiček se ženi«. Učitelj Danilo Sirk je izdelal tudi kulise. Ljudje so nagradili igralce z navdušenim ploskanjem. Tudi po ponovitvi so želi obilo priznanja. Igra so gostovali v Crnem vrhu, na Prdomu in v sejni dvorani Postojni. Najbolje sta svoje vloge odigrali: Matiček — Franc Puc, Nežka — Vera Trošt, baron — Dušan Sakelca in baronica — Marija Bizjak. R.

Slovenj Gradec, 13. junija. — Letošnji VIII. Koroški festival ima telesno-vzgojni in kulturni značaj. Ves teden od 7.—14. junija so prireditev in nastopi. Festivalisti eden so otvorili v nedeljo z dramo »Deseti brate, ki jo je uprizorilo kulturno društvo »Svoboda« Vuzenica. Oprema scene je bila razen zadnje slike zelo

Perspektivni načrti za poživitev turizma v Črni

Z ustanovitvijo iniciativnega odbora Turističnega in olepševalnega društva v Črni so že postavili več lepih in potrebnih načrtov. Predvsem potrebujejo nov, lep, moderen hotel. Gradili bodo novo cesto: Črna—St. Vid—Zavodne—Soštanj. Popravili in razširili bodo kopalnice, postavili nove kabine, uredili park pred kopalnicami in cestne nasade. Na Pečini bodo uredili gostišče in speljali tja žičnico. Sezidali bodo garaže in skladišča, v gostišče pri mostu bodo speljali tekočo vodo. Za nekatera dela imajo že zbrano gradivo in se že pripravljajo, da lepe zamisli tudi izvedejo.

»Kekec« na odru Delavskega prosvetnega društva Svoboda na Trati nad Škofjo Loko

Na Trati pri Škofji Loki so šele pred tri četrt leta ustanovili društvo »Svoboda«. Kljub kratkemu delovanju je že doseglo lepe in vzpodbudne uspehe. Najprej je začela delovati knjižnica, takoj za njo pa je začela dramska sekcija vaditi kar dve igrji, in sicer Golarjevo »Vdovo Rošinko« in Nušičevo »Sumljivo osebo«. Največji uspeh so dosegli s tretjo igro, in sicer »Kekec«, ki ga je dramatičiral član društva Milan Osovnikar. — Razen igralcev vztrajno vadijo pevci, pa tudi fizikurniki ne zaostajajo.

V Stročji vasi bodo v združenem domu uredili kmetijsko šolo

Ze več ko dve leti je stal Združeni dom v Stročji vasi nedograjen in se je že marsikateri mimoidoči potnik vprašal, kaj neki bo iz tega poslopja. In vendar bo tudi ta zgradba začela kaj kmalu služiti svojemu namenu.

Ze lani je KDZ Stročja vas začela urejati in dograjevati notranje prostore. Pred mesecem pa je dal OLO Ljutomer pobudo, naj bi v Združenem domu bila dvoletna kmetijska šola. Združeni dom bo le tako popolnoma zaseden in izkoriščen, služil pa bo tudi kmetijstvu, saj se bodo v njem šolali le učenci s podeželja za kmetijsko stroko. Šola bo internatskega značaja in bodo imeli učenci v njej hrano in stanovanje.

Posledica potrošniške mrzlice

V začetku meseca marca t. l. so se tudi v Ročinju pri Kanalu širile govornice, da se bo sladkor podražil. Dne 21. marca popoldne je prišel v trgovino kmetijske zadruge v Ročinju nek uslužbenec gospodarskega oddelka okrajnega odbora ter naročil blagajničarki zadrage Mariji Bavdaževi, naj ga poslovovalkinja v zadrugi počaka do večera. Bavdaževa in poslovovalkinja Bojana Suligojeva sta bili prepričani, da bodo zvečer popisali zolovo sladkorja, ker se bo podražil. Da jima nekaj časa ne bi bilo potrebno kupovati dražjega sladkorja, sta sklenili, da bosta štiri vreče sladkorja po 50 kg skrilili. Tako sta 200 kg sladkorja odnesli v bližnje mizarstvo delavnico, kjer ga je mizar Makarovič skril pod deske. Ker se sladkor le ni hotel podražiti, so omenjene vreče ležale kar v delavnici, dokler jih niso našli organi ljudske milice.

Ker sta Suligojeva in Bavdaževa tako zlorabili svoj uradni položaj, sta se morali zagovarjati pred okrajnim sodiščem v Novi Gorici, ki je Suligojevo obsodilo na eno leto, Bavdaževa pa na 10 mesecev zapora, ob pojsojnu za dobo dveh let. H. J.

Skoraj tri leta so počivali

Pretekli teden so se v Skofljici zbrali izvoljeni delegati vaskih odborov na redno leto skupščini Socialistične zveze delovnih ljudi.

Občni zbor je moral grajati malomarno delo odbora v lanskem in v prejšnjih letih, saj so članarino začeli pobirati šele konec lanskega leta in v začetku letošnjega leta in to celo za tri leta nazaj. Zaradi takega dela Fronte in ostalih odborov so mislili, da bi bilo dobro združiti občinska

dobra. Kulise je risal Drago Pečko. Igra pa je bila nekoliko okorna in jezikovno premalo uglasjena. Istega dne sta tudi pevski zbor in salonski orkester »Svoboda« Slovenj Gradec gostovala v St. Ilju pri Misljnuju. V prvem delu programa sta orkester in pevski zbor izvajala pred polno dvorano koncertne komade, v drugem delu pa so poslušalci z zanimanjem sledili dobro pripravljeno sprevojico »Vasovalci«. V nedeljo je bil tudi pokalni koroški turnir, na katerem je sodelovalo 8 moštev iz okraja. V finalne tekme v odbojki so se plasirali: Mežica, Slovenj Gradec, Ravne in Dravograd. Finalne tekme bodo jutri na dan glavnega festivalskega dneva.

V sredo, 10. junija, je bila nogometna tekma med »Svobodo« Slovenj Gradec in »Kladivarjem« Ravne z rezultatom 4:8. V četrtek 11. junija je bil v Telovadnem domu koncert, pri katerem so sodelovali Mladinski pevski zbor gimnazije Slovenj Gradec in salonska orkestra iz Slovenj Gradca in Dravograda. Koncert je bil sijajno izveden, zlasti lepo je občinstvo ocenilo nastop mladinskega pevskega zbora gimnazije pod vodstvom tov. Vaupot

Viktorja. Danes pa bodo Slovenjgradčani lahko občudovali telovadno akademijo, na kateri nastopajo vsa okrajna telovadna društva »Partizan« z najboljšimi telovadnimi sestavi.

Glavni festivalski dan pa bo jutri. Popoldne bo velika povorka po mestu, ki se bo končala pred hišo Mestne občine. Tu bo govoril sekretar Sveta za prosveto LRS Franc Kimovec-Ziga. Popoldne pa bodo tekmovalni nastopi, tekme godb na pihala in pevskih zborov, ki bodo prišli iz raznih krajev okraja. Tako bo VIII. Koroški festival obsejnuemu prebivalstvu naše države z uspešni nastopi dal ne le zabavo, temveč tudi pokazal, kaj zmorejo svobodni ljudje v svobodni državi. -el

OZZ za slovenjgraški okraj je imela lep dobiček

V drugi polovici maja so imeli v Dravogradu občni zbor Okrajne zadruga zveze za okraj Slovenjgradec. Lepa bilanca — saj je imela zveza lani 125 milijonov čistega dobička, tako da pride na posamezno zadrugo 5 milijonov — jim daje dosti volje do dela. Pomnožili in izboljšali so živinorejo. Nabavili so si 16 bikov in 7 uvoženih telic. V sadjarstvu in poljedelstvu so mehanizirali vse vrste obdelovanja, skrbeli so za gozdove, odkupovali pridelke in dali precejšnje vsote v kulturno-prosvetne namene. V septembru nameravajo prirediti kmečki teden, kjer bodo nastopili tudi zadržniki sami z raznimi kulturnimi prireditvami.

Pogovor z dopisniki

Tovarišu prof. P. V. in vsem Ajdovcem sporočamo, da smo se pozanimali na Svetu za prosveto in kulturo, kako bo z njihovo gimnazijo. Dejali so nam, da bo Ajdovščina imela jeseni 6. razred, tako da sedanjim petočlencem ni treba prav nič skrbeti, kam bodo šli jeseni. Postopoma bo gimnazija dobila tudi naslednje razrede, tako da bodo imeli v Ajdovščini kmalu popolno, osemrazredno gimnazijo.

V Ledini bodo zgradili novo šolo

Ledina je prijazna vas na Štajerskem. Oddaljena je dobre pol ure od Sevnice, pomembnega lesnega industrijskega centra v Zasavju. Zadnje čase tamkajšnji prebivalci precej vneto razpravljajo, kako bi čimprej zgradili novo šolsko poslopje. Doslej je bil tu pouk v adaptirani kmečki hiši, ki bo v jeseni spet postala kmečki dom.

Nekateri imajo več ali manj tehtne pomisleke glede gradnje. Nekateri se boje, da se zaradi premajhnega števila otrok ne izplača postaviti šole v Ledini. Drugi so zato, da bi šolo zgradili na Peclju, ki je ob cesti. To pa zaradi lažjega dovoza gradiva in večjega števila šolarjev, ki bi lahko napolnili šolo. Toda dela so tako rekoč že v teku. Mnogi kmetje so obljubili brezplačno pomoč bodisi v delavnih urah, vožnjah, ali pa bodo prispevali gradbeni les. Država je za gradnjo prispevala dva milijona din, kar seveda ne bo dovolj.

Predavanje je poslušalo nad 7500 ljudi

V sezanskem okraju so tudi v letošnjem letu ljudske univerze dosegle lepe uspehe. Sezonska, ki je trajala od novembra lanskega leta, se je sedaj v glavnem zaključila z izjemo v Sežani in sicer po 18 predavanj, v Sežaničah 17, v Tomaju 12, Dolenji vasi 6. Povprečna udeležba na enem predavanju je bila 57 poslušalcev. Najboljše udeležbo so dosegli v Sežani od 120 do 300 ljudi. Razen predavanj ljudskih univerz je bilo v pretekli sezoni čez zimo organiziranih v okraju 13 raznih izobraževalnih in strokovnih tečajev. Najbolj je uspel gospodarski tečaj v Tomaju, kjer so se ženske razen gospodarstva in kuhinjske učile tudi ročnih del, vmes pa so imele zelo zanimiva, poljudnoznanstvena in politična predavanja. Ob zaključku tečaja so tečajnice organizirale razstavo v Tomaju in Sežani. Okrajni odbor ljudske univerze je pred dnevi najboljši predavatelj in organizator večernih tečajev denarno nagradil. V. J.

Na Reki je marsikaj, kar bi bilo treba izboljšati, toda zdi se, da se o tem pogovarjajo le med štirimi očmi. Lani in letos so iz tujine pripeljali na Reko okrog milijon ton pšenice. V večino jugoslovanskih krajev prihaja kruh z Reke. Reka pa prejema v letih, ko ni suše, moko iz naših žitorodnih krajev. Zato je zaradi prevoznih stroškov žito na Reki mnogo dražje, kot v Novem Sadu. Kruh je za 5 din dražji kot v žitorodnih krajih, čeprav sicer pšenico vozimo z Reke v Vojvodino. Rečani žele, da bi se to stanje popravilo. Toda nobena organizacija Socialistične zveze še ni sprožila tega vprašanja. Mnoga podjetja si ustvarjajo na trgu monopolistični položaj in s tem dvigajo cene. Vse izgube in neugodnosti trpijo zato potrošniki. Mnogi reški trgovci ne objavljajo cen v izložbah, ker so previseko. Rečani pa potujejo po državi in vidijo cene drugod ter jih lahko primerjajo.

Nekdo je rekel, da je videl v Beogradu zelje, ki je bilo trikrat cenejše kot na Reki. Reška potrošnika nočejo konkurence. Celo ribe so dražje kot v Zagrebu. Odkar pa je podjetje »Saran« razširilo svoje omrežje prodaje rib iz Zagreba na Reko, so tudi ribe v reškem podjetju »Riba« cenejše.

Kadilci se pritožujejo, da so trafike ob določenem dnevnem času zaprte, dežurnih pa ni. To je posebno neprijetno zaradi turistov in potnikov. Nekateri pritožujejo, naj bi bile prodajalne časnikov, cigaret in poštini vrednotnic odprte ves dan. Toda na ljudskem odboru nočejo o tem nič slišati. »Kaj bo delalo naše pod-

Okrožni zlet SVOBOD v Celju

V Celju bo od 20. do 26. julija okrožni zlet »Svobod«, za katerega je med delavskimi društvi že zdaj veliko zanimanje. Ta zlet bo prikazal dosedanje delo »Svobode«, hkrati pa naj bi zbudil zanimanje delavnega ljudstva za sodelovanje v »Svobodah«.

Za zlet se je že v kratkem času pripravilo nad 10 »Svobod« iz Celja in celjskega okoliškega okraja, povabili pa so k sodelovanju tudi »Svobode« iz sosednih okrajev.

V dneh Zleta bodo v Celju vsak dan kulturne prireditve, kot

so koncerti v parku, predavanja o razvoju delavskih prosvetnih društev »Svobode« o boju za delavske pravice itd. Razen tega bodo v teh dneh medsebojna gostovanja društev »Svobod« iz raznih krajev s pevskimi zbori, godstopi, dramskih in folklornih topi, dramskih in folklornih skupin in podobnih. Glavni dan

so koncerti v parku, predavanja o razvoju delavskih prosvetnih društev »Svobode« o boju za delavske pravice itd. Razen tega bodo v teh dneh medsebojna gostovanja društev »Svobod« iz raznih krajev s pevskimi zbori, godstopi, dramskih in folklornih topi, dramskih in folklornih skupin in podobnih. Glavni dan

Za zlet se je že v kratkem času pripravilo nad 10 »Svobod« iz Celja in celjskega okoliškega okraja, povabili pa so k sodelovanju tudi »Svobode« iz sosednih okrajev.

V dneh Zleta bodo v Celju vsak dan kulturne prireditve, kot

V Zalcu se pripravljajo za kongres hmeljarjev

Občinski ljudski odbor v Zalcu uspešno izvaja 3-letni gospodarski načrt, tako da bo že letos opravil razna dela v vrednosti približno milijonov dinarjev. Zdej urejujejo v Zalcu dolga leta zapušteni trg in ga bodo do mednarodnega Kongresa hmeljarjev asfaltirali, do konca leta pa uredili tudi nasad. Razen tega so do zdaj popravili okoli 16 km občinskih cest, v naslednjih letih pa bodo uredili vse vaške ceste, uredili pokopališče itd. Do Kongresa hmeljarjev bodo asfaltirali tudi 1,5 km ceste, ki veže zvezno cesto z železniško postajo.

Na novo urejenem trgu bo Zveza borcev NOV postavila avgusta tudi spomenik padlim borcem v NOB in žrtvam fašističnega nasilja.

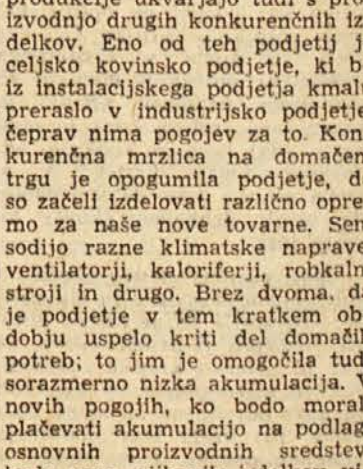
Gospodarski funkcionarji in strokovnjaki v Celju že dalj časa razpravljajo o selitvi Tovarne tehtnic v nekdanjo Tekstilno tovarno na Mariborski cesti in o preusmeritvi proizvodnje v tej tovarni. Za kaj v glavnem gre?

V mestu je dvoje različnih podjetij, kjer se razen osnovne produkcije ukvarjajo tudi s proizvodnjo drugih konkurenčnih izdelkov. Eno od teh podjetij je celjsko kovinsko podjetje, ki bo iz instalacijskega podjetja kmalu preraslo v industrijsko podjetje, čeprav nima pogojev za to. Konkurenčna mrzlica na domačem trgu je opogumila podjetje, da so začeli izdelovati različno opremo za naše nove tovarne. Sem sodijo razne klimatske naprave, ventilatorji, kaloriferji, robalniki, stroji in drugo. Brez dvoma, da je podjetje v tem kratkem obdobju uspelo kriti del domačih potreb; to jim je omogočila tudi sorazmerno nizka akumulacija. V novih pogojih, ko bodo morali plačevati akumulacijo na podlagi osnovnih proizvodnih sredstev, bodo cene njihovih izdelkov visoko poskočile. Takrat pa bo za podjetje konec uspešne konkurence. S koncentracijo proizvodnje teh izdelkov in za to potrebnih proizvodnih sredstev v enem, gospodarsko močnem industrijskem podjetju, bo dosežena velika gospodarska korist.

Gospodarski funkcionarji in strokovnjaki v Celju že dalj časa razpravljajo o selitvi Tovarne tehtnic v nekdanjo Tekstilno tovarno na Mariborski cesti in o preusmeritvi proizvodnje v tej tovarni. Za kaj v glavnem gre?

Tovarna tehtnic pred novimi nalogami

Tudi v Tovarni emajlirane posode izdelujejo razen posode še radiatorje za centralno kurjavo in drugo, kar ne sodi v delovno področje te tovarne. Tovarna tehtnic, ki bo najbrž dobila tudi drugačno ime, bo izdelovala v novih tovarniških prostorih še omenjene izdelke celjskega ko-

Ob Savinji

vinskega podjetja in Tovarne emajlirane posode. V novih pogojih bo Tovarna tehtnic lahko zaposlila nad sto nezaposlenih moških in žensk, kar ni majhno število. Na mestu, kjer zdaj stoji nekdanja Tekstilna tovarna, so vse možnosti za gradnjo novih tovarniških objektov in novih stanovanjskih zgradb za delavce. S tem se Tovarna tehtnic obetajo lepe perspektive razvoja. F. K.

DOPIŠUJTE V »LJUDSKO PRAVICO - BORBO«!

Za bralke še nekaj posebej

Otrok naj se navadi na red

Celo materi, ki ni zaposlena, ni lahko vzdrževati red, če se sama ni že v mladih letih navadila na rednost in če ji pri tem ne pomagajo vsi družinski člani. Zato je treba otroke že v zgodnjih letih navajati na red.

Otroci zelo radi posnemajo odrasle. V družini, o kateri pravijo, da pozna red, se ne smejo slišati takele: »Kje je...«, »Ne morem najti...«, niti posamezni družinski člani ne smejo izgubljati časa za iskanje predmetov.

Otroka navajamo na red že pri dojenju, kohanju, jedi itd. Znanih je več načinov, kako bomo otroku razvili smisel za red, nikakor pa ne smemo tega poskušati s šibo, z vpitjem in ukazovanjem. Otroka je treba učiti iz dneva v dan, toda tako, da tega niti ne opazi in da si ne domišlja, da je nekakšno središče družine. Vsak otrok ima nekaj »svojega«, zato moramo tudi vzgojo temu prilagoditi.

Nekaj primerov: V omari ima vsak član družine svoj prostor-ček. Kdaj pa kdaj pokličem otroke: »Dajmo, otroci, uredimo vsak svoj prostorček v omari! Kdo bo boljše napravil?« Za otroke je to mikavno, ker bodo delali skupaj in se zabavali. Naučila sem jih, kako je treba posebej zlagati hlačke, posebej robce itd. Navzlic opominom pa starejša deklica vedno vse premeče. Nekoč sem v ujeni navzočnosti med »slučajnim« obiskom svoje prijateljice, ki jo imajo otroci zelo radi, odprla omaro.

»Glejte no, glej, kako lep red je v tej omari! Čudno, tule je pa razmetano.« vsprek! je rekla prijateljica.

Mirno sem ji razložila, čigav je ta prostorček, in da vsak odgovarja za red v svojem predalčku.

»Najstarejša je tako neredna?« Pozneje je najstarejša hčerka lepo zložila svoje stvari.

Ko so otroci začeli hoditi v šolo, je dobil vsak svoj prostorček v omari za šolske knjige. Na cesti sem otrokom pogosto kazala primere, kako grdo je, če je kdo nereden. »Poglejte no tistole dekličice z umazanimi čevlji!« Ko smo se vrnili, so si otroci lepo očistili čevlje in govorili: »No, čemo biti takšni, kot je bila ona.«

Mislim, da je popolnoma odveč, če bi tožila o otrocih pred drugim ljudmi. Zdi se mi celo, da otroci sčasoma otepe in da jim je konec koncev vseeno, kaj drugi mislijo o njih. Prav zato jih je bilo hudo sram, če je kdo zvedel za njihovo nerednost. Opozorilo pred drugim ljudmi sem si prihranila kot zadnji, najstrožji ukrep. Naj povem primer:

Hčerka je odšla v šolo, domače obleke pa ni položila na določeno mesto. Pospravila sem jo. Ko je prišla iz šole, sem jo sicer opozorila, vendar se je to kmalu spet zgodilo. Če bi še drugi pospravila obleke, bi se hčerka kar nekako navadila na to, zato sem jo pustila na kavču, čeprav sem pričakovala obisk. Prav takrat pa se je tudi deklica vrnila iz šole. Zardela je, ko je opazila svojo oblečko na kavču, na katerem sta sedeli obiskovalci.

»Vidiš obleke nisi pospravila. Če bi jaz tako delala, to bi gostje gledali. Tvoje obleke pa nisem pospravila. Naj vidiš, kdo ne pozna reda.«

To ji je zadostovalo.

Prav tako, kot se je otrok navadil že v drugem ali tretjem letu življenja, da si umije roke, pred jedjo in preden gre spat, da si umiva zobe, da se redno kopa in si reže nohte, da si sam vsako jutro prezračijo posteljnino, tako morajo biti tudi starši potrpežljivi, vztrajni in dosledni, da otroku vcepijo vse koristne navade. Ko bomo otroka navadili

na red, naj postane popolnoma samostojen, tako da bo pospravil vse svoje reči brez kakšnih opominov in nadzorstva. Meni so pri tem mnogo pomagala tekmovanja z nami in otrok med seboj, ki smo jih starejši podpirali. Na posebnih družinskih razgovorih smo govorili o dogodkih iz vsakdanjega življenja v družini, pogosto smo se tudi igrali, posebno glede reda.

Takšne so moje izkušnje. Če se bodo starši nenehno ukvarjali z otroki, bodo že našli najboljši način za ravnanje z njimi, saj vemo, da za vzgojo otrok ni receptov. Mislil pa, da je mogoče doseči vse brez palice, brez vpitja in dlakocpetva, kar lahko bolj škoduje kot koristi.

R.B.

MLEKO V PRAHU je enakovredno presnemu mleku

Preskrba večjih, pa tudi manjših mest z dobrim kravjim mlekom ni vedno mogoča. Razen tega povzročajo kravje mleko pogosto motnje v prebavi dojenčka, med katerimi je driska najbolj nevarna.

Navadno kravje mleko se zaradi škodljivih kile in bacilov zelo spremeni. Če ga prekuhamo, uničimo samo bacile nalezljivih bolezni, ne preprečimo pa z njim razpada raznih mlečnih sestavin, na katere vplivajo kile, ki so škodljive prebavilom dojenčka in majhnega otroka. Hranilna vred-

nost navadnega kravjega mleka pa je tudi spremenljiva. Krave, katerih mleko pijemo, pogosto niso dobro hranjene, nekateri brezvestni kmetje in mlekarni pa prilivajo mleku vodo. Zato je mleko v prahu velik napredek v prehrani dojenčka in majhnega otroka. To ni umetno mleko, kot mislijo mnogi nepoučeni starši, marveč dobro kravje mleko, iz katerega so v tovarni izločili vodo, tako da so ostale samo koristne sestavine: beljakovine, toščice, mlečni sladkor, rudninske soli in precej vitaminov.

Mleko v prahu ima precej prednosti pred navadnim mlekom. Predvsem je sterilno, se pravi, da ni v njem nobenih bacilov, ki povzročajo nalezljive bolezni. Če ga dobro hranimo in ga ne pokvarimo, ko mu prilivamo vodo, otrok po tem mleku ne bo dobil driske. Druga prednost mleka v prahu je ta, da ima vedno enako hranilno vrednost. Pri navadnem kravjem mleku pa ni tako. Mleko v prahu je vedno enako zaradi tega, ker ga delajo iz najboljšega mleka dobro hranjenih in popolnoma zdravih krav.

Mleko v prahu je torej najboljša hrana za dojenčka. Najprimernejše je tudi za otroke do drugega leta starosti, če mati ne more dobiti dobrega navadnega mleka, posebno poleti. Mleko v prahu pa izgubi vse dobre lastnosti, če ga ne hranimo pravilno. Mlečni prah namreč zelo vpija vlago, takoj ko postane mokro, pa se začne kvartiti, postane kislo, izgubi običajno barvo in je v vodi težko topljivo. Zato ga moramo hraniti v suhem prostoru in dobro zapreti. Pri vsaki uporabi pa ga smemo zajemati iz skatle, kjer ga hranimo, samo s prekuhanim in suho žlico. Mleko v prahu, ki ga kupujemo na kilogram, torej ne v posebnih skatlah, je treba takoj shraniti v steklene kozarce, ki se dobro zapro.

Mleko v prahu je lahko polnomastno, polmastno ali posneto z dodatkom sladkorja ali brez njega. Zelo važno je, kako ga pripravimo. Dve žlici (to je okrog 14 g) mleka v prahu vsujemo v čisto posodico ali v steklenico, prilijemo 100 g prekuhane vode in dobro premešamo, da se ne naredijo kepice. To mleko je enakovredno decilitru svežega kravjega mleka. Polovično mleko dobimo tako, da nalijemo na 14 g mlečnega prahu 200 g prekuhane vode. Ker do dobrega mleka v prahu ne vsebuje dodatnega sladkorja, moramo vodo pred osladitvijo. Na vsakih 100 g vode dodamo polgrubo žlico navadnega sladkorja. Voda naj vze 3-5 minut. Počakati je treba, da se malo ohladi, nato jo zlijemo na mlečni prah in dobro premešamo. *Dr. V. Čupič*

Nekatere imamo prav radi naložena krila. Vendar pa jih je tako težavno negovati. Nedavno pa sem videla krilo, ki je bilo zloženo, komaj za roko širok pramen. Tako krilo je zlasti praktično za potovanje. Ker se ne zmečka. Vsa umetnost krila je v kroju. Krilo je naloženo v tako imenovane sončne žarke in na zgornji gubi pri pasu ima napravljen velike gumbnice, skozi katere potegnemo pas. Če imamo blizu za v krilo, ima krilo zraven daljši pas, da ga lahko zdaj zavežemo v pentljo. Izdelano naj bo iz tenke bombažne ali volnene tkanine. Po vsej dolžini pa se zapenja z gumbi ali stiskalci.

kah - plaščih, škornjih odstranimo z vodo, ki ji na pol litra dodamo 3 žlice kisa.

V gospodinjstvu in kuhinji

Lesene poslužnice okvirje premešamo z gobo, ki smo jo namočili v čistem vinskem kisu, obrisamo s čisto vodo in posušimo na zraku.

Lužne in apnene madeže odstranimo s kisovo vodo.

Da obdrži korenina zelene bel barvo, jo pred kuhanjem 3 ure namakamo v okisani vodi.

Tudi jabolka in bruske, ki jih pripravljamo za kompot, ne bodo porjavlele, če kanimo v vodo malo kisa. *Mila*

Kis v gospodinjstvu

S kisom se zavarujemo proti pikom komarjev, stenic in pajkov. To napravimo tako, da obleko - rjuho navlažimo s kisom. Od pika skelečo kožo pa obložimo z vato, namočeno v kis.

Za prvo pomoč

V primeru slabosti je dobra prva pomoč vdihavanje močnega kisa. Opekline z lupom ali apnom spiramo s kisom, ki lužino nevtralizira. Prav tako pri zastupitvah z luži spiramo usta z okisano vodo. Če pada v oko apno, ga speremo z rahlo okisano vodo ali osladjeno. Kis uporabljamo kot prvo pomoč, ker se moramo pri takih zastupitvah takoj zateči k zdravniku.

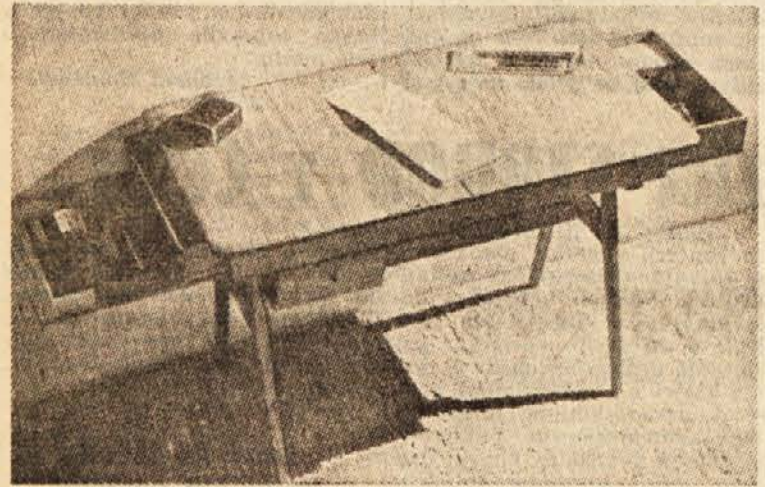
Za vzdrževanje obleke

Da odstranimo lesk na temnih in črnih tkaninah, jih skrajšamo s ščetko, ki smo jo ovlažili z okisano vodo.

Barvane in rožnate obleke speremo nazaj v vodo, ki ji dodamo kis (eno žlico na liter vode). S tem barve zelo osvežimo. Kadar peremo rožnato in zeleno blago, tedaj spiramo v mlečni vodi. Rdečo obleko pa v mrzli.

Blatne madeže na gumijastih oble-

MIZA HIŠNE GOSPODINJE

Brez dvoma, da bodo tudi naši dobri mizarji zmogli to, kar v inozemstvu že nekaj časa poznajo: miza hišne gospodinje, ki jo lahko uporablja za šivanje, toaleta,

pisanje ali kar koli hoče. Oblika mize je preprosta in mizna plošča se da potegniti nekoliko narazen, tako da se pokaže skrbno in pregledno razdeljena notranjščina. Miza ima na vsaki strani tri predale, ki jih lahko, kadar šivamo na balkonu ali vrtu, odnesemo s seboj. Če na primer uporabljate mizo za krojenje oblek, jo lahko raztegnete v dolžino, vmes pa vstavite dodatno ploščo. Da si boste lahko mizo dobro ogledale, vam jo predstavljamo v dveh različnih položajih.

Kamilice za nego

Zdaj cveto kamilice. Dobro bo, če si naredimo majhno zalogo te koristne rastline, ki jo nabereimo in posušimo v senci na prepihu.

Kot čaj uporabljamo kamilice za umivanje zelo nežne, občutljive kože, za izpiranje oči, pri snemanju maske in za razne obkladke. Če se vam zdi, da ste malo prepolni, poskušajte shujšati tako, da popijete vsako jutro na tešče, po kosilu in po večerji skodelico ali dve nesladkoga, mlačnega kamiličnega čaja. To v mnogih primerih pomaga.

Kot tinkturo lahko uporabljamo kamilice v vodi za izpiranje ust ali v vodi, s katero se umivamo, in sicer tako, da dodamo vodo po nekaj kapljic tinkture, ki jo napravimo takole: V steklenici s širokim grlom pomešamo 10 dkg svežih ali 2 dkg suhih kamiličnih cvetov in 1 liter 70-odstotnega alkohola. Steklenica ne sme biti polna, 15 dni naj stoji na topleni prostori, večkrat pa jo moramo pretresti. Nato precedimo tekočino skozi gosto krplico.

Kamilično olje se uporablja za suhe lase in za masazno telesa. Naredimo ga takole: Na sveže kamilice nalijemo močan alkohol, vendar samo toliko, kolikor ga popijejo. Čez uro ali dve dodamo 5 delov dobrega rastlinskega olja (sončničnega ali olivnega, toda brez duha). Mešanico damo v lonec, lonec v posodo z vodo, vse skupaj pa postavimo na rahel ogenj. Čez pol ure precedimo najprej skozi redko, nato skozi gosto krplico.

S tem oljem natremo ozeblino ali masiramo proti revmatizmu.

Kamilice lahko uporabljamo tudi pri umivanju las. Na vsakega pol litra vode vzamemo tri prgišča svežih ali pol prgišča suhih kamiličnih cvetov. Nato jih prekuhamo in odcedimo. Čaju dodamo enako količino močnega alkohola in glede na to, ali so lasje mastni ali suhi, vdi nekaj kapljic ali žliček rosinusa. Dodamo lahko še nekaj kapljic dobrega parfuma.

Za obkladke na oči si napravimo vrečico iz tankega platna in damo vanjo kamilice. Vrečico s kamilicami položimo za pet minut v toplo vodo, nato pa jo uporabimo kot obkladek. *Greta Kofinac*

Napolnjene vrečice

Pet jajc in 25 dkg sladkorja mešamo pol ure, nato dodamo 12 dkg moke in mešamo še pol ure. Na namažen in z moko posipano pekač namažemo testo v ploščice, ki imajo 10 cm premera. Ploščice pečemo v pečici pri srednjem ognju tri pečene odločimo z nožem ter jih takoj zvljemo v vrečice (iskrnicelj). Le-te, ko se ohladi napolnimo s stepeno in osladkano smetano, po vrhu pa natresemo rdeče jabolke. Če želimo, lahko pol vrečice pomočimo s čokoladno glazuro.

Rad bi bil možat

Peljem se v tramvaju. Ne vemo kaj početi, pa opazujemo male potnike - otroke. Oči nas vseh so uprte v šestletnega dečka, ki potuje z materjo in dveletnim bratcem. Otrok je pravo živo srebro. Zdaj je med vrati, zdaj brea, se spakuje, odgovarja, nagaja bratcu. A ni treba mnogo časa, da spoznamo, da otrok drugačen skoraj ne more biti.

Matj ga prvič trdno zgrabi za roko, stisne k sedežu in mu ukaže: »Tu stoj!« To ne zaleže mnogo. Nagajati ji prične znova, za kar je deležen krepke zaušnice. Jok se hitro poleže in na vrsti je nova porednost. Za to ga mati zlasa. Pri vsem tem uporablja nenehno prvoke, trde besede, z rokami prizadeva otroku bolečino za bolečino. In to le v dobrih 5 minutah. Kako je otrok kaznovan sicer, ko ni toliko opazovalec kot zagreši še kaj hujšega, - kdo bi to vedel. Kot se zdi, je kazni tako vajen, da mu prav nič več ne zaleže.

Matj z otrokom ne spregovori nobene dobre besede, ne zna mu zbuditi zanimanja za karkoli, mimo česar se peljemo, ne ravna z njim kot s sebi enakovrednim. Ne zaveda pa se tudi, koliko za greši s tem, da ga tako kara in

kaznuje pričo drugih. Čeprav majhen, ima tudi otrok svoj ponos. Rad bi bil možat, - saj se pelje tudi on z vozovnico, - rad bi z nečim obrnil pozornost sopotnikov nase. Mati pa mu z pmerjanjem in kaznovanjem tepta ponos in jemlje ugled, s kaznovanjem mu vzbuja mržnjo in trmo, ki izbruhne takoj nato v novi nagajivosti.

Morda je eden težko vzgojilivih otrok. Potem bi rabil prav posebno skrbno nego, rabil bi materino roko, ki bi znala tudi božati in odpustiti. Ta mati tega gotovo ne zna. Kakšne preglavice ji bo pač še dejal!

Mnogi vzgojitelji so najbrž prav zaradi tega proti fizičnemu kaznovanju otrok, ker lahko opazujejo, da prav ta ne boljše, ampak kvari otrokov značaj. - Opazujem dveletnega dečka, ki se igra s petletno sestrico. Brez vidnega povoda ji vrže avtomobilček v glavo in hipno zraste na dekličinem čelu precejšnja buška. Ko ga mati kaznuje, se nakremžji, a čim opazi, da je mati odšla, vrže igračo z jezo v vrata.

»Kaj vozijo avtomobili po zraku? Ali misliš, da znajo letati?« poizkusim pomiriti njegovo jezo. Otrokove jeze v hipu ni več, prisrčno se nasmeje in po-

mirjen nadaljuje z igro. - Prikažimo otroku na preprost, nje-mu razumljiv način napačno ravnanje, in če smo to znali prav storiti, bo lepa beseda zalegla več kot težka roka.

Pogoste napade jeze dobijo otroci zlasti, ko je treba prekiniti igro, vrniti izposojene igračke, oditi domov. Temu je največkrat krivo ravnanje vzgojitelja; otroka ne pripravi vnaprej, da bo moral zdaj-zdaj igro sklončiti, iti h kosilu, zapustiti družbo svojih vrstnikov. Odrasli prepogosto v otrokovih igrah ne vidijo zapostavitve, ki je zanje prav tako važna kot za odrasle delo. Vsako takšno grobo poseganje, nenadna prekinitve njihove igre in slično, otroku upravičeno vzbuja mržnjo, upor, - hkrati pa prav zato zasovražijo n. pr. umivanje, ker je po njihovem pojmovanju prav umivanje bilo krivo, da je konec prijetne zabave. Na otrokov značaj bomo blagodejno vplivali torej tudi, če bomo znali v teh drobnih stvarih ravnati tenkočutno, se poizkušali živeti v njihove želje, veselje in zahteve.

Za vse ravnanje pa je seveda treba mnogo potrpljenja, dobre volje in ljubezni. Veder, iskren, nepokvarjen otroški značaj - to pa bo bogato plačilo za našo naporo. *Zg.*

Pestrost naših gredic

POLETNO GNOJENJE OKRASNIH RASTLIN

Uspeh pri vzgoji okrasnih rastlin je v glavnem odvisen od gnojenja in zalivanja. Cvetno gnojnjenje reagirajo na poletno gnojnjenje šele v prihodnjem letu. V prvem letu izgrade na račun gnojenja številne cvetne popke, ki morajo pravilno dozoreti. Pri tem si je treba zapomniti, da dokler rastline bujno rastejo (junija), jih gnojimo z dušičnati gnojili, nato pa s fosforjem in kalijem, ki omogočata tvorbo in zorenje cvetnih popkov. Večina lesnatih cvetnic zaključijo rast pri nas že v avgustu, da jim do zimskega počitka ostane še dovolj časa za tvorbo in dozorev cvetnih in listnih brstov.

Drobni nasveti

V nobeni kuhinji naj bi ne manjkale škarje, močan sukanec, tanka ravnica, bele šivance in naprstniki. Vse to često potrebujemo in akra iščemo po vseh predalih, kje bi jih staknile. Zato imajmo majhno skatlo v kateri imamo spravljene vse te predmete. Debelo gilo s sukanecem bomo uporabljale, kadar bomo polnile teletja jesa. Vrvice, kada: bomo delale štruklje, s škarjami pa mnogo lepše, urežemo drobnjak kakor z nožem. Če bodo škarje velike, bomo lahko z njimi razrezale tudi perutnino. Zapomnimo pa si, da mora skatla v kuhinji biti zmerom na enem mestu.

Če hočemo v vročem letnem obdobju obvarovati maslo pred okvaro, ga mora mo zlasti zaščititi pred svetlobo, zrakov in toploto. Za tako stvar so primeren lončeni lonci, ki jih "sak dan napolnimo z mrzlo vodo in jih držimo n. jemnem. Sonce povzroča hitro ta. razni bakterij, ki povzročajo razpadanje beljakovin in nastajanje maslene kisline, zaradi česar postane maslo žarko. *Zg.*

Ker predvsem želimo pospešiti tvorbo cvetnih brstov, smemo gnojiti z dušikom najdelj do srede junija s fosforjem in kalijem pa do konca avgusta. Majnici rododendrom, snežnim keparam in magnolijam, ki izobiljujejo cvetne popke za prihodnje leto že v juniju, smemo gnojiti z dušičnatimi gnojili kvečjemu do konca maja, medtem ko pozno cvetoče hortenzije lahko gnojimo z dušikom še avgusta. - Kakor smo videli je gnojenje odvisno od časa cvetenja. Najboljše je, ako posamezna umetna gnojila raztopimo v vodi (3-6 g na 1 liter) in s tem zalivamo. Ugodnejše deluje večkratno zalivanje s slabimi raztopinami, kakor enkratno zalivanje z močnimi raztopino hranilnih soli.

Sicer pa v tem času pridno odstranjujemo plevel z gredic, uničujemo škodljivce - zlasti listne uši, sadimo poletne cvetice in okuliramo vrtnice na živo oko. *O. M.*

Telečji brodeto

Na masti prepražimo esekljano čebulo, dodamo sesekljano peteršilja, dobro pest graha, prav toliko narezanega fižola, stročju, na vsake narezanega korenčka in kolerabice ter n. listke narezane teletine. Teletine naj bo približno toliko, koliko je polovica zelenjave. Vse to dušimo tako dolgo da -a zelenjava in meso mehka, naka dodamo žlico paradižniko meze. In zapražimo s moko, vati jed zalijemo s toplima te popopramo. Brodeto nato dobro preve, da dobimo gost, jed serviramo s polento ali krompirjem.

V S E G A P O M A L E M Z A V S E

MALI LEKSIKON

Kako globoka je Donava v Djerdapu?

Kdo je Lenrota primerjal z Vukom Karadžićem?

Katero šestmestno število, pomnoženo s številko od 2 do 7, da rezultat s popolnoma istimi številkami?

Odgovori:

Nashe uredništvo je prejelo več pism, v katerih ljudje zahtevajo podatke o največji globini Donave v Djerdapu, ker so v posameznih publikacijah in učbenikih navedeni različni podatki od 49 do 71 m. Tako je v delu Jovana Cvijića »Djerdapske terase«, objavljenem v »Glasu srpske akademije nauk« l. 1921 na strani 5, navedena največja globina Donave v Velikem Kazanu. Tam naj bi bila Donava globoka 53 m. Iste podatke ima tudi profesor dunajske univerze F. Mahaček. V delu D. Dukića »Nashe reke« znaša globina 54 m. Kaže pa, da je največja globina Donave mnogo večja. Najgloblja Donava ni v Vel. Kazanu, kjer je stisnjena med pečnami in široka samo 160 m, marveč v soteski Gospodjin Vir pri kraju Muncana ob pečini Pjatra Lunga (1011 km od ustja Donave). Po sporočilu strokovne službe jugoslovanskega državnega rečnega brodarstva so na tem kraju ugotovili, da je v velikem kotlu, kjer se je pred prvo svetovno vojno potopila neka avstrijska tovarna ladja, Donava globoka 82 m. Če bi naključno merjenje to ugotovitev potrdilo, bi bila to ena največjih globin na svetu.

Elias Lenrot, ki je živel v začetku 19. stoletja, pomeni za karelofinske narode isto, kar pomeni za nas Vuk Karadžić. Lenrot je svetu odkril lepote karelofinske narodne poezije. Zato ga je veliki nemški znanstvenik Jakob Grimm primerjal s Karadžićem. Zaslouela je zlasti Lenrotova pesnitev narodnih pesmi »Kalevala« prevedena delno tudi pri nas. Ivan Šljaković je napisal celo pesem z naslovnim stihom: »O Lenrote, Vuče-finski«.

Število 142.857, pomnoženo s številki 2, 3, 4, 5 in 6, da števila popolnoma s istimi številkami (seveda v drugačnem vrstnem redu). Pomnoženo z 2 da 285.714, s 3 — 428.571, s štiri — 571.428, s 5 — 714.285, s 6 pa 857.142. Če to število pomnožimo s 7, dobimo zanimiv rezultat 999.999.

Amerika se odmika - Afrika se trga

Kontinenti plavajo - Indija potiska Himalajo kvišku - Afrika razpada

Približno pred sto leti so ljudje prvokrat opazili, da se neki otok ob vzhodni grönlandski obali premika. V 45 letih se je premaknil za 420 m. V naslednjih 37 letih pa še za 1190 m. Ne premika pa se samo ta otok, marveč tudi

toliko je bila namreč Amerika bolj pomaknjena proti vzhodu in torej bliže Evropi.

Tudi velike egiptovske piramide ne stojte več tam, kjer so stale pred tisočletji. Za celih 4000 m so se premaknile proti jugu Mesinska

Afriko. Med Gibraltarskimi pečnami in severnoafriško obalo so bili prej silni morski vrtnici, zdaj pa teče širok morski tok. Afrika se je pomaknila proti jugu.

Teorijo o plavajočih kontinentih je poznal že Francis Bacon pred 350 leti. Obnovil jo je raziskovalec Alfred Wegener, ki je našel tragično smrt na Grönlandiji. Premikanje kontinentov je nazorno prikazal s slikami, ki jih je objavil v začetku našega stoletja. Na prvi vidimo zemljo pred mnogimi milijoni let; vsi kontinenti so zgnateni skupaj. Amerika se tišči Evrope in Afrike, Avstralija in južno polarno področje sta južni del tega orjaškega kontinenta. Na drugi sliki je Amerika že pomaknjena proti zahodu, Afrika proti jugu, Indija pa se odmika proti severu. Sedanji kontinenti so torej samo deli velikega bloka, ki se je razklal in razcepil.

Geologi domnevajo, da sta se pred mnogimi milijoni let dve

velikanski celini, severna in južna, pomaknili proti ekvatorju, kjer sta trčili skupaj, da je nastalo mogočno pogorje. To srednje področje je še zdaj zelo nemirno. Cela mesta narava opustoši. Himalajski gorski orjaki se tresejo in dvignejo v eni noči nad 60 metrov, v Mehiki pa nastajajo novi ognjeniki. Zemlja se še zdavnaj ni umirila. Svetovni zemljevid bo čez deset milijonov let čisto drugačen kot je sedaj. Indija, ki se že dolgo pomika proti severu, se vriva pod azijski kontinent, potiska pred seboj Himalajo in burmansko področje ter dviga Tibet, Afrika pa začenja na svojih robovih razpadati. Madagaskar je že izgubila. Le-ta se pomika proti vzhodu. Arabija se cepi od Afrike in Vzhodnoafriška kotlina dokazuje, da se na tem kraju Afrika trga. Somalija se pomika proti vzhodu, Amerika pa v Pacifik, kjer zadeva na odpor Pacifiške kotline. Zato se na njenem zahodnem robu dvigajo mogočna pogorja.

Pogled na Gibraltar s pristaniščem

celi deli zemlje. Amerika se vsak dan odmaka od Evrope in Afrike za en milimeter ali v tridesetih letih za en meter. Kolumb je torej leta 1942 prevozil 150 metrov manj, kakor ladje naših dni. Za

ožina je bila v starem veku Široka dobra dva kilometra, zdaj pa mora splav z vlakom prevoziti čeznoga 3300 m. Sicilija se torej polagoma odmika od evropske celine. Nekaj podobnega je z

Otoki nastajajo in izginjajo

Na starih zemljevidih je med Afriko in Sicilijo označen kraj, kjer je bil nekoč otok Giulia. Iz morja je molel samo pol leta, potlej pa se je spet pogreznil. Neki italijanski pomorščak je 10. julija 1851 videl, kako se je otok dvignil iz morja. Najprej je zagledal kakih 18 metrov visok vodni steber, potem pa se je prikazal iz vode otok. Ko se je čez teden dni vrnil, je videl, da se iz žrela sredi otočka dviga gost oblak vulkanskega dima. Meseč dni pozneje je bil otoček visok že 60 metrov, njegova obala pa dolga pet kilometrov. Minilo je še mesec dni in na kraju, kjer je stal otoček, je ostalo samo nekaj peska in lave.

Proti koncu minulega stoletja pa je neki pomorščak blizu otočja Tonga v Tihem oceanu zagledal kakih 45 metrov visok otok. O tem je obvestil nekega geografa. Preden pa je ta vest prispela do njega, je otok že izginil. Čez 13 let pa se je znova pojavil.

Na daljavo prižgana atomska energija

Prvokrat v zgodovini jedrske fizike so 22. maja na veliko daljavo prižgali atomsko baterijo. Predsednik angloameriške družbe v Južnoafriški uniji sir Ernest Oppenheim je pritisnil na gumb v novi avtomatski napravi v Daggafonteinu blizu Johannesburga in prižgal novo atomsko baterijo v Harwellu v Angliji. Če čez nekaj minut je dajala baterija dovolj atomske energije, da so lahko poslali signale v Južno Afriko, kjer je začel v naslednjem trenutku obratovati nov velik uranski reaktor. Ta dva edinstvena dogodka v znanstvenem svetu so povezali prek angleških pošt-nih prog.

Modrost v kratkem

Garnirana svinjska glava žal ni mogla govoriti, sicer bi bila rekla: »Tu na mizi sem menda edina glava.«

ČUDNE URE V NARAVI

Ure, o katerih bomo govorili, nimajo z navadnimi urami ničesar opraviti. Gre za čudne, skrivnostne pojave, ki jih vidimo pri ljudeh, živalih in rastlinah in ki nastajajo tako natanko, da jih lahko primerjamo z našimi urami. Komu se še ni zgodilo, da se moral zgodaj zjutraj kam odpeljati ali oditi na delo, pa se je zbudil brez budilke? Preden gre človek spat, si vtisne v glavo misel, da mora zgodaj zjutraj vstati. In to navadno zadostuje, da se natanko ob določeni uri zbudi. Ta »možganska ura« je pri nekaterih ljudeh najmanj tako zanesljiva kakor navadna, če ne še bolj.

Marsikatera mati lahko v najhujši nevihti mirno spi, takoj pa se zbudi, če začne otrok v sosednji sobi jokati. Posebno lepo se pokaže zanesljivost »možganske ure« pri ljudeh nekaterih poklicev. Mlinar ob enakomernem ročnem mlinjskih koles blaženo spi, ko pa se kolo ustavi, postane nemiren. Nekateri ameriški psihiater opozarja zlasti na »možgansko budilko« zdravnikov. Mestni hrup ali rezki signali gasilcev, zdravnikov v spanju ne motijo, takoj pa se zbude, če zapoje telefon. Ameriški znanstvenik, ki se je podrobneje ukvarjal z »možgansko uro«, meni, da povzroča te čudne pojave nenehoma delujoči

celi deli zemlje. Amerika se vsak dan odmaka od Evrope in Afrike za en milimeter ali v tridesetih letih za en meter. Kolumb je torej leta 1942 prevozil 150 metrov manj, kakor ladje naših dni. Za

ožina je bila v starem veku Široka dobra dva kilometra, zdaj pa mora splav z vlakom prevoziti čeznoga 3300 m. Sicilija se torej polagoma odmika od evropske celine. Nekaj podobnega je z

budilni mehanizem spečega človeka. Vse ptice ne vstanejo in ne pojo navsezgodaj. Kakor velik ptičji orkester čakajo, da napoči njihov čas, potlej pa se jamejo po vrsti oglašati. Lovci in prijatelji narave to vedo in ko hodijo na lov, se kaj radi ravnajo po »ptičji uri«. Taščica se oglašja spomladati natanko ob štirih zjutraj in štirideset minut pozneje zakuka v gozdu kukavica. Ko se oglašja ljubka sinica, je ura natanko pet in štirideset minut. Vsak na podeželju ali v predmestju žive človek si lahko tako priskrbi »ptičjo budilko«. Treba je samo nasuti na odprto okno malo piče, pa ga bodo krilati pevci zjutraj zbudili. Sam lahko določi uro, kdaj naj ga ta ali ona ptica zbudi. »Ptičja budilka« pa ima tudi svojo slabo stran, ker prehiteva ali zaostaja, kakor je pač letni čas. Sinčičke se oglašajo v zgodnji pomladni šele ob pol sedmih, jeseni pa v nekoliko pozneje, zmeraj pa v določenih časovnih presledkih zelo natanko. Tudi nočne ptice se oglašajo zmeraj ob določenem času.

Kar velja za človeka in žival, velja tudi za rastline. Nekatere vstajajo zgodaj, druge pa so zaspante. Rastline odpro ali zaprove cvetove ob določenih urah. Človek se lahko ravna tudi po tej pestri, duhteči »naravni uri«. Kar po-

CLOVEK IN ŽIVALI IMAJO »URO« V MOŽGANIH

glejte na primer med kaktėjami dobro znano »kraljico noči«. Njen beli cvet se odpre pred mrakom, proti jutru pa spet zapre in povesti, da se nikoli več ne odpre. Švedski naravoslovec Karl von Linné (1717 do 1778) je na podlagi dolgoletnih opazovanj sestavil »cvetlično uro«. Ze ob treh zjutraj se odpro zaprti, pred sončnim vzhodom proti vzhodu obrnjeni cvetovi travniške kozje brade. Ta rastlina vstaja torej zelo zgodaj. Ob štirih se zbudi otrošnik ali cikorkija in odpre svoje temnomodre, jezikom podobne cvetove. Ob petih »vstane« mlečna škrbinka. Kmalu ji sledita vetrnica in jetrnik. Med šesto in sedmo uro je na vrsti brdovka, ob sedmih pa se »zbudi« beli lokvanj. Ob osmih se pridruži temu pisanemu krogu še kurja češnjica s svojimi oranžnimi cvetovi.

Posebno velik lenuh je regrad, saj se zbudi šele med osmo in deveto uro. Ob tem času gre travniška kozja brada že spet spat. Malo pozneje ji sledi otrošnik, ob eni popoldne pa »gre k počitku« mlečna škrbinka. Beli lokvanj nas s svojo lepoto še dolgo razveseljuje, saj »gre spat« šele ob petih. Pravi ponočnjak pa je med rastlinami lepnica. Vtem ko druge cvetice že zdavnaj »spes«, »zaspi« ta šele ob enajstih ali opolnoči.

PHILIPPS OPPENHEIM ROMAN VELIKA PREVARA

»Pravkar sem se vrnil iz Nemčije, kjer sem se mudil leto dni,« je odgovoril mladi oficir. »Odpoval sem tja brez določenega prepričanja, vrnil pa sem se prepričan, da bomo naj-pozneje čez nekaj let zapleteni v vojno z Nemčijo.«

Worcester je odločno prikimal z glavou.

»Naš mladi prijatelj ima prav,« je rekel. »Ze več mesecev vsak teden trikrat vteparam to v trde glave redkih Angležev, ki izvolijo prihajati na naše sestanke. Parlament in tisk sta me že sita. Strašno je videti, kako težko je pripraviti Angleža tako daleč, da začne razmišljati, dokler dobro zasluži in lagodno živi. Vi ste se šele vrnili iz Afrike, Everard?«

»Da, pred pičlim tednom.«

»Ali ste tam srečavali Nemce? Ali ste prišli kdaj v bližino njihove kolonije?«

»Več let sem bil v stiku z njimi,« je odgovoril Dominey.

»Zelo zanimivo!« je vzkliknil Worcester. »Tedad bi nam lahko pomagali, Everard. Res bi nam lahko pomagali! Povejte mi prosim, ali je res, da imajo Nemci tam tajne agente, ki skušajo zanetiti med Buri nemire in nerede? Ali ni res, da pripravljajo čimprej vojno proti Angliji in da so sklenili nahujskati kolonije proti nam?«

»Zelo mi je žal,« je odgovoril Dominey, »toda v politiko se ne vmešavam. Vsi Nemci, ki sem jih tam srečaval, so se mi zdeli

miločljubni ljudje, in človek ne bi rekel, da je med Buri in komurkoli le najmanjše nezadovoljstvo.«

Worcesterov obraz se je zmračil.

»To me zelo preseneča.«

»Edini ljudje, o katerih se mi je zdelo, da imajo za kaj biti nezadovoljni, je nadaljeval Dominey, »so angleški kolonisti. Slišal sem mnogo čudnih govoric o načinu, kako so ravnali tam z našimi lastnimi ljudmi po vojni.«

»To, kar pripovedujete o Južni Afriki, gospod Dominey,« je pripomnil mladi oficir, »je vsekakor zelo zanimivo, toda jaz sem primoran reči, da to docela nasprotuje vsemu, kar sem sam slišal.«

»Tudi jaz,« mu je ognjevitno pritrdil Worcester.

»Tam sem se mudil zadnjih enajst let,« je nadaljeval Dominey. »In čeprav sem prvi del tega časa preživel v tavanju in lovu, sem pozneje, priznam, vse svoje misli in energijo posvetil

prizadevanju, da bi zaslužil čimveč denarja. Morda je to vzrok, da so moja opazovanja napačna. Zelen bi, dragi Worcester, da bi mi dovolili udeležiti se enega vaših bodočih sestankov in poskusiti, da bi bolje razumel to vprašanje.«

Njegov sorodnik ga je motril nekaj časa skozi naočnike s čudnim pogledom.

»Dragi Everard,« je rekel, »oprostite mi, da vam to povem, toda spremenili ste se bolj kakor sem mislil, da bi se mogli.«

»Everard se je spremenil na več načinov,« je pripomnila njegova žena nekoliko posmehljivo.

Dominey, ki je bil vstal, da bi odšel, se je sklonil nad njeno roko.

»Kaj pa z mojo večerjo?« je vprašala.

»Brž ko se vrnem z Norfolk,« je odgovoril Dominey.

»Kaj se res nameravate odpeljati domov?« je vprašala radovedno.

»Vsekakor!«

V njenih očeh se je spet zganil strah, ki ga je spremljal kratek žarek občudovanja. Dominey je stisnil roko svojemu gostitelju in pokimal z glavo Bertramu. Sluga, ki mu je vojvodinja pozvonila, je stal pri zastoru, pripravljen, da bi ga spremil.

»Upam, da se bova kmalu spet videla,« je rekel Dominey pred odhodom Worcesteru. »Morala bi urediti majhno poslovno zadevo. Najbrž se bo jutri ali pojutrišnjem oglašil pri vas gospod Mangan.«

Worcester je nekoliko zbegano gledal za odhajajočim res čudnim obiskovalcem. Ko so se zastori strnili, se je obrnil k svoji ženi.

Šport in telesna vzgoja

ZENKI MEDNARODNI KOŠARKARSKI TURNIR ZA »POKAL BEOGRADA

Navzlic zmagi naše igralkice niso zadovoljile

Jugoslavija : Švica 56:31 - Belgija : Avstrija 36:27

Skoda, da se je slabo uro pred začetkom tekmovala ušla ploha. Naliv je razmočil igrišče, ki je bilo spolzko. Kljub slabemu vremenu pred začetkom tekmovala se je zbralo na stadionu »Radničkoga« okrog 2000 Beograđanov. Tekmovanje za »pokal Beograda« je letošnji največji ženski košarkarski turnir v Evropi.

NAŠE KOŠARKARICE SO DOBRO IGRALE SAMO V DRUGEM POLČASU

V prvi tekmi na turnirju sta tekmovali ženski ekipi Jugoslavije in Švice. Naša postava: Gec 0, Prelević 5, Baraga 4, Boril 2, Cipruš 6, Krstić 0, Otašević 27, Zoković 9, Horvat 0, Vlačić 0, Kalušević 3 in Popović 0. Za Švico so igrali: Rennevier 6, Clot 6, Tirefoun 4, Mouton 2, Pochon 4, Leimgruber 2, Büchler 1, Loiacono 4, Douce 2, Raissonicot 0, Vapetta 0.

pokazale vseh svojih sposobnosti. Morda je temu krivo mehko in spolzko igrišče. Naša ekipa je igrala predvsem na nagle prodore, to pa je na razmočenem igrišču težko.

DRUGA TEKMA JE BILA LEPSA

Ljubitelje košarke je druga tekma bolj zadovoljila. Avstrijke in Belgijke so pokazale borbena igra. Posebno so presenetile Avstrijke. Poprej so namreč menili vsi strokovnjaki, da bodo imele belgijske igralkice lahko delo, toda napovedi se niso uresničile, zakaj Avstrijke so se nenavadno močno upirale, za kar so jim gledalci pogosto ploskali.

Prvi polčas se je končal z malenkostno razliko (16:14). V drugem polčasu so izkušene belgijske tekmovalke zanesljivo zmagale. Tekma se je končala z rezultatom 36:27 za Belgijo. Gledalci so zadovoljni odhajali s stadiona. Prvo tekmo sta sodila Mevine (Belgija) in Binder (Avstrija), drugo pa naša sodnika Radoković in Gerdov. Turnir se bo nadaljeval nočjo ob 7. Igrale bodo: Avstrija-Svica in Italija-Belgija.

M. Stamenković

STRELJANJE ASD (Ljublj.) : študentska reprez. Zürich 2312:2311

Zürich, 13. jun. - V Zürichu sta tekmovali s švicarske vojaško puško študentska reprezentanca Ljubljane in študentska reprezentanca Zürich. Zmagali so študentje Ljubljane z rezultatom 2312:2311. Kljub temu, da ljubljanski študentje niso bili vajeni švicarske vojaške puške, so dosegli lep in pomemben uspeh.

ODOBJKA

Branik : AOK 3:2

Tekma moških ekip Branika in AOK je bila ena izmed najbolj dramatičnih v zadnjem času. Po zmagi Branika v prvem setu so člani AOK naslednja dva seta zanesljivo odločili v svojo korist, v četrtem setu pa so tako popustili, da so jih Mariborčani povsem pregazili. Najhujša borba je bila v zadnjem setu. Mariborčani so se v zadnjih minutah zagrizli in zasluženo zmagali. Borba je trajala 110 minut. Sodil je Slamina.

Branik (Mrb) : Železničar (Lj.) 3:0 (ženske)

Mount Everest premagan ali ne?

Se vedno se v svetu mnogo govori o britanski odpravi, ki se je povzpela na Mount Everest. Poročila o tem so različna. Nekateri celo dvomijo o uspehu angleške odprave (baje je neki indijski letalec letel nad Mount Everestom in ni opazil nobene zastave). Vsekaror bodo znane podrobnosti o vzponu šele po sestopu odprave. Takrat bomo vedeli ali je Nepalec Tensing, »šerpas« (nosar), vodil odprave res prvi dosegel vrh Mount Everesta, se vrnil in odvedel s seboj Novozelanda Hillaryja.

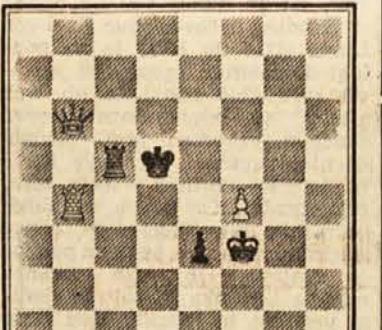

Tolažba

Ko je jugoslovanska reprezentanca septembra 1948. leta v dvokrožnem dvoju na desetih deskih v Spindlerovih Mlinih prepričljivo premagala češkoslovaško reprezentanco s 15:5, so bili predstavniki češkoslovaške šahovske zveze zelo razočarani. Vse dotlej so bili prepričani, da so Čehi v šahu Jugoslovancem najprej tekme za drugo mesto v Evropi ali pa celo boljše. Zelo jih je škalo, ko niso vedeli, kako bi opravičili neuspeh svoje ekipe. Ko je opazovalci velenjoister Kostić dolge obraze češkoslovaških šahovskih organizatorjev, jih je potolažil: »Naravno je, kar se je zgodilo. Kadar pridemo Jugoslovanci na Češko, vedno zmagamo, ko boste pa vi prišli k nam, boste pa izgubili!«

BUENOS AIRES - Zvedelo se je, da bo naslednja šahovska olimpiada, katero organizira Argentina, v Buenos Airesu avgusta ali septembra 1954. leta, in ne marca ali aprila, kot je bilo določeno.

Prinašamo šahovski problem mladega slovenskega komponista Draga Makica iz Ljubljane, katerega je objavila nemška revija »Schach Echo« v svoji zadnji številki.

MAT V DVEH POTEZAH

ROKOMET

ZSD Celje : Slavija 15:8 Svoboda : Sloboda (V) 15:7 (6:2)

Zadnja poročila

V Bukarešti briskirajo jugoslovanske predloge za reorganizacijo Donavske komisije

Bukarešta, 13. jun. (Tanjug). Posebna komisija za ugotovitev donavskih vprašanj je danes končala splošno razpravo in s tem prvi del svojega dela. Predstavniki večine so danes sprejeli tri člene izmed 58, kolikor jih ima jugoslovanski načrt, in še to o povsem tehničnih vprašanjih. Tako kaže, da bo večina v komisiji zavrnila jugoslovanski načrt in da si bo tako zagotovila še nadaljnjo dominacijo v Donavski komisiji.

Jugoslovanska delegacija je bila že na prejšnjem zasedanju proti sestavi posebne komisije, ker je menila, da bo njeno delo izključno formalne narave. Prvi del zasedanja te komisije je potrdil jugoslovansko mnenje. Na štirih sejah so razpravljali o 27 členih jugoslovanskega načrta, ne da bi natančno preučili vse važne določbe, kot so n. pr.: o izvršnem odboru, o volitvah organov, pod katerimi bi socialisti pristali na sodelovanje v vladi: okrepitev socialne politike, omejitve akcije proti komunistom in omejitve Atlantskega pakta na izključno defenzivni instrument.

V Rimu mešetarijo za vlado z močnejšo oslombo v parlamentu

Rim, 13. jun. (Tanjug). Kakor smo poročali, je Saragat večeraj podal ostavko na vodstvo socialdemokratske stranke. Glavni odbor stranke pa danes ostavke ni sprejel. Saragat je poročal na njegovi seji o volitvah in predlagal, naj socialdemokrati zahtevajo udeležbo Nennija v vladi kot pogoj za svoje sodelovanje. Izjavil je, da je De Gasperi napačno računal, če je menil, da se bosta pri volitvah spopadla Nenni in Togliatti. V resnici je Nenni odzvel socialdemokratski stranki pol milijona glasov.

Hkrati je bila tudi seja glavnega odbora Nennijeve socialistične stranke. Nenni je navedel pogoje, pod katerimi bi socialisti pristali na sodelovanje v vladi: okrepitev socialne politike, omejitve akcije proti komunistom in omejitve Atlantskega pakta na izključno defenzivni instrument.

Raab o zahodni pobudi za sklenitev avstrijske državne pogodbe

Dunaj, 13. jun. (AFP). Predsednik avstrijske vlade je danes dejal, da Avstrija podpira najnovejšo note zahodnih sil Sovjetski zvezi za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo. Dejal je, da pobuda zahodnih sil dokazuje, da imajo trden namen končno urediti avstrijsko vprašanje. Glede na to, da je ZSSR dala v zadnjih tednih številne dokazne note Avstriji, da je ta trenutek ugoden za nov poskus, ki si lahko od njega kaj obeta. Avstrijsko stališče je ostalo nespremenjeno: »Pripravljeni smo sprejeti sleherno pogodbo, ki bo znošana v gospodarskem, političnem in moralnem oziru, sleherno pogodbo, ki nam bo zagotovila svobodo. Za tako pogodbo smo pripravljene tudi kaj žrtvovati.«

V Pan Mun Jomu

Kesong, 13. jun. Ze tretji dan zapovrstjo so bile danes v Pan Mun Jomu seje dveh skupin štabnih oficirjev. Ena skupina določa novo demarkacijsko črto, druga pa razpravlja o administrativnih nadrobnostih. Danes so se sporazumeli o 63 členih pogodbe o premirju, ki jih je treba le še dokončno redigirati. Demarkacijsko črto, ki so jo določili novembra 1951, bo treba delno spremeniti. Zadnji kratki sestanki štabnih oficirjev, ki določajo demarkacijsko črto, kažejo, da pogajanja dobro napredujejo. Jutri dopoldne se bodo spet sestali.

Huda nesreča v Pakistanu

Daka (Pakistan), 13. junja (United Press). Nekaj kilometrov od Dake v vzhodnem Pakistanu se je prevrnila minulo noč motorna ladja z 200 potniki. Do polnočnega ura so rešili samo 20 ljudi. Ladja je redno obratovala na reki Sitalakši. Na njej je bilo prostora le za 50 potnikov, to pot pa je bil zaradi sejma onstran reke velik naval.

Današnji športni program

- LJUBLJANA
  - ob 7.30 in 14.00: dresurno jahanje na jahališču kluba za konjski šport Ljubljana-Cesta v Mestni log;
  - ob 9.30: mladinska tekma slovenskega prvenstva Železničar: Rudar. Igrišče Železničarja;
  - ob 9.30: odbojkaška tekma Branik: AOK (ženske); Branik: Železničar (moški). Igrišče pod Čekinovim gradom;
  - ob 10.00: ženska košarkarska derby tekma ASK: Železničar. Igrišče Ljube Serceja v Šiški;
  - ob 10.00: tekma za vstop v slovensko nogometno ligo Sloven: Tabor (Sežana) na igrišču Slovana;
  - ob 10.00: pokalna tekma Odrad B: Krim I na stadionu Odrada;
  - ob 16.30: tekma košarkarske lige Slavija: Branik na igrišču pod Čekinovim gradom;
  - ob 17.00: tekma hrvatsko-slovenske nogometne lige Železničar: Šibenik;
  - ob 18.00: letni nastop TVD Partizana Viš otvorišče novega letnega telovadišča;
- MARIBOR
  - Ob 17.00: nogometna tekma hrvatsko-slovenske lige Branik: Tekstilac;
  - ob 10.30: tekma A-košarkarske lige Železničar (M): Celje.
- CELJE
  - Ob 10.00 in 15.00: republiško prvenstvo mladincev v atletiki na stadionu Borisa Kidriča.
- TRBOVLJE
  - Ob 17.00: tekma hrvatsko-slovenske lige Rudar: Metalac (Zagreb).
- KRANJ
  - Ob 17.00: tekma košarkarske C-lige Kranj: Domžale.

Prvenstvo v dresurnem jahanju Namesto republiškega prvenstva samo klubski prirediteli

Ljubljana, 13. jun. - Danes popoldne se je v Trnovem na jahališču kluba za konjski šport »Ljubljana« pričelo klubsko prvenstvo v dresurnem jahanju Slavnostno urejeno jahališče, veliko zanimanje ljubiteljev tega športa in vnaša tekmovalcev, da pokažejo res najboljšo, je nudila prav razveseljivo sliko, ki pa lo ratemni dejstvo, da se je prijavil za lo tekmovalje samo en klub.

Prvi dan je bilo jahanje v skupini 13 konj na povelje. Jahanji so pokazali vse elemente, ki jih skupina takih jahačev lahko izvaja v prav zadovoljivi izvedbi. Ker je za tekmovalje v dresuri predpisano tudi skakanje čez zapreke, so vsi, ki bodo nastopili jutri, opravili že danes obvezne skoke, štirje jahači so že odhajali svojo nalogo v kategoriji »P«. Jutri se tekmovalje nadaljuje z jahanjem kategorije »P«. Nekaj jahačev bo izvajalo dodatne naloge izven kategorije.

Drama-Opera : novinarji 4:2 (2:0)

Maribor, 13. junija Okrog tri tisoč gledalcev je danes izredno zadovoljno zapuščalo stadion Branika, kjer so imeli priliko gledati zanimivo nogometno tekmo Drama-Opera: novinarji, ki se je končala z rezultatom 4:2.

KRATKE VESTI

V Stockholmu je švedska nogometna reprezentanca premagala Francijo z minimalnim rezultatom 1:0 (0:0).

Dosedanji rezultati četrtfinala tekmovalja za Dawisov pokal: Italija: Švedska 2:0, Francija: Nemčija 1:1, Belgija: Anglija 2:0, Danska: Finska 2:0.

Za svetovno prvenstvo v sabljanju, ki bo v Bruxellesu od 15. do 28. julija, je prijavljenih že 18 držav. Tega prvenstva se bodo udeležili tudi naši sabljači.

RIM - Brazilsko moštvo »Juventus«, ki bo gostovalo prihodnje dni v Beogradu, je premagalo italijansko moštvo Roma z 2:1 (0:1).

ZAGREB - Pred dnevi se je mudil v Zagrebu italijanski košarar Luigi Malabroca, ki je izjavil, da bo svetovno znani košarar Fausto Coppi brkone gostoval v naši državi. Če bo ta svetovni košarski mojster res gostoval v naši državi, bo to športna senzacija prve vrste.

pevski zbori zapeli ob spremiljavi glase Gotovočev »Himno svobode« in Gunduličeve »Dubravke«.

Slavnost se je nadaljevala v atriju knežnega dvorca. Kmetje iz dubrovaške okolice so plesali stara narodna kola. V atriju palače Ponze je igral mestni orkester skladbe štirih dubrovaških skladateljev Luke in Antona Sorkočevića ki so jih nedavno našli. Na akademiji so igrali recitrali odlomke iz lirike starih dubrovaških pesnikov. Današnja slavnost so zaključili v Gotovočevu sinfonijo »Kolo«.

Jutri bo imelo dubrovaško narodno gledališče slavnostno predstavo. V nadaljevanju trimesečnega festivala bodo sodelovali zagrebška filharmonija, hrvaški in makedonski ansambel narodnih plesov ter znani beograjski in zagrebški igralci.

Dubrovaške poletne igre bo obogatil tudi športni program. Nogometni klub »Dubrovnik« se pogaja z zagrebškim »Dinamom«, s »Crveno zvezdo«, »Sarajevom«, »Lokomotivo« in »Spartakom« za nogometni turnir v Dubrovniku. Pokal bo dal klub »Dubrovnik«, gostovanje bi trajalo 15 dni moštva pa bi igrala vsako z vsakim po eno tekmo. Tudi plavalni klub »Junge« pripravlja 30-letnico obstoja. Razen tega bosta verjetno gostovala tudi namiznoteniška igralca Harangoze in Dolinar.

Viški Partizan ima svoje letno telovadišče

na katerem bo danes letni javni nastop

Po dolgotrajnem delu bodo danes, v sredo, člani telesnovzgojnega društva »Partizan« na Viču odprli svoje letno telovadišče. Ob tej priložnosti bodo pokazali samo to, kar so zmogle njihove delavne roke s pomočjo Zveze »Partizan«, ampak tudi to, kako so v svoje delo zajeli velik krog športnikov od malih cecibančkov do članov in članic. Vsi bodo ob jutrišnjem letnem javnem nastopu pokazali svoje sposobnosti in skrb za utrjevanje zdravega človeka.

za vaje na orodju, met krogle in diska, za skoke vseh vrst, steza za tekače, prostor za parterne igre in podobno. Zgradili so tudi balinišče po olimpijskih predpisih, potrebne prehe, prostor za sončenje in okusno urejeno tribuno s 350 sedeži. K. M.

Začetek Dubrovaških poletnih iger

Dubrovnik, 12. junija - Nočjo so se začele v Dubrovniku ob udeležbi množice mešanov dubrovaške poletne izre. Trobentaš, oblečeni v starinske noše, so napovedali začetek slavnosti. Na orlandovem stebri je palopala tradicionalna dubrovaška zastava. Na to so vsi dubrovniški

NAROČNIKE V TRBOVLJAH

obveščamo, da jim bomo s 15. junijem pričeli dostavljati časopis na dom po raznašalcih.

PODRUŽNICA »LJUDSKE PRAVICE-BORBE« TRBOVLJE

Kupimo ekscentrično stiskalnico za 15 do 20 ton

Ponudbe poslati na Tvornico ugljenografitnih proizvoda Zagreb, Bleiweisova ulica 24.

PRODAMO KAMION (2 toni)

znamke »Moris« - v brezhibnem stanju

Cena po dogovoru.

Kamion je v obratu v Draškovičevi ulici 26, dvorišče.

POLET, Zagreb, Račkoga 11

1202

MESTNA SLAŠČICARNA SPLIT

potrebuje **MEHANIKA**

za vzdrževanje frižiderja in ostala manjša popravila v obratu za poletno sezono ali za stalno. - Za samskega je stanovanje zagotovljeno. - Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe pošljite na: **Gradska slastičarna Split, Narodni trg 30/III.**

„STANDARD“

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE **FOLMIN**

Izvršuje vsa dela visokih in nizkih gradenj kvalitetno in solidno - Razpolagamo z lastnim avtoparkom in pomožnimi obrati - Za naročila se priporočamo!

DANES IN JUTRI

FIZIKALNI INSTITUTE MEDICINSKE VISOKOŠOLE V LJUBLJANI

Sprejme v službo s 1. julijem t. l. v svojstvu laboranta, radiotehnikarja, absolventa Tehnične srednje šole. Za mesto naj zaprosijo le reflektanti, ki so opravili vojaško obveznost. Prošnje z življenjepisom in opisom dosedanjega udejstvovanja je poslati osebnemu oddelku Medicinske visoke šole v Ljubljani, Zaloška c. 2.

OPOZORILO

vsem članom Mestne ljudske knjižnice v Celju.

Mestna ljudska knjižnica v Celju v ljubeznivo obveščala svoje čitalce, da bo v letnem času, t. j. od 15. junija do 15. septembra t. l., knjižnica in čitalnica odprta: v torek, četrtek in soboto od 8. do 14. ure; v ponedeljek, sredo in petek od 8. do 11. ure in od 17. do 20. ure.

INDUSTRIJA PLATNIH IZDELKOV

Jarše, p. Domžale

razpisuje sledeča službena mesta:

1. mesto knjigovodje za obratno knjigovodstvo - lahko začelnik s potrebnimi šolskimi izobrazbo.
2. mesto administratorja v tajništvu z znanjem stroještva, stenografije in vsaj enega tujega jezika.
3. mesto mojstra v oplenilnici - absolvent tekstilne šole - barvarsko aparaterske stroje, ki ima veselje do barvanja.
4. mesto risarja - kolorista za tiskarski obrat.
5. mesto šoferja kategorije B, ki mora biti trezen in zanesljiv.

Reflektanti s potrebno izobrazbo in znanjem naj pošljejo svoje ponudbe na zgornji naslov do 30. junija 1953. Plača po tarifnem pravilniku.

DRUŠTVENE OBJAVE

Društvo visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev vabi svoje člane na zanimivo predavanje prof. dr. Norma Sheppard z univerze v Cambridgeu o »Studiju in znanstvenem delu v Veliki Britaniji«. Predavanje bo v ponedeljek, 15. junija ob 17.30 v fizikalni dvorani Univerze, Trg revolucije 11/1.

GLEDALIŠČA

DRAMA

Nedelja, 14. junija: Zaprt. (Tehnična vaja za dramo »Človek je dober«.)

Ponedeljek, 15. junija: Zaprt. (I. generala)

Torek, 16. junija: Zaprt. (II. generala)

Sreda, 17. junija ob 20: Kulundžič: »Človek je dober«. Krstna predstava - premiera. Izven. (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan)

Četrtek, 18. junija ob 20: Kulundžič: »Človek je dober«. Abonma red G. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Bert Sotlar)

Petek, 19. junija ob 20: Kulundžič: »Človek je dober«. Abonma red D. (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan)

Sobota, 20. junija ob 20: Kulundžič: »Človek je dober«. Abonma red H. (Slavenka - Vida Juvanova, Sonderführer - Bert Sotlar)

Nedelja, 21. junija ob 20: Kulundžič: »Človek je dober«. Izven in za podelje. (Slavenka - Sava Severjeva, Sonderführer - Slavko Jan)

Krstna predstava Kulundžičeve drame »Človek je dober« v režiji prof. Slavka Jana bo v sredo, 17. junija v ljubljanski Drami. Inscenator ing. V. Molka. Nastopijo: Sava Severjeva (Vida Juvanova), E. Kraljeva, D. Počkajeva, S. Sever, S. Jan (B. Sotlar), I. Jerman, M. Bajec, D. Blenc, B. Kralj, J. Zupan in L. Rozman. Krstni predstavi bo prisostvoval tudi avtor.

OPERA

Nedelja, 14. junija ob 20: Delibes-Mliakar: Coppelia, balet. Izven in za podelje.

Ponedeljek, 15. junija: Zaprt.

Torek, 16. junija ob 20: Foerster: Gorenjski slavček. Abonma red E. Sreda, 17. junija ob 20: Puccini: Madame Butterfly. Abonma red F. Četrtek, 18. junija ob 20: Foerster: Gorenjski slavček. Abonma red B. Petek, 19. junija ob 15.30: Verdi: Rigoletto. Abonma red Petek (popoldanski).

Sobota, 20. junija ob 20: Foerster: Gorenjski slavček. Abonma red C.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Nedelja, 14. junija ob 16 in 20.30: C. A. Puget, Srečni dnevi. Gostovanje v Trstu.

Torek, 16. junija ob 20: Aristofanes: Lisistrata. Izven.

Sreda, 17. junija ob 20: T. Williams, Steklina menažerija. Izven. Zadnjič v tej sezoni.

Četrtek, 18. junija ob 20: Aristofanes: Lisistrata. Izven.

Petek, 19. junija ob 20: Aristofanes: Lisistrata. Izven. Zadnjič v tej sezoni.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete

Levstikov trg (Sentjakovski)

Nedelja, 14. junija ob 11: Malk: Zogica Marogica.

SENTJAKOVSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 13. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Premiera. Red premierski.

Nedelja, 14. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Sreda, 17. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Četrtek, 18. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Vstopnice so v prodaji od 10. do 12. ure ter eno uro pred predstavo, za sredo in četrtek je predprodaja od torka dalje pri blagajni v Mestnem domu.

SENTJAKOVSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom

Sobota, 13. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Premiera. Red premierski.

Nedelja, 14. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Sreda, 17. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Četrtek, 18. junija ob 20: Nestroy-Likar: Ah ta šmentana ljubezen. Izven.

Vstopnice so v prodaji od 10. do 12. ure ter eno uro pred predstavo, za sredo in četrtek je predprodaja od torka dalje pri blagajni v Mestnem domu.

RADIO

Dnevni spored za nedeljo, 14. junija:

6.00-8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! - vmes ob 6.10-6.20 Jutrnanja telovadba - 6.30-7.00 Med glasbo navesti kmetovalcem - 7.00-7.15 Napoved časa, poročila, vremenska napoved, pregled tiska in objava dnevnega sporeda - 7.15-7.25 Radijske reklame - 8.00 O sportu in športnikih - Ljudskošolski učitelji na tečaju za telesno vzgojo - 8.15 Zbori in solisti pojo slovenske narodne pesmi za veselo nedeljsko popoldne - 9.00 Po naši lepi deželi - Zvone Kržišnik: Povest o Trenti - 10.00 Prenos svečanosti ob 10-letnici osvoboditve Istre iz Pazina - 12.00 Orkestralna glasba - 12.30 Napoved časa, poročila, pregled dnevnega sporeda in objave - 12.45 Mali zabavni orkestri vam »grajo« - 13.00 Za naše kmetovalce - Ing. J. Rehar: Pomoc! Šebellim družinam pri poletnih obolenjih - 13.10 Zeleli ste - poslušajte! - vmes ob 15.00 do 15.10 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 15.45 Radijska igra - Benjamin Apple: Ranien, a ne str! - ponovitev - 16.30 Za prijetno nedeljsko popoldne - sodeluje trio Dorko Skoberne - 17.30 Med Belokranjci in Zumberčani (Danilo Bučar: Belokranjske pisane in preredba žumberških narodnih pesmi za moški zbor) - 18.30 Radijska reportaža - Jaka Slokan: Za viničarje in kočarje gre - 18.45 Zabavna glasba - vmes ob 19.00-19.10 Radijske reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Francesco Cilea: Adriana Lecouvreur. Petek, 15. junija: 14.30 Obzornik - Dušan Moravec: »Povolni gledališki repertoar v Ljubljani« - 14.40 Trubadur Rudi Schuricke poje svoje najljubše pesmi - 18.15 Promenadni koncert priljubljenih melodij - 21.00 Slušna igra: Maurice Baring »Daphne Adegne« - 22.00 Prosim Vas za ples.

Sobota, 20. junija: 14.30 Zena in dom - 17.30 V svet operete - 21.00 Z mikrofonom oo Primorski - 22.00 Vesela sobota v zabavi in plesu. Laha glasba in objave vsak dan ob 13.45.

Poročila ob delavnikih: ob 5.30 7.00, 13.30 19.00 in 23.30.

Ob nedeljah: ob 8.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

RADIO KOPER

Nedelja, 14. junija: 8.30 Za naše kmetovalce - 9.00 Mladinska oddaja Gojenci glasbene šole iz Kopra pred mikrofonom - pogovor s pionirji - 10.00 Simfonični koncert - 13.45 Glasba po željah - 15.00 Z mikrofonom oo Primorski - 18.30 »Zdaj zaori pesem o svobodi« - pojo zbori iz Primorskega in Trzakega.

Ponedeljek, 15. junija: 14.30 Iz filmskega platna - 14.40 Izbralj smo za vas operne arije - 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji - 18.15 To so bili časi! Glasbeni spomini v plesnem ritmu.

Torek, 16. junija: 14.30 Kulturni razgledi - 14.40 »Oj te milinar« in druge pesmi poje Slovenski oktet - 17.30 Melodije iz filmov, ki so vam ostali v spominu - 18.15 Vesele minute židane volje - 20.00 G. Puccini: »Turandot« - I. in II. dejanje.

Sreda, 17. junija: 14.30 Partizanski dnevnik - 14.40 »Kmetič na svetu veselo živi« in druge nam pojeta Režika in Sonja ob spremljavi vaškega kvinteta - 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji - 18.15 Koncerti violinista S. Zalokarja in pianistke D. Bratuž - 20.00 G. Puccini »Turandot«.

RADIO KOPER

Nedelja, 14. junija: 8.30 Za naše kmetovalce - 9.00 Mladinska oddaja Gojenci glasbene šole iz Kopra pred mikrofonom - pogovor s pionirji - 10.00 Simfonični koncert - 13.45 Glasba po željah - 15.00 Z mikrofonom oo Primorski - 18.30 »Zdaj zaori pesem o svobodi« - pojo zbori iz Primorskega in Trzakega.

Ponedeljek, 15. junija: 14.30 Iz filmskega platna - 14.40 Izbralj smo za vas operne arije - 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji - 18.15 To so bili časi! Glasbeni spomini v plesnem ritmu.

Torek, 16. junija: 14.30 Kulturni razgledi - 14.40 »Oj te milinar« in druge pesmi poje Slovenski oktet - 17.30 Melodije iz filmov, ki so vam ostali v spominu - 18.15 Vesele minute židane volje - 20.00 G. Puccini: »Turandot« - I. in II. dejanje.

Sreda, 17. junija: 14.30 Partizanski dnevnik - 14.40 »Kmetič na svetu veselo živi« in druge nam pojeta Režika in Sonja ob spremljavi vaškega kvinteta - 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji - 18.15 Koncerti violinista S. Zalokarja in pianistke D. Bratuž - 20.00 G. Puccini »Turandot«.

TRGOVSKO PO DJETJE

Preprod

NUDI VSEM CENJE-NIM ODJEMALCEM VSE PREHRAMBNE NE ARTIKLE PO NAJBOLJŠIH NA-KUPNIH POGOJIH

PORTOROZ

III dejanje - 21.00 S knjižne police

Četrtek, 18. junija: 14.30 Po svetu naokrog - 14.40 »Kje so tiste steeze« in druge koroške narodne poleta D. Filipič in G. Ložar - 17.30 Pojo slavni operni pevci - 18.15 Koncert popularne simfonične glasbe.

Petek, 19. junija: 14.30 Obzornik - Dušan Moravec: »Povolni gledališki repertoar v Ljubljani« - 14.40 Trubadur Rudi Schuricke poje svoje najljubše pesmi - 18.15 Promenadni koncert priljubljenih melodij - 21.00 Slušna igra: Maurice Baring »Daphne Adegne« - 22.00 Prosim Vas za ples.

Sobota, 20. junija: 14.30 Zena in dom - 17.30 V svet operete - 21.00 Z mikrofonom oo Primorski - 22.00 Vesela sobota v zabavi in plesu. Laha glasba in objave vsak dan ob 13.45.

Poročila ob delavnikih: ob 5.30 7.00, 13.30 19.00 in 23.30.

Ob nedeljah: ob 8.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA

14. junija: Lekarna »Tabor«, Trg Rdeče armade.

KINO

PARTIZAN: Francoski film »Ustreljen ob zori«.

UDARNIK: Ameriški film »Veliki Caruso«.

DOBREZJE: Avstrijski film »Nesmrtni valček«.

STUDENCI: Angleški film »Bagdadski tatli«.

GLEDALIŠČE

Nedelja, 14. junija ob 20: D. Zajec, »Nikola Subic Zrinjski«. Izven. - Gostuje prvak reške opere Milan Pihler.

RADIO MARIBOR

6.00-12.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 12.00-12.30 Oddaja v madžarščini - 12.30-23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

NEDELJSKA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA V CELJU

Nedelja, 14. junija: Dr. Jože Fišer, Kržišnikova 2.

KINO

KINO »UNION«: Amer. barvni film »Konec sveta«. Teknik: Pot k miru. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10. matineja istega filma.

KINO »KOMUNA«: Amer. film »Odoletitev pred zoro«. Teknik: Filmske novice št. 23. Predstave ob 16, 18, 30 in 21. - Ob 10. uri matineja istega filma.

KINO »SLOGA«: Ital. film »Jutri bo prepozno«. Teknik: Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10. uri matineja istega filma. - Predprodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 9. do 11. ure ter od 15 ure dalje.

KINO »SOCA«: Ameriški barvni film »Škotska kri«. Teknik: Filmske novice št. 21. Predstave ob 18, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 8. do 11. ure ter od 15. ure dalje.

LETNI KINO »TIVOLI«: Amer. film »Fant s trobent«. Teknik: Predstava ob 20.30.

LETNI KINO »BEZIGRAD«: Ameriški film »Konec sveta«. Teknik: Predstava ob 20.30. - Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave.

KINO »TRIGLAV«: Amer. film »Intermezzo«. Teknik: Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 9. do 11. ure ter od 15. ure dalje.

KINO »SIŠKA«: Amer. film »Rapsodija otočnosti«. Brez tehnika. Predstave ob 15.30 18 in 20.30. Prodaja vstopnic od 9. do 11. ure in od 14. ure dalje.

CELJE »UNION«: Francoski film »Pariz pojes«.

CELJE »DOM«: Ameriški film »Zmaga nad temo«.

BLED: Ameriški barvni film »Trile kavalirje«.

KAMNIK: Ameriški film »Prostor na soncu«.

ZADOBROVA: Francoski film »Parniška kartuzija«.

VEVČE: Ameriški barvni film »iz tisoč in ene noči«.

KOROŠKA BELA: Ameriški film »Glas v viharju«.

DOMŽALE: Ameriški barvni film »Knjiga o džungli«.

RADOVLJICA: Angleški film »Mandy«.

DROBNI OGLASI

POSTREZNICO, ki bi pomagala nekaj ur dopoldne pri gospodinjstkih delih, sprejemmo. Vprašati popoldne od 14 do 16. Naslov v ogl. odd. »Ljudske pravice« - Borbe.

STRUŽNICO za železo, 800 do 1000 mm kupim, Poundbe pod »Kovinska« na upravo »Ljudske pravice« - Borbe.

KAMION »SKODA« 7-tonski Diesel s tremi diferenciali, novimi gumami in rezervnimi deli ugodno proda Avto servisna stanica, Beograd, Kosmajška 15 telefon 24-118.

POLTOVORNI AVTO 0.5 tone nosilnosti znamke »Praga«, popolnoma sposoben za vožnjo, napredaj po ugodni ceni. Plačljivo po virmanu »Gostinstvo Pojice, Ljubljana, Polje št. 94«.

Vremenska napoved

Vremensko poročilo hidrometeorološke službe LRS

Stanje dne 13. junija ob 7. uri: Področje nizkega zrčnega pritiska nad Srednjo Evropo še nadalje povzroča slabo vreme z manjšimi padavinami tudi pri nas.

Danes je v Sloveniji pretežno oblačno vreme s krativnimi padavinami. Najnižja nočna temperatura je bila 10°C v Planici.

V Ljubljani je značaj dnevne zjutraj ob 7 uri zračni pritisk 732,4 mm, temperatura zraka 15,6°C, večeraj maksimalna 24,5°C, relativna vlaga 95%, nebo popolnoma oblačno, vidljivost 1200 metrov.

Napoved za nedeljo, dne 14. junija: Menjajoče oblačno vreme z manjšimi krajevnimi padavinami. Temperatura ponoči do 12°C, čez dan do 23°C.

NESREČA V KUHINJI

V kuhinji je padel 50 letni delavec Andrej Stempihar. Pred škofijo 19. Pri tem je udaril v ploščo, medilnika in si pretresel možgane. Ima tudi hudo rano na glavi.

Nesreča ne počiva

KARAMBOL AVTOMOBILOV

V petek ob pol 12. dopoldne sta trčila na križišču Vodovodne ceste in Samove ulice osebni avto znamke Buick Eight št. 5 683 in vojaški tovorni avto št. 3238. Pri karambolu je bil šofer osebnega avtomobila Avgust Coka poškodovan na glavi in na desnih roki in so ga morali takoj odpeljati v bolnišnico. Poškodovano je tudi vozilo, dočim se vojaškemu kamionu in šoferju ni nič zgodilo.

Osem ur po tem dogodku, okrog 19.30 zvečer pa je prišel prav na istem mestu pod kolosa po Vodovodni cesti drvečega avtomobila po Samovi ulici prihajajoč kolesar mlajših let. K sreči je pri trčenju prišlo le do neznatne materialne poškodbe obeh vozil, kolesar pa bo moral imeti nekaj tednov roko v mavcu.

Ti dve nesreči, ki nista edini na tem mestu, opozarjata voznike in pešce na skrajno previdnost. Morda bi bilo umestno odstraniti del ograje pri bližnji tovarni dekorativnih tkanin (prej Eifer) in znižati na drugi strani ceste stoječo živo ograjo, s čimer bi se pregledejo vsakogar znatno izboljšala. Predmetna idila naj se torej umakne varnosti prometa. J. V.

S CESNJE JE PADEL

Enajstletni sin vrtnarja Lado Hec, Zaboršt 18, je pri nabiranju češnje padel z drevesa in si poškodoval desno nogo.

Dvletni sin železničarja Ljubo Kozlep, Plešivca 72, je padel z materinega naročja in si zlomil levo roko v komolcu.

Tesar Ostoja Matič, Zelena Jama 4, si je na cirkularni hudo poškodoval prste desne roke.

Avto je podrl študenta Igorja Magerja, Hrenova 17 in mu na srečo poškodoval le desno roko.

Kmet Franc Kos, Gradšče 14, je padel z lestve. Poškodoval si je glavo in pretresel možgane.

Na Celovški cesti je podrl kolesar upokojenca Jakoba Kajžerja iz Krokove ulice 17. Ponesrečenec ima pretrse možganov in številne rane po telesu.

CESTNI VALJAR SE JE PREVRNIL

Pred dnevi se je v Medvodah prevrnil cestni valjar. Zakotalil se je štiri metre pod cesto in pri tem podrl več metrov betonske ograje. Nesrečo je zakrivil voznik, ker ni bil večje upravljanja valjarja.

AVTO V KOLESARJA

Delavko Pavlo Per, Mičinskega 5, je na tromostovju podrl avto, ko se je peljala s kolesom. Ima zlomljeno hrbtnico.

HUD KARAMBOL

Predvečerašnjim se je zaletel na cesti proti Ribnici na Pohorju tovorni avto lasti rudnika Mežica, katorrega je vozil Jože Rajmut, osebni avto lasti HC Vuzenica Udarec je bil tako močan, da je bil sprejden del osebnega avtomobila popolnoma razbit. Škode na osebnem avtomobilu je okrog 600.000 din.

NATEČAJ

Zavod za šolsko opremo v Zagrebu razpisuje natečaj za pedagoga z referatom: proučevanje učil;

Inženirja arhitekta ali zdravnika z referatom: proučevanje šolskih zgradb in opreme;

Inženirja ali tehnika z dolgotrajno prakso za konstrukcijo in izdelavo prototipov pohištva, učil in vzgojnih pripomočkov.

Kandidati morajo imeti pozoje za sprejem v državno službo in najmanj 10 let prakse. Plača po letih službe in strokovni usposobljenosti po uredbi o plačah uslužbenecov pri državnih organih.

Prijave s kratkim življenjepisom in opisom dosedanjega dela, kakor tudi eventualnih del se sprejemajo do 25. junija 1953.

Izbiro kandidatov bo opravil Strokovni svet zavoda.

Podrobnejše informacije lahko dobite v sekretariatu zavoda v Zagrebu, Trg Jože Vlahovića št. 6, tel. 38-363. 1201

RAZNAŠALCE

za dostavo časopisa naročnikom na dom išče podružnica »Ljudske pravice-Borbe« Kranj, Titov trg 22

Obveščamo,

da sprejemajo naše podružnice vsa naročila za »Ljudsko pravico-Borbo« spremembe naslovov odpovedi, vse vrste oglasov, tako male oglase, objave, notice, osmrtnice, reklamne oglase in sicer:

v Mariboru, Ulica heroja Tomšiča 5,
v Celju, Titov trg 3,
v Kranju, Titov trg 22,
na Jesenicah, Titov dom.

Uprava »Ljudske pravice Borbe«, Ljubljana

»ISKRA«

TOVARNA ZA ELEKTROTEHNIKO IN FINO MEHANIKO

KRANJ

Svojim odjemalcem nudi:

AVTOMATSKE TELEFONSKE CENTRALE

I/10 za avtomatski hišni in polavtomatski poštni promet, vse stranske avtomatske centrale do 1000 priključkov; relejske, z iskalci pozivov ali s predizbiralniki ter vse javne avtomatske centrale po dogovoru

TELEFONSKE APARATE

avtomatske namizne, CB namizne, induktorske namizne, poljske prenosne ter vse rezervne dele

TONSKE KINOAPARATURE

za normalni trak 35 mm in ozki trak 16 mm

ELEKTRIČNE ROČNE VBTALNE STROJE

do 10 mm in do 32 mm

ELEKTRIČNE MERNE INSTRUMENTE

voltmetre, ampermetre, miliampermetre, merne tokovne transformatorje, wattmetre, ohmetre, električne stevce

AVTOELEKTRIKO

avtodinamo, regulatorje napetosti, zaganjače, vžigalne tuljave

SELENSKE USMERJEVALNE CELICE

in gotove usmerneke po katalogu in posebnem naročilu

INSTALACIJSKI MATERIAL

paketna stikala 10 A, pregibna (kolebna) stikala

Les - Ljubljana

Znižanje
cen pohištva!

Trgovsko podjetje s kurivom, lesom in gradbenim materialom Idrija

NUDI SVOJIM ODJEMALCEM VSE NAVEDENE ARTIKLE
PO NAJKRIZJIH CENAH.

Maribor vas vabi

na največjo gospodarsko prireditev Slovenije
jubilejni

10. Mariborski teden

od 5. do 19. VII. 1953

Zastopana bodo vsa večja industrijska podjetja države. Razstava kmetijskih strojev in orodja domače industrije in iz uvoza. Velika izbira tekstilnih proizvodov in modna revija. VINSKA RAZSTAVA in poskušnja vin. — Bogat kulturni in športni program: „MIKLOVA ZALA“ na prostem. Velik letalski miting s sodelovanjem vojnega letalstva JLA. Medrepubliške motociklistične dirke. Republiška razstava „Življenje in tehnika“. 100-letnica mariborske pivovarne.

25 odstotkov popusta na železnici

TOVARNA FURNIRJA

Bodovlje pri Šk. Loki

izdeluje vse vrste plemenitega in slepega furnirja, vezane in mizarске plošče, avionske plošče in rezan les. Naši izdelki so dobre kvalitete, cene so konkurenčne. Se priporočamo za nakup.

RAZPIS

za sprejem v Tekstilno šolo
v Mariboru

Tekstilna šola v Mariboru razpisuje vpis v I. letnik za šolsko leto 1953/54. Pogoji za sprejem so:

1. Dovršena nižja gimnazija ali osemletka.
2. Starost 14 do 18 let.
3. Fizična sposobnost in veselje do stroke.

Sola ima namen vzgojiti kvalificiran nižji tehnični kader za tekstilno industrijo.

Ker bo v šolo sprejeto omejeno število prvenstveno moške in deloma tudi ženske mladine, pošljite čimprej kolkovane prošnje na upravo šole. Prošnji priložite:

- a) spričevalo o dovršeni nižji gimnaziji ali osemletki;
- b) rojstni list;
- c) življenjepis.

Učencem izven Maribora bo zagotovljeno stanovanje in hrana v internatu, vsi pa bodo prejeli redne mesečne nagrade po predpisih za industrijske šole.

Uprava Tekstilne šole
Maribor

GASOGENERATOR

na lignit za 40—60 kub. metrov plina na uro, samega ali s plinskim motorjem od 15—25 KS kupimo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Krožna rešetka«.

Rezervirajte si čas za obisk Postojne v juliju!

Postojski teden

19. 7. — 2. 8. 1953

Gospodarstvo - Umetnost - Kultura - Prosveta - Šport. Letalski miting, republiško tekmovanje v letalskih skokih, moto, kolesarske, konjske in strelske tekme - Koncerti - Gledališče - Zabavne prireditve - 25% popust na železnici

Kmetijsko gozdarsko posestvo

KOČEVJE

sprejme v takojšnjo in stalno zaposlitev

geometra z daljšo prakso. Potreben instrumentarij za delo posejude podjetje.

Veterinarja z daljšo prakso.

Gradbenega inženirja ali tehnika s prakso za izvajanje gradbenih del v lastni režiji ali nadzor nad izvajalcem.

Strojnega inženirja ali tehnika, ki ima prakso s stroji v kmetijstvu in gozdarstvu.

Ponudbe je vložiti pismeno ali osebno na upravo Kmetijsko gozdarskega posestva Kočevje z navedbo dosedanjega službovanja.

Zagotovljen je lep zaslužek in lepo stanovanje (družinsko) v Kočevju — Vsa pojasnila so na razpolago.

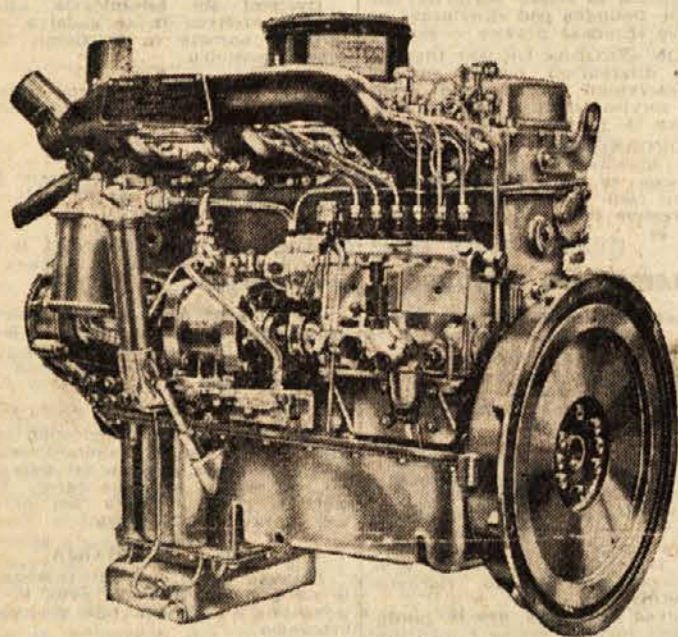
DELAJSKO PROSVETNO DRUŠTVO „SVOBODA“ RUSE

V nedeljo dne 21. junija 1953 ob 15. uri

RAZVITJE PRAPORA

30. obletnica ustanovitve „SVOBODE“ in
25-letnica godbe na pihala

Na svidenje v Rušah!

Tipa „P-6“ šestcilindrski motor za vozila

Perkins

Diesel motorji za vgrajevanje
v druga vozila, traktorski
in industrijski motorji
za ladjedelništvo

znane angleške tovarne

F. PERKINS Ltd.
PETERBOROUGH

GENERALNO ZASTOPSTVO

»JUGOKOMERC«

Inozemska zastopstva za FLRJ

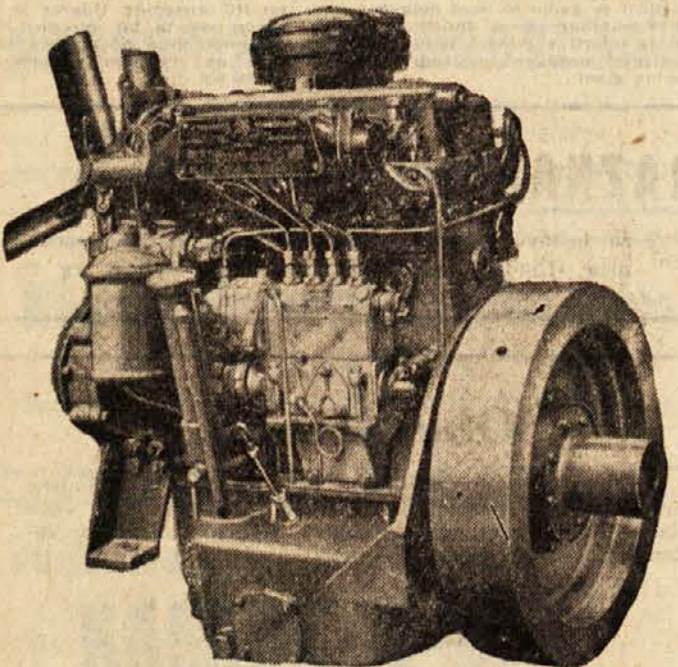
SARAJEVO

Radićeva ulica štev. 2

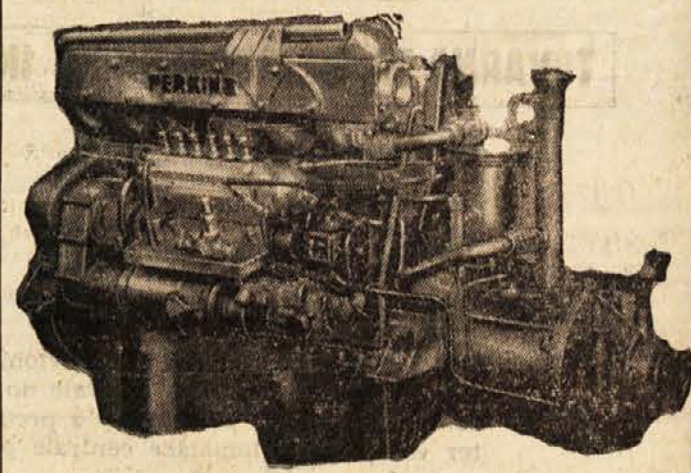
Podružnica:
BEOGRAD
Čubrina 10

Podružnica:
LJUBLJANA
Ribja 4

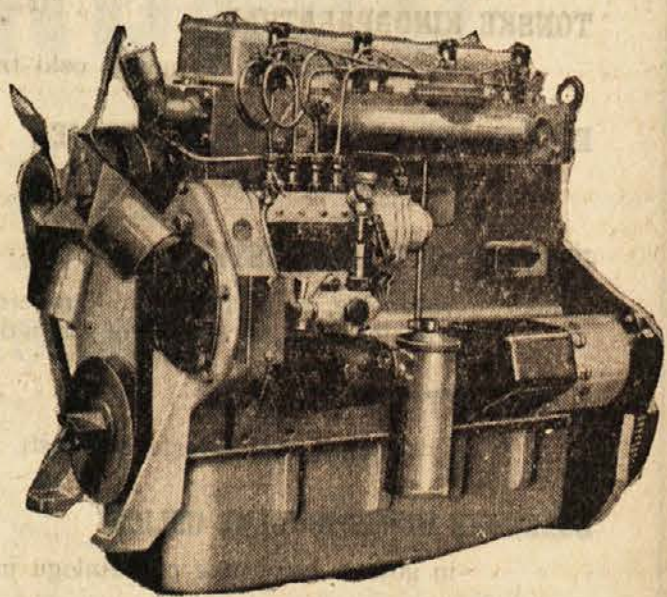
Podružnica:
ZAGREB
Pavlinovičeva 7

Tipa „P-41“ industrijski motor

Tipa „56-M“ specialni ladijski motor

Tipa „L-4“ specialni traktorski motor